

Νοημοσύνη Εγρήγορση Δύναμη Ευγένεια Γενναιότητα

Γίνε
Ήρωας του
Διαδικτύου.

Εκπαιδευτικό υλικό για
την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο
Ανανεώθηκε τον Ιούνιο 2020

Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου.

Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου.

Προκειμένου να αξιοποιούν στο έπακρο τις δυνατότητες που παρέχει το διαδίκτυο, τα παιδιά πρέπει να είναι προετοιμασμένα να παίρνουν έξυπνες αποφάσεις. Το πρόγραμμα Be Internet Awesome (Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου) μαθαίνει στα παιδιά βασικές αρχές ψηφιακής ασφάλειας και ψηφιακής ιθαγένειας, ώστε να μπορούν να εξερευνούν τον διαδικτυακό κόσμο με σιγουριά και ασφάλεια.

Μοιράσου αλλά φυλάξου

Οτιδήποτε μοιράζεσαι/αναρτάς στο διαδίκτυο μπορεί να το βρει, να το προωθήσει ή να το αντιγράψει οποιοσδήποτε.

Μην την πατάς με την απάτη

Να χρησιμοποιείς την κριτική σου σκέψη πριν κάνεις οτιδήποτε στο διαδίκτυο. Αν κάτι φαντάζει υπερβολικά καλό για να είναι αληθινό, τότε πιθανότατα δεν είναι αληθινό.

Κράτα καλά τα μυστικά σου

Διαφυλάσσοντας τις προσωπικές σου πληροφορίες μπορείς να αποτρέψεις την πρόκληση ζημιάς σε συσκευές, υπολήψεις και ανθρώπινες σχέσεις.

Η καλή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά

Μπλόκαρε τις κακεντρεχείς ή ανάρμοστες συμπεριφορές στο διαδίκτυο και χρησιμοποίησε το ίντερνετ για να διαδίδεις θετικές στάσεις και συμπεριφορές.

Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Είναι πολύ σημαντικό να μπορείς να μιλάς σε ενήλικες που εμπιστεύεσαι σχετικά με οτιδήποτε ύποπτο συναντάς στο διαδίκτυο.

Google

Καλώς ήρθατε στον κύκλο μαθημάτων Be Internet Awesome, μια συνεργασία ανάμεσα στη Google και στον Συνασπισμό για την Ασφάλεια στο Διαδίκτυο Internet Keep Safe Coalition (**iKeepSafe.org**). Ο παρών κύκλος μαθημάτων αποτελεί υποενότητα του Be Internet Awesome, ενός πολύπλευρου προγράμματος σχεδιασμένου να διδάξει στα παιδιά τις δεξιότητες που χρειάζονται προκειμένου να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο έξυπνα και με ασφάλεια.

Ο κύκλος μαθημάτων Be Internet Awesome παρέχει στους εκπαιδευτικούς τα εργαλεία και τις μεθόδους που χρειάζονται για να διδάξουν τις βασικές αρχές ψηφιακής ασφάλειας και ψηφιακής ιθαγένειας στο περιβάλλον της σχολικής τάξης. Φέτος τα μαθήματα έχουν εμπλουτιστεί με έξι νέες δραστηριότητες «Γραμματισμού στα Μέσα».¹ Το πρόγραμμα των μαθημάτων αναδεικνύει τα πιο κρίσιμα διδάγματα για τους εκπαιδευτικούς που προετοιμάζουν τους μαθητές τους ώστε να είναι ασφαλείς και επιτυχημένοι πολίτες του δικτυωμένου κόσμου μας. Τα μαθήματα αυτά συνεπικουρούνται από τεχνικές «παιχνιδοποίησης» (gamification) με τη χρήση του Ίντερλαντ (**g.co/Interland**), ενός διαδικτυακού παιχνιδιού δράσης και περιπέτειας που κάνει την εκμάθηση της ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας διαδραστική και διασκεδαστική – όπως ακριβώς είναι και το ίδιο το διαδίκτυο.

Πέντε είναι οι βασικές θεματικές ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας του Κώδικα Be Internet Awesome:

- **Μοιράσου αλλά φυλάξου (Ο Ήρωας του Διαδικτύου φέρεται έξυπνα)**
- **Μην την πατάς με την απάτη (Ο Ήρωας του Διαδικτύου είναι σε επαγρύπνηση)**
- **Κράτα καλά τα μυστικά σου (Ο Ήρωας του Διαδικτύου είναι καλά οχυρωμένος)**
- **Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά (Ο Ήρωας του Διαδικτύου είναι ευγενικός)**
- **Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως (Ο Ήρωας του Διαδικτύου έχει το θάρρος της γνώμης του)**

Τα μαθήματα απευθύνονται κυρίως σε παιδιά 8 - 12 ετών, όμως η ύλη έχει φανεί χρήσιμη και σε εκπαιδευτικούς μεγαλύτερων ή και μικρότερων μαθητών, ιδιαίτερα όσον αφορά στις λέξεις-κλειδιά, τις συζητήσεις μέσα στην τάξη (προσαρμοσμένες ανάλογα με την ηλικία των παιδιών) και τα εκπαιδευτικά παιχνίδια.

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα →

1. Media Literacy: Ο όρος αποδίδεται στα Ελληνικά και ως εγγραμματισμός / αλφαβητισμός / εκπαίδευση / παιδεία / αγωγή στα μέσα (επικοινωνίας) ή και ως μιντιακός (εγ)γρμματισμός/ αλφαβητισμός. Σημαίνει την ικανότητα πρόσβασης, ανάλυσης/αποκωδικοποίησης, αξιολόγησης και παραγωγής περιεχομένου σε ποικίλα μέσα επικοινωνίας.

Γίνε Ήρωας του Διαδικτύου.

Σας προτείνουμε να πειραματιστείτε ώστε να βρείτε τη φόρμουλα που ταιριάζει καλύτερα στους μαθητές σας, είτε αυτό σημαίνει ότι θα χρησιμοποιήσετε ολόκληρο τον κύκλο μαθημάτων από την αρχή ως το τέλος είτε ότι θα εμβαθύνετε στο ένα ή τα δύο μαθήματα που εσείς θεωρείτε πιο σημαντικά για το μαθησιακό περιβάλλον της δικής σας τάξης.

Η Διεθνής Εταιρία για την Τεχνολογία στην Εκπαίδευση (International Society of Technology in Education – ISTE) διενήργησε έναν ανεξάρτητο έλεγχο στο πρόγραμμα Be Internet Awesome και το αναγνώρισε ως έναν εκπαιδευτικό πόρο που προετοιμάζει τους νεαρούς μαθητές να ανταποκριθούν στα Μαθητικά Πρότυπα ISTE 2016. Η ISTE απένειμε στο πρόγραμμα Be Internet Awesome την Πιστοποίηση Ευθυγράμμισης ως προς την Ετοιμότητα (Seal of Alignment for Readiness).

Περιεχόμενα

Οδηγός για τον εκπαιδευτικό	8
Πόρος 1: Υπόδειγμα εισαγωγικού e-mail ή επιστολής προς τους γονείς	
Πόρος 2: Συχνές Ερωτήσεις	
Μάθημα 01: Μοιράσου αλλά φυλάξου	15
Δραστηριότητα 1: Πότε δεν κοινοποιούμε	
Δραστηριότητα 2: Τίνος προφίλ είναι αυτό αλήθεια;	
Δραστηριότητα 3: Πώς μας βλέπουν οι άλλοι;	
Δραστηριότητα 4: Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή	
Δραστηριότητα 5: Δεν εννοούσα αυτό!	
Δραστηριότητα 6: Καθάρισέ το	
Δραστηριότητα 7: Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης	
Μάθημα 02: Μην την πατάς με την απάτη	37
Δραστηριότητα 1: Μην τσιμπάς!	
Δραστηριότητα 2: Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;	
Δραστηριότητα 3: Τι συμβαίνει με τα bots	
Δραστηριότητα 4: Ισχύει πράγματι αυτό;	
Δραστηριότητα 5: Εντοπίζοντας την παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο	
Δραστηριότητα 6: Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας	
Μάθημα 03: Κράτα καλά τα μυστικά σου	69
Δραστηριότητα 1: Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης	
Δραστηριότητα 2: Μην το πεις σε κανέναν	
Δραστηριότητα 3: Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού	
Μάθημα 04:	
Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά	79
Δραστηριότητα 1: Από θεατής, υπερασπιστής	
Δραστηριότητα 2: Επιλογές του υπερασπιστή	
Δραστηριότητα 3: ...αλλά πες το ευγενικά!	
Δραστηριότητα 4: Πρόσεχε τον «τόνο της φωνής» σου	
Δραστηριότητα 5: Από τα λόγια στην πράξη	
Δραστηριότητα 6: Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα	
Δραστηριότητα 7: Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας	
Μάθημα 05:	
Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως	103
Δραστηριότητα 1: Πότε να ζητάς βοήθεια	
Δραστηριότητα 2: Κάνε και διαδικτυακή αναφορά	
Δραστηριότητα 3: Τι σημαίνει θάρρος;	

Υπόδειγμα εισαγωγικού e-mail ή επιστολής προς τους γονείς

Ακολουθεί ένα υπόδειγμα επιστολής ή e-mail, το οποίο μπορείτε να προσαρμόσετε αναλόγως προκειμένου να ενημερώσετε τους γονείς σχετικά με νέα εκπαιδευτικά εργαλεία και πώς αυτά βοηθούν τα παιδιά τους να μάθουν να παίρνουν σωστές αποφάσεις όσον αφορά στη διαδικτυακή τους ασφάλεια και συμπεριφορά.

Αγαπητοί Γονείς,

Όταν τα παιδιά μας είναι μικρά κάνουμε ό,τι μπορούμε για να τα βοηθήσουμε να αξιοποιήσουν μεν το διαδίκτυο αλλά και να τα προστατεύσουμε από τους κινδύνους και τις αρνητικές πτυχές του διαδικτυακού κόσμου. Όταν τα παιδιά αρχίζουν να ωριμάζουν μπαίνοντας στην εφηβεία, ο ρόλος μας αλλάζει· τότε πλέον πρέπει να τα βοηθήσουμε να μάθουν να παίρνουν μόνο τους ασφαλείς και έξυπνες αποφάσεις καθώς χαράζουν τη δική τους πορεία μέσα στην ψηφιακή ζωή τους.

Εμείς στο [όνομα σχολείου] πιστεύουμε στη συνεργασία με τους γονείς και στην προετοιμασία των μαθητών της [...] τάξης ώστε να είναι σε θέση να:

- **Αναπτύξουν κριτική σκέψη** και να αξιολογούν τις ιστοσελίδες, τα e-mail, και κάθε άλλο διαδικτυακό περιεχόμενο.
- **Προστατεύουν τον εαυτό τους** από διαδικτυακές απειλές, όπως εκφοβισμό (bullying) και απάτες.
- **Φέρονται έξυπνα όταν μοιράζονται πληροφορίες:** τι, πότε, πώς και με ποιον.
- **Συμπεριφέρονται με ευγένεια και σεβασμό** στους διαδικτυακούς συνομιλητές τους, σεβόμενοι ταυτόχρονα και τη δική τους ιδιωτικότητα.
- **Ζητούν βοήθεια** σε δύσκολες καταστάσεις, είτε από τους γονείς είτε από κάποιον άλλον ενήλικα που εμπιστεύονται.

Φέτος, στην προσπάθειά μας αυτή έρχεται να προστεθεί και το Be Internet Awesome, ένα πολύπλευρο πρόγραμμα σχεδιασμένο να διδάξει στα παιδιά τις δεξιότητες που χρειάζονται ώστε να συμπεριφέρονται έξυπνα και με ασφάλεια στο διαδίκτυο. Ένας από τους πόρους του προγράμματος, το Ίντερλαντ, είναι ένα διαδικτυακό παιχνίδι που λειτουργεί μέσα από το πρόγραμμα περιήγησης και κάνει την εκμάθηση των δεξιοτήτων αυτών διαδραστική και διασκεδαστική – ακριβώς όπως είναι και το ίδιο το διαδίκτυο. Προϊόν συνεργασίας της Google με εκπαιδευτικούς, ερευνητές και τους ειδικούς στη διαδικτυακή ασφάλεια του iKeepSafe.org, το Be Internet Awesome παρέχει διασκεδαστικές μαθησιακές εμπειρίες που είναι προσαρμοσμένες στις ηλικίες των μαθητών και βασίζονται σε πέντε κύριους άξονες:

• Μοιράσου αλλά φυλάξου	• Μην την πατάς με την απάτη	• Κράτα καλά τα μυστικά σου
• Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά	• Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως	

Η έξυπνη και ασφαλής χρήση της τεχνολογίας δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να παίρνουν πρωτοβουλίες στη μαθησιακή διαδικασία και βοηθά το σχολείο μας να λειτουργήσει καλύτερα. Πιστεύουμε ότι το πρόγραμμα Be Internet Awesome θα αποτελέσει ένα σημαντικό βήμα προς την επιδίωξή μας όλοι οι μαθητές μας στο [όνομα σχολείου] να είναι σε θέση να αξιοποιούν το διαδίκτυο, είτε στο σχολείο είτε οπουδήποτε αλλού, για να εξερευνήσουν και να μάθουν διάφορα πράγματα ενώ ταυτόχρονα θα παραμένουν ασφαλείς από τους κινδύνους που αυτό επιφυλάσσει.

Είμαστε στη διάθεσή σας για να σας παράσχουμε περισσότερες πληροφορίες για αυτό το νέο πρόγραμμα, καθώς και να σας παρουσιάσουμε ορισμένους από τους εκπαιδευτικούς πόρους που το παιδί σας θα αρχίσει να χρησιμοποιεί στην τάξη. Επιπλέον σας προσκαλούμε να δείτε κι εσείς τους πόρους που υπάρχουν διαθέσιμοι για αξιοποίηση στο σπίτι στην ιστοσελίδα g.co/familysafetygreece. Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος στο σχολείο μας, σας ενθαρρύνουμε να ρωτάτε το παιδί σας στο σπίτι σχετικά με τις δραστηριότητες στις οποίες συμμετείχε στο σχολείο και να συνεχίζετε τη συζήτηση στο σπίτι. Και ποιος ξέρει, ίσως μάθετε και εσείς κάποια κόλπα διαφύλαξης του απόρρητου των πληροφοριών σας και της ασφάλειάς σας στο διαδίκτυο που δεν γνωρίζατε!

Με εκτίμηση,
[Όνομα εκπαιδευτικού]

Συχνές Ερωτήσεις

Πρέπει να ολοκληρωθούν όλα τα μαθήματα του κύκλου πριν το παιχνίδι Ίντερλαντ;

Όχι, δεν πρέπει, όμως συστήνεται να έχει διδαχτεί το παιδί όλα τα μαθήματα του κύκλου πριν παίξει το Ίντερλαντ. Το παιχνίδι αποδίδει καλύτερα όταν δρα επικουρικά προς τις θεματικές ενότητες που περιγράφονται στον κύκλο μαθημάτων – και είναι πιο διασκεδαστικό όταν οι μαθητές τις έχουν ήδη συζητήσει μαζί σας και μεταξύ τους και έχουν ανταλλάξει ιδέες υπό την καθοδήγησή σας πριν μπουν στην εμπειρία του παιχνιδιού.

Χρειάζεται να έχει λογαριασμό Google ένας μαθητής για να συμμετάσχει στο Be Internet Awesome;

Όχι! Το Be Internet Awesome είναι διαθέσιμο σε οποιονδήποτε επισκέπτεται την ιστοσελίδα. Δε χρειάζεται σύνδεση, όνομα χρήστη, κωδικό πρόσβασης ή διεύθυνση e-mail.

Ποιες συσκευές είναι συμβατές με το παιχνίδι Ίντερλαντ;

Το Ίντερλαντ είναι προσπελάσιμο από κάθε συσκευή που διαθέτει σύνδεση στο διαδίκτυο κι ένα πρόγραμμα περιήγησης. Αυτό σημαίνει ότι καθένας μπορεί να εφαρμόσει αυτά που έμαθε στο Be Internet Awesome από όπου κι αν μπαίνει στο διαδίκτυο: σταθερό ή φορητό υπολογιστή, τάμπλετ ή κινητό τηλέφωνο.

Ποιες είναι οι διευθύνσεις URL για όλες τις ιστοσελίδες του Be Internet Awesome;

- Για την αρχική σελίδα του Be Internet Awesome, επισκεφθείτε τη διεύθυνση https://beinternetawesome.withgoogle.com/en_us.
- Για το παιχνίδι Ίντερλαντ, επισκεφθείτε τη διεύθυνση g.co/Interland.

Χρειάζομαι κάποια ιδιαίτερη εκπαίδευση για να διδάξω αυτόν τον κύκλο μαθημάτων ή χρειάζεται να είμαι κάποιου ιδιαίτερου είδους δάσκαλος;

- Πρώτον: Κάθε εκπαιδευτικός πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης μπορεί να διδάξει αυτό το πρόγραμμα στους μαθητές του. Δεν απαιτείται καμία επιπλέον εκπαίδευση.
- Δεύτερον: Κάθε δάσκαλος είναι ιδιαίτερος. :)

Για ποιες τάξεις είναι καταλληλότερο το πρόγραμμα Be Internet Awesome;

Το πλήρες πρόγραμμα, που συμπεριλαμβάνει τον κύκλο μαθημάτων, το παιχνίδι και τους πόρους που είναι διαθέσιμοι στην ιστοσελίδα, έχει σχεδιαστεί για χρήστες ηλικίας 8-12 ετών. Ωστόσο οι θεματικές ενότητες του προγράμματος μπορούν να διδαχθούν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες εφόσον ο εκπαιδευτικός προσαρμόσει ανάλογα την ύλη.

Με ποιον τρόπο μαθαίνουν τα παιδιά μέσα από το παιχνίδι Ίντερλαντ;

Το παιχνίδι βοηθά τα παιδιά να εμπεδώσουν έννοιες που έχουν διδαχθεί στον κύκλο μαθημάτων, επιτρέποντάς τους να εξερευνήσουν παίζοντας ορθές ψηφιακές πρακτικές και να κατανοήσουν τις ψηφιακές αλληλεπιδράσεις (και επιπτώσεις) σε ένα ασφαλές εκπαιδευτικό περιβάλλον.

Πρέπει να είμαι ειδικός στην ψηφιακή ιθαγένεια για να αξιοποιήσω αυτό το πρόγραμμα;

Όχι, καθόλου μάλιστα. Το πρόγραμμα είναι σχεδιασμένο έτσι ώστε κάθε δάσκαλος να μπορεί να το πάρει και να το χρησιμοποιήσει απευθείας στην τάξη του. Επιπλέον, εάν ενδιαφέρεστε να ξεσκονίσετε ή να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας σε θέματα ψηφιακής ασφάλειας και ιθαγένειας, μπορείτε να παρακολουθήσετε τον διαδικτυακό κύκλο μαθημάτων για εκπαιδευτικούς στη διεύθυνση edutrainingcenter.withgoogle.com/digital_citizenship/preview.

Ανταποκρίνεται το πρόγραμμα Be Internet Awesome στα σχετικά εθνικά, ευρωπαϊκά ή διεθνή πρότυπα;

Ασφαλώς. Το πρόγραμμα Be Internet Awesome πληροί τα πρότυπα της Διεθνούς Εταιρίας για την Τεχνολογία στην Εκπαίδευση (International Society of Technology in Education – ISTE) και της Αμερικανικής Ένωσης Σχολικών Βιβλιοθηκονόμων (American Association of School Librarians – AASL).

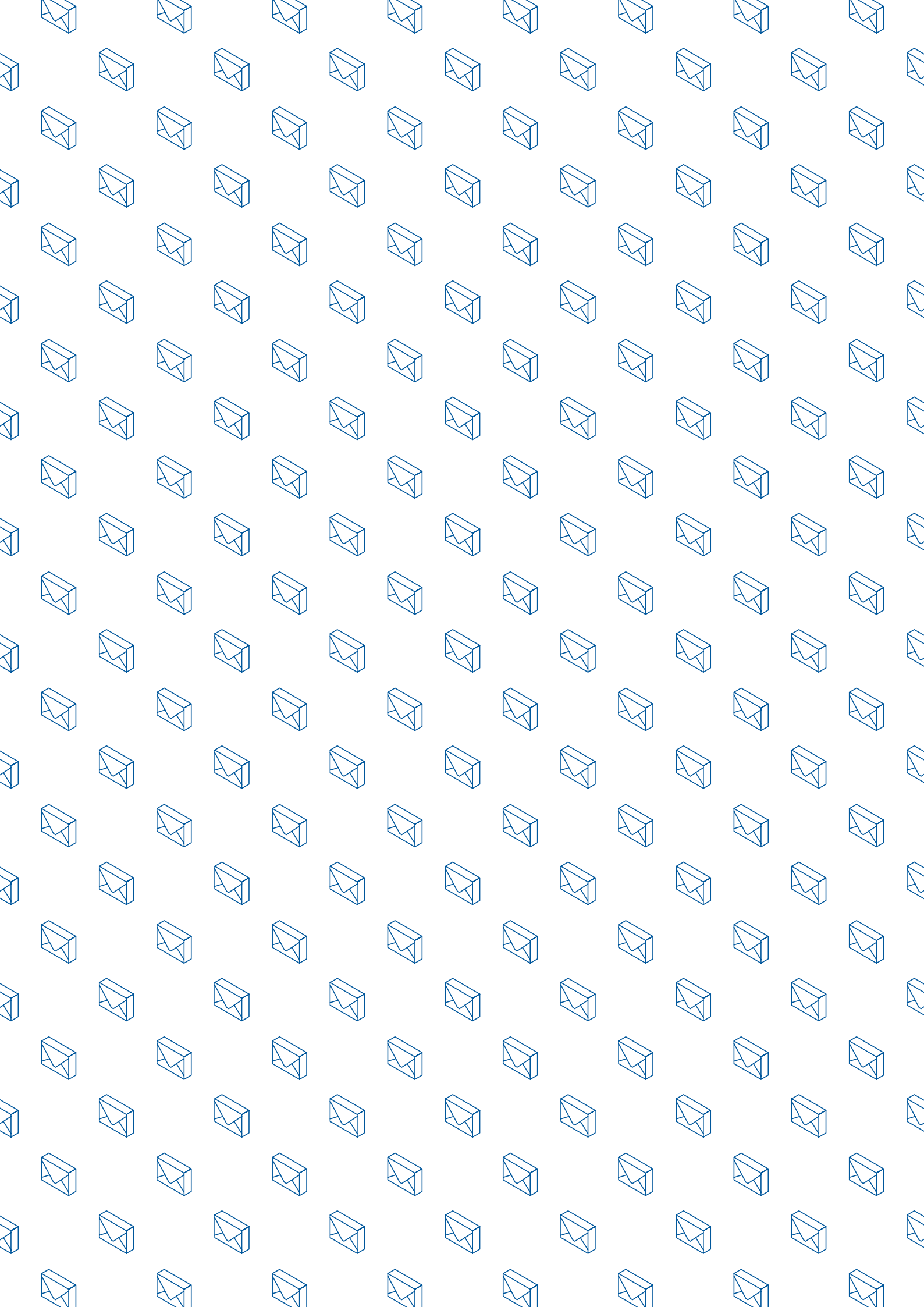
Μπορούν οι μαθητές μου να αποθηκεύουν την πρόοδό τους στο παιχνίδι Ίντερλαντ;

Όχι στην παρούσα έκδοση – και αυτό δεν προβλέπεται να αλλάξει. Το πρόγραμμα Be Internet Awesome δεν παράγει ούτε αποθηκεύει οποιεσδήποτε πληροφορίες ή αρχεία μπορούν να ταυτοποιήσουν συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο. Η επιλογή αυτή είναι απολύτως εσκεμμένη: θέλουμε η εμπειρία αυτή να είναι διαρκώς προσβάσιμη σε όλους, κατά συνέπεια δεν απαιτείται λογαριασμός, σύνδεση ή κωδικός πρόσβασης.

Υπάρχει κάποια διαδικτυακή κοινότητα στην οποία οι χρήστες του προγράμματος Be Internet Awesome μπορούν να ανταλλάσσουν ιδέες ή να ζητούν βοήθεια;

Ναι! (Και τη λατρεύουμε.) Συχνά ανταλλάσσουμε ιδέες με τους εκπαιδευτικούς στο Twitter. Ακολουθήστε μας για να μάθετε περισσότερα σχετικά με το Be Internet Awesome και άλλα θέματα στο @GoogleForEducation.

[illegible]

Μοιράσου αλλά φυλάξου

Πώς να προστατεύεις τον εαυτό σου και την υπόληψή σου στο διαδίκτυο

Επισκόπηση μαθήματος

Δραστηριότητα 1: Πότε δεν κοινοποιούμε
Δραστηριότητα 2: Τίνος προφίλ είναι αυτό αλήθεια;
Δραστηριότητα 3: Πώς μας βλέπουν οι άλλοι;
Δραστηριότητα 4: Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή
Δραστηριότητα 5: Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης

Ζητήματα που θίγονται

Δάσκαλοι και γονείς κατανοούν πώς κάποια ψηφιακά λάθη σε νεαρή ηλικία μπορούν να πληγώσουν συναισθήματα, να αμαυρώσουν υπολήψεις και να πλήξουν την ιδιωτική ζωή. Όμως μπορεί να είναι δυσκολότερο να πείσει κανείς ένα παιδί ότι μια φαινομενικά ακίνδυνη ανάρτηση σήμερα μπορεί να παρερμηνευτεί αύριο –ή στο απώτερο μέλλον– από άτομα που ούτε καν φαντάζεται ότι θα τη δουν.

Οι δραστηριότητες αυτής της ενότητας αξιοποιούν χειροπιαστά παραδείγματα και συζητήσεις που κεντρίζουν τη σκέψη για να διδάξουν στους νεαρούς μαθητές πώς να έχουν ένα θετικό διαδικτυακό προφίλ διατηρώντας την ιδιωτικότητά τους και προστατεύοντας τα προσωπικά δεδομένα τους.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να οικοδομήσουν και να διαχειριστούν** την καλή τους υπόληψη εντός και εκτός διαδικτύου.
- ✓ **Να σέβονται** τα όρια της ιδιωτικής ζωής των άλλων, ακόμη και αν διαφέρουν από τα δικά τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τις πιθανές επιπτώσεις της κακής διαχείρισης του ψηφιακού τους αποτυπώματος.
- ✓ **Να ζητούν** τη βοήθεια ενός ενήλικα όταν έρχονται αντιμέτωποι με δύσκολες καταστάσεις.

Ποια πρότυπα πληρούνται

ISTE Πρότυπα για Εκπαιδευτικούς: 1a, 1b, 2a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 4d, 5a, 6a, 6b, 6d, 7a
ISTE Πρότυπα για Μαθητές 2016: 1c, 1d, 2a, 2b, 2d, 3b, 3d
AASL Εκπαιδευτικά Πρότυπα: I.a.1, I.b.1, I.c.1, I.d.3, I.d.4, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.2, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3

Μοιράσου αλλά φυλάξου

Λεξιλόγιο

Διαδικτυακή ιδιωτικότητα/απόρρητο των πληροφοριών: Ευρύς όρος που συνήθως σημαίνει την ικανότητα να ελέγχεις ποιες πληροφορίες για σένα μοιράζεσαι στο διαδίκτυο και ποιος μπορεί να τις δει και να τις κοινοποιήσει.

Ψηφιακό αποτύπωμα (ή ψηφιακή παρουσία): Το ψηφιακό σου αποτύπωμα είναι όλες οι πληροφορίες που υπάρχουν για σένα στο διαδίκτυο. Μπορεί να περιλαμβάνει από φωτογραφίες, ακουστικά αρχεία, βίντεο και κείμενα ως τα “like” και τα σχόλια που αναρτάς σε προφίλ φίλων. Ακριβώς όπως τα βήματά σου αφήνουν αποτυπώματα στο έδαφος όταν περπατάς, έτσι αφήνει ίχνος και ό,τι αναρτάς στο διαδίκτυο.

Φήμη/υπόληψη: Οι ιδέες, οι απόψεις, οι εντυπώσεις ή πεποιθήσεις που διαμορφώνουν για σένα οι άλλοι. Δεν μπορείς να τις γνωρίζεις με απόλυτη σιγουριά, αλλά συνήθως θέλεις να είναι θετικές ή καλές.

Προσωπικά δεδομένα: Πληροφορίες που ταυτοποιούν ένα άτομο –για παράδειγμα, το όνομά σου, η διεύθυνσή σου, ο αριθμός του τηλεφώνου σου, η διεύθυνση του e-mail σου κτλ. – ονομάζονται προσωπικά (ή ευαίσθητα) δεδομένα. Σκέψου πολύ προσεκτικά πριν μοιραστείς πληροφορίες αυτού του είδους στο διαδίκτυο.

Υπερβολική κοινοποίηση (Oversharing): Το να κοινοποιείς υπερβολικά πολλά πράγματα στο διαδίκτυο – αυτό συνήθως αφορά στην κοινοποίηση πολλών προσωπικών δεδομένων ή γενικά πολλών πληροφοριών για τον εαυτό σου σε μια συγκεκριμένη διαδικτυακή περίσταση ή συζήτηση.

Ρυθμίσεις (Settings): Είναι η λειτουργία που υπάρχει σε κάθε ψηφιακό προϊόν, εφαρμογή, ιστοσελίδα κτλ., όπου μπορείς να ορίσεις ή να τροποποιήσεις αυτά που κοινοποιείς και πώς γίνεται η διαχείριση του λογαριασμού σου – συμπεριλαμβανομένων και των ρυθμίσεων της ιδιωτικότητάς σου.

Στερεότυπο: Μια υπεραπλουστευμένη, ευρέως διαδεδομένη αντίληψη ή άποψη για κάποιο άτομο, σύνολο ατόμων ή αντικείμενο.

Ερμηνεία: Ο τρόπος με τον οποίο ένα άτομο αντιλαμβάνεται ένα μήνυμα ή το νόημα που αντλεί από ένα μήνυμα.

Περικείμενο: Πληροφορίες που πλαισιώνουν ένα λεκτικό ή οπτικό μήνυμα και μας βοηθούν να κατανοήσουμε αυτό το μήνυμα. Το περικείμενο μπορεί να περιλαμβάνει το σημείο όπου εμφανίζεται το μήνυμα, την ώρα που αυτό εμφανίζεται ή το άτομο από το οποίο προέρχεται.

Αντιπροσώπηση: Μια εικόνα, ένα σύμβολο ή μια περιγραφή που λέει πολλά (ή εκφράζει μια αλήθεια) για ένα άτομο, σύνολο ατόμων ή πράγμα.

Κάδρο: Όταν τραβάς μια φωτογραφία ή ένα βίντεο ενός τοπίου, ατόμου ή αντικειμένου, το κάδρο ορίζει το τμήμα της εικόνας που μπορεί να δει ο θεατής. Το τμήμα που αποφασίζεις να αφήσεις εκτός κάδρου είναι αυτό που δεν μπορεί να δει ο θεατής.

Πότε δεν κοινοποιούμε

Οι μαθητές χωρίζονται σε ζευγάρια και συγκρίνουν ψεύτικα μυστικά ώστε να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τα διάφορα επίπεδα απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να κατανοήσουν** ποια είδη προσωπικών δεδομένων πρέπει να παραμένουν ιδιωτικά.
- ✓ **Να θυμούνται** ότι όλοι οφείλουν να σέβονται τις αποφάσεις ιδιωτικότητας των άλλων.

Ας συζητήσουμε

Γιατί έχει σημασία το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών;

Το ψηφιακό αποτύπωμά σου είναι αυτό που σε εκπροσωπεί διαδικτυακά. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει φωτογραφίες, ακουστικά αρχεία, βίντεο, κείμενα, "likes" και σχόλια που αναρτάς σε προφίλ φίλων. Όσο σημαντικό είναι να διατηρείς μια θετική παρουσία εκτός διαδικτύου (όπως π.χ. στο σχολείο) άλλο τόσο σημαντικό είναι να έχεις θετική παρουσία και στο διαδίκτυο.

Το διαδίκτυο διευκολύνει την επικοινωνία μας με συγγενείς, φίλους και ανθρώπους που αγαπούν τα ίδια πράγματα με μας. Στέλνουμε μηνύματα, μοιραζόμαστε φωτογραφίες και συμμετέχουμε σε συζητήσεις στα κοινωνικά δίκτυα – μερικές φορές χωρίς να σκεφτόμαστε ποιος άλλος μπορεί να δει αυτά που γράφουμε ή αναρτούμε. Μια φωτογραφία ή μια ανάρτηση που θεωρείς σήμερα αστεία και ακίνδυνη μπορεί να τη δουν και να την παρεξηγήσουν άτομα που δεν φανταζόσουν ποτέ ότι θα την έβλεπαν – τώρα ή στο απώτερο μέλλον. Άπαξ και αναρτήσεις κάτι στο διαδίκτυο είναι πολύ δύσκολο να το πάρεις πίσω. Να θυμάσαι:

- Όπως τα πάντα στο διαδίκτυο, έτσι και το ψηφιακό αποτύπωμά σου μπορούν να το δουν άνθρωποι που δεν έχεις γνωρίσει ποτέ.
- Μόλις αναρτήσεις κάτι ή αναρτηθεί κάτι που σε αφορά στο διαδίκτυο, μπορεί να μείνει εκεί για πάντα. Σκέψου το σαν έναν ανεξίτηλο μαρκαδόρο: τα σημάδια που αφήνει δεν μπορούν να σβηστούν ποτέ, ακόμη και αν συνειδητοποιήσεις ότι τελικά ήθελες να γράψεις κάτι άλλο.

Γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό το απόρρητο των προσωπικών σου πληροφοριών. Μπορείς να το προστατέψεις κοινοποιώντας μόνο εκείνα τα πράγματα που είσαι σίγουρος/η ότι θέλεις να μοιραστείς με άλλους. Με άλλα λόγια, με το να είσαι προσεκτικός/ή σχετικά με το τι αναρτάς ή κοινοποιείς στο διαδίκτυο. Για ποιον άλλο λόγο θα μπορούσε να είναι σημαντικό το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών;

Επίσης είναι καλό να γνωρίζεις πότε δεν πρέπει να αναρτήσεις τίποτε απολύτως, δηλαδή, να μην αντιδράσεις καθόλου σε μια ανάρτηση, φωτογραφία ή σχόλιο κάποιου άλλου ή να μην κοινοποιήσεις κάτι που δεν είναι αλήθεια.

Όλοι έχουμε ακούσει τη φράση «σκέψου πριν κοινοποιήσεις» – κι αυτό γιατί είναι μια πραγματικά καλή συμβουλή. Ο τρόπος για να σέβεσαι τόσο το δικό σου απόρρητο όσο και το απόρρητο των άλλων είναι να σκέφτεσαι τι θα ήταν σωστό να αναρτήσεις, ποιος μπορεί να δει την ανάρτησή σου, τι επίδραση μπορεί να έχει αυτό σε σένα ή σε άλλους, αλλά και πότε να μην αναρτήσεις τίποτε απολύτως.

Μερικές ερωτήσεις για περαιτέρω συζήτηση (τις ερωτήσεις αυτές μπορούν οι μαθητές να τις πάρουν στο σπίτι για συμπληρωματικές συζητήσεις στο θέμα με την οικογένειά τους):

- Πότε είναι σωστό να κοινοποιούμε τη φωτογραφία ή το βίντεο κάποιου άλλου;
- Γιατί είναι τόσο δύσκολο να κρατήσει κανείς ένα μυστικό;
- Είναι ποτέ σωστό να αποκαλύπτουμε το μυστικό κάποιου άλλου;
- Τι κάνεις αν ένα αγαπημένο σου πρόσωπο αναρτήσει κάτι που σε κάνει να νιώθεις ότι ίσως αυτό το πρόσωπο κινδυνεύει; Αν πιστεύεις ότι αυτό το μυστικό πρέπει να το μοιραστείς, θα πρέπει να ενημερώσεις το αγαπημένο σου πρόσωπο ότι το σκέφτεσαι πριν το κάνεις; Θα πρέπει να ξέρουν ότι ανησυχείς;

Δραστηριότητα

1. Επινόησε ένα ψεύτικο μυστικό

Κατ' αρχάς, κάθε μαθητής θα πρέπει να επινοήσει ένα δήθεν μυστικό (να μην είναι πραγματικό μυστικό).

2. Πες το στον παρτενέρ σου

Επινοήσατε τα μυστικά σας; Ωραία. Τώρα ας χωριστούμε σε ζευγάρια και καθένας ας μοιραστεί το μυστικό του με το ταίρι του. Έπειτα συζητήστε μεταξύ σας τις εξής τρεις ερωτήσεις:

- Θα μοιραζόσασταν αυτό το μυστικό με κανέναν;
- Με ποιον θα μοιραζόσασταν το μυστικό σας και γιατί;
- Πώς θα νιώθατε αν κάποιος ανακοίνωνε το μυστικό σας στους πάντες χωρίς την άδειά σας;

3. Πες το στην τάξη

Στο τέλος κάθε μαθητής θα πει σε όλη την τάξη το επινοημένο μυστικό του και τι συναισθήματα τους προκάλεσε η διαδικασία της κοινοποίησής του. Όλη η τάξη μπορεί να συμμετάσχει σε μια γενικευμένη συζήτηση σχετικά με τις παραπάνω ερωτήσεις.

Δίδαγμα

Τα μυστικά είναι μόνο ένα από τα πολλά είδη προσωπικών πληροφοριών που μπορεί να θέλουμε να κρατήσουμε για τον εαυτό μας ή να τα μοιραστούμε μόνο με άτομα που εμπιστευόμαστε από τον στενό οικογενειακό ή φιλικό μας κύκλο. Εφόσον πεις ένα μυστικό σε κάποιον, δεν ελέγχεις πια το ως πού μπορεί να διαδοθεί. Ποια άλλα είδη πληροφοριών πρέπει να φροντίζουμε να προστατεύουμε;

- Τη διεύθυνση του σπιτιού σου και τον αριθμό του τηλεφώνου σου
- Τη διεύθυνση του e-mail σου
- Τους κωδικούς πρόσβασής σου (passwords)
- Τα ονόματα χρήστη σου (usernames)
- Τις σχολικές εργασίες σου και άλλα κείμενα που συντάσσεις

Τίνος προφίλ είναι αυτό αλήθεια;

Οι μαθητές μελετούν μια σειρά από προσωπικά δεδομένα ενός επινοημένου προσώπου προκειμένου να προσπαθήσουν να βγάλουν συμπεράσματα σχετικά με το άτομο αυτό.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εντοπίσουν** με ποιους τρόπους μπορούν να ανευρεθούν πληροφορίες για ανθρώπους στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να σκεφτούν** πώς κρίνεται ένα άτομο όταν αναρτά κάτι στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να αξιολογήσουν** την ακρίβεια πληροφοριών και να εντοπίσουν τη διαφορά ανάμεσα στην εικασία, την άποψη και το πραγματικό γεγονός.

Ας συζητήσουμε

Πώς ξέρουμε αυτό που (νομίζουμε ότι) ξέρουμε

Υπάρχει πληθώρα προσωπικών πληροφοριών στο διαδίκτυο, ορισμένες από τις οποίες μπορεί να μας κάνουν να σκεφτούμε ή να υποθέσουμε κάτι για κάποιον, το οποίο τελικά να μην ισχύει.

Αυτά είναι τα ερωτήματα που θα ερευνήσουμε:

- Τι μπορούμε να μάθουμε για έναν άνθρωπο από τις προσωπικές πληροφορίες του;
- Τι μπορούμε να μαντέψουμε από τις προσωπικές πληροφορίες, ακόμη και αν δεν είμαστε σίγουροι;
- Γνωρίζουμε πώς συλλέχθηκαν αυτές οι πληροφορίες εξ αρχής; Πώς θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε την πηγή τους;

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Επιλεγμένο υλικό από τη διαδικτυακή δραστηριότητα διάφορων επινοημένων ή πραγματικών ατόμων. Μπορείτε να μοιράσετε το φύλλο εργασίας με τίτλο «Τίνος προφίλ είναι αυτό αλήθεια;» που παρατίθεται παρακάτω ή μπορείτε – ως δραστηριότητα εντός της τάξης ή ως ανάθεση εργασίας για το σπίτι, την οποία οι μαθητές θα μοιραστούν την επόμενη μέρα – να συγκεντρώσετε παραδείγματα εσείς χρησιμοποιώντας τις ακόλουθες ιδέες:
 - Λογαριασμοί σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης μελών της οικογένειας ή διασημοτήτων, αν το επιτρέπει η ηλικία των μαθητών

1. Μελέτησε το άτομο

Εάν αποφασίσετε να αξιοποιήσετε τα παραδείγματα που περιλαμβάνονται στο φύλλο εργασίας, κάθε μαθητής παίρνει από ένα αντίτυπο για να το διαβάσει. Εάν συλλέξετε υλικό ως ομαδική δραστηριότητα της τάξης, επιλέξτε τρία άτομα, βάλτε τις πληροφορίες τους σε λίστες όπως στο φύλλο εργασίας και μοιράστε από ένα αντίτυπο σε όλους τους μαθητές για να το διαβάσουν.

2. Γράψε μια περιγραφή

Χωρίστε την τάξη σε ομάδες, αναθέτοντας ένα πρόσωπο/άτομο ανά ομάδα. Η κάθε ομάδα θα γράψει τη δική της σύντομη περιγραφή αυτού του ατόμου, απαντώντας στην ερώτηση: «Ποιος πιστεύετε ότι είναι αυτός ο άνθρωπος;»

3. Αποκαλύψτε την αλήθεια

Ωραία, τώρα ας δούμε ποια είναι η αλήθεια σχετικά με τους ήρωές μας (μην ξεχάσετε να περιμένετε έως ότου κάθε ομάδα έχει ολοκληρώσει την περιγραφή της):

- **Η Χριστίνα** πηγαίνει στην Γ' Λυκείου. Του χρόνου θα πάει στο πανεπιστήμιο για να σπουδάσει χημικός μηχανικός και κάποια στιγμή θέλει να δημιουργήσει δική της εταιρεία. Τα κύρια ενδιαφέροντά της είναι: η οικογένεια, ο εθελοντισμός, η ποπ κουλτούρα και η μόδα.
- **Η Τζένη** είναι αρχηγός της ομάδας βόλεϊ του σχολείου της. Είναι 15 χρονών και ζει στην Πάτρα. Έχει μια αδελφή 8 χρονών. Τα χόμπι της είναι να παίζει βόλεϊ, να μελετά τις καλές τέχνες, να παίζει κιθάρα, να κάνει παρέα με τους φίλους της.

- Εκτυπωμένα αρχεία ιστορικού διαδικτυακής περιήγησης
- Τετράδια ή συσκευές για μια σύντομη γραπτή εργασία

- **Ο Κώστας** είναι 14 ετών. Πρόσφατα άρχισε να παίζει ποδόσφαιρο σε μια ομάδα και έχει δύο γάτες. Είναι πολύ καλός στο σχέδιο και του αρέσει να κατασκευάζει ρομπότ τα Σαββατοκύριακα. Τα κύρια ενδιαφέροντά του είναι: η τεχνολογία, η ομάδα ποδοσφαίρου του, τα ζώα και τα δικαιώματά τους.

4. Συζητήστε

Ποιες, λοιπόν, από τις εικασίες μας ήταν σωστές και ποιες όχι; Γιατί; Τι μάθατε από αυτήν τη δραστηριότητα;

Δίδαγμα

Βλέποντας τις αναρτήσεις, τα σχόλια και τις φωτογραφίες κάποιου, κάνουμε εικασίες για αυτόν που ίσως να μην είναι σωστές, ιδιαίτερα αν δεν τον γνωρίζουμε προσωπικά. Αυτό συμβαίνει επειδή όσα βλέπουμε στο διαδίκτυο είναι μόνο ένα μέρος της συνολικής προσωπικότητας και των ενδιαφερόντων ενός ανθρώπου. Ή θα μπορούσε να αποτελούν χαρακτηριστικά μιας προσωπικότητας που κάποιος προσποιείται ότι είναι, ή μπορεί να εκφράζουν μόνο τα συναισθήματα ενός ανθρώπου τη συγκεκριμένη στιγμή που κάνει μια ανάρτηση. Δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ποιος είναι στ' αλήθεια ένας άνθρωπος ή πώς νιώθει πραγματικά αν δεν τον γνωρίσουμε προσωπικά – και αυτό παίρνει πολύ χρόνο!

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 2

Τίνος προφίλ είναι αυτό αλήθεια;

Διαβάστε τα επιλεγμένα δείγματα διαδικτυακής δραστηριότητας κάθε ατόμου παρακάτω. Με βάση αυτά που βλέπετε εδώ, γράψτε μια σύντομη περιγραφή κάθε ατόμου, όπως πιστεύετε ότι είναι: Τι του/της αρέσει, τι δεν του/της αρέσει και ποια είναι τα κύρια ενδιαφέροντά του/της.

Χριστίνα

Υποβρύχιες φωτογραφίες από τον χορό! Είστε όλοι κούκλοι!

Ο καλύτερος τρόπος για να καταπολεμήσεις τα μπιμπίκια

Ο μικρός μου αδερφός Αλέξης μου τη σπάει ΑΦΑΝΤΑΣΤΑ. Ίσως είναι εξωγήινος

Κλήση για υπερβολική ταχύτητα

Συνέδριο Νέων Σχεδιαστών στη Σχολή Τεχνών

ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ ΕΙΔΑ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΥΡΙΑ ΤΑΙΝΙΑ SPY WARS. OMG! Κόλλησα!

Τζένη

Κερδίσαμε! Άλλη μια νίκη και παίρνουμε το πρωτάθλημα. Πρέπει να εξασκηθώ κι άλλο στις πάσες.

Μου τη δίνουν οι σχολικοί χοροί. #sigaminpao

Ίδρυμα Επιστημών, Πάτρα

10 ενδείξεις πως οι γονείς σου προσπαθούν να καταστρέψουν τη ζωή σου

Ψάρεμα το Σάββατο με τον πατέρα μου στον Ψαθόπυργο! Θα είναι τέλεια

La La Luna στο Odeon al Mare

Κώστας

Hamburger King

Παραλίγο να βάλω το νικηφόρο γκολ :(Τουλάχιστον ισοφάρισame.

25 φωτογραφίες κουταβιών

Σχολικός Χορός 3ου Γυμνασίου

Η ιστοσελίδα του κολλητού μου! Μεγάλο μέρος του κώδικα το έγραψα εγώ.

Yessss! Έσπασα το προηγούμενο ρεκόρ μου!! Φοβερό app το gem jam!!

Μοιράσου αλλά φυλάξου: Δραστηριότητα 3

Πώς μας βλέπουν οι άλλοι;

Οι μαθητές διερευνούν τι άποψη θα σχημάτιζαν διαφορετικές κατηγορίες ανθρώπων –γονείς, εργοδότες, φίλοι, η αστυνομία– για τους ήρωες από την προηγούμενη δραστηριότητα.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να κατανοήσουν** τις οπτικές των άλλων ανθρώπων που βλέπουν αυτά που αποφασίζουμε να αναρτήσουμε ή κοινοποιήσουμε στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να αναλογιστούν** τις συνέπειες της αποκάλυψης προσωπικών πληροφοριών: Ό,τι μοιράζεσαι γίνεται μέρος της εικόνας και της φήμης σου και μπορεί να διαρκέσει για πολύ καιρό.
- ✓ **Να θέσουν** ως στόχο την ενεργή δημιουργία μιας θετικής διαδικτυακής παρουσίας.

Ας συζητήσουμε

Μια νέα οπτική

Οι πληροφορίες που περιλαμβάνει το ψηφιακό αποτύπωμά σου μπορούν να αποκαλύψουν περισσότερα από όσα θα ήθελες να πεις για τον εαυτό σου – και οι επιπτώσεις μπορεί να είναι σημαντικές.

Ας ρίξουμε άλλη μια ματιά στο προφίλ από την οπτική γωνία των πλασματικών ηρώων μας.

- Πιστεύεις ότι θα ήθελαν να γνωρίζει ο κόσμος όλες αυτές τις προσωπικές πληροφορίες; Για ποιον λόγο;
- Ποιες κατηγορίες ανθρώπων ενδεχομένως (δεν) θα ήθελαν να τις δουν;
- Πώς μπορεί να διαβάζουν αυτές τις πληροφορίες τρίτοι άνθρωποι;
- Πώς μπορεί να χρησιμοποιούσαν αυτές τις πληροφορίες τρίτοι άνθρωποι;

Διαφορετικές περιστάσεις απαιτούν διαφορετικά επίπεδα απορρήτου. Το κλειδί για να ακολουθείς ορθές πρακτικές ως προς το απόρρητο των προσωπικών σου πληροφοριών στο διαδίκτυο είναι να σκέφτεσαι πώς θα δουν οι άλλοι αυτά που αναρτάς.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένα αντίτυπο για κάθε μαθητή των επινοημένων προφίλ κατά τη Δραστηριότητα 2.

1. Δες το από άλλη οπτική

Τώρα θα χωριστούμε σε ομάδες και κάθε ομάδα θα εξετάσει τους ήρωές μας από την οπτική γωνία των παρακάτω κατηγοριών ανθρώπων:

• Γονιός	• Προπονητής	• Εργοδότης
• Φίλος	• Αστυνομία	• Διαφημιστής
• Εσύ σε 10 χρόνια		

Τι είναι σημαντικό για σένα ως γονιό, διευθυντή του σχολείου, φίλο κτλ.; Τι συμπεράσματα θα έβγαζες για κάθε ήρωα; Πώς θα χρησιμοποιούσες αυτές τις πληροφορίες; Διάγραψε όποια πληροφορία πιστεύεις ότι κάθε ήρωας δεν θα ήθελε να δεις.

2. Παρουσίαση συμπερασμάτων

Κάθε ομάδα παρουσιάζει τα συμπεράσματά της και εξηγεί τις επιλογές της περί απορρήτου/ιδιωτικότητας. Αν το θεωρείτε κατάλληλο για την τάξη σας, αυτή θα μπορούσε να είναι μια καλή ευκαιρία για παιχνίδι ρόλων.

3. Συζήτηση στην τάξη

Ποια είναι τα κυριότερα διδάγματα από αυτήν την ομαδική δραστηριότητα; Για ποιον λόγο οι πληροφορίες που είδαμε ίσως μας έδωσαν μια ατελή εικόνα; Ποιες πιστεύετε ότι μπορεί να ήταν οι συνέπειες από το να σχηματίσει κάποιος αρνητική γνώμη για σας βάσει των πληροφοριών που έβρισκαν στο διαδίκτυο;

Δίδαγμα

Διαφορετικοί άνθρωποι που βλέπουν την ίδια πληροφορία μπορεί να αντλήσουν από αυτήν διαφορετικά συμπεράσματα. Μην υποθέτετε ότι οι άνθρωποι που βλέπουν αυτά που αναρτάτε στο διαδίκτυο θα σας δουν με τον τρόπο που πιστεύετε ότι θα σας δουν.

Προφυλάσσοντας την ιδιωτική μας ζωή

Η τάξη εξετάζει τέσσερα γραπτά σενάρια και συζητά σχετικά με το ποια θα ήταν η καλύτερη λύση για την προστασία του προσωπικού απορρήτου για το καθένα από αυτά.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εξετάσουν** πώς προσεγγίζονται τα θέματα απορρήτου/ιδιωτικότητας από την οπτική γωνία διαφορετικών ανθρώπων.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πώς και γιατί διαφορετικά σενάρια απαιτούν διαφορετικά επίπεδα απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Ας συζητήσουμε

Σενάρια απορρήτου/ιδιωτικότητας: Τι πρέπει να κάνεις;

Σενάριο 1: Ένα κορίτσι από το σχολείο σου το τσιμπάει ένα παράξενο έντομο και της προκαλεί ένα πολύχρωμο εξάνθημα στο στομάχι. Δεν θέλει να το μάθει κανείς.

- Έχουν δικαίωμα οι άλλοι να το γνωρίζουν;
- Θα έπρεπε να τους το πεις εσύ;

Σενάριο 2: Κάποιος γράφει κάτι στο ημερολόγιό του. Κάποιος άλλος αντιγράφει αυτά που έγραψε ο πρώτος και τα αναρτά στο διαδίκτυο.

- Ήταν σφάλμα του δεύτερου ατόμου να αναρτήσει την καταχώριση του ημερολογίου του πρώτου;
- Πώς θα ένιωθες αν κάποιος έκανε το ίδιο με κάτι που σκόπευες να κρατήσεις ιδιωτικό εσύ;

Σενάριο 3: Κάποιος αναρτά την ευχή «Καλές διακοπές» στη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης ενός φίλου του.

- Είχε ο φίλος του ανακοινώσει δημόσια ότι έφευγε για διακοπές; Ήθελε να το μάθουν όλοι;
- Υπάρχουν πιο ιδιωτικοί τρόποι για να επικοινωνήσει κανείς αυτό το μήνυμα – όπως π.χ. το να στείλει ένα προσωπικό μήνυμα;

Σενάριο 4: Ξέρεις ότι ένας μαθητής έφτιαξε ένα ψεύτικο προφίλ σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης παριστάνοντας ότι είναι κάποιος άλλος μαθητής, συμπεριλαμβάνοντας προσωπικές πληροφορίες για τον δεύτερο και παρουσιάζοντάς τον με αρνητικό τρόπο.

- Έχει δικαίωμα να το γνωρίζει αυτό ο δεύτερος μαθητής;
- Μήπως κάποιος θα έπρεπε να το πει σε έναν δάσκαλο ή άλλον έμπιστο ενήλικα; Με ποιον τρόπο; Τι θα μπορούσε να συμβεί αν δεν το έλεγε κανείς;
- Δεν είναι προφανές ποιος μαθητής έφτιαξε το ψεύτικο προφίλ, όμως εσύ ξέρεις ποιος το έκανε. Θεωρείς ότι πρέπει να δώσεις αυτή την πληροφορία σε έναν έμπιστο ενήλικα;

Δραστηριότητα

Θα εξετάσουμε τέσσερα σενάρια και θα μιλήσουμε για το πώς καθένα από αυτά μπορεί να έχει μια διαφορετική λύση όσον αφορά το επιθυμητό επίπεδο απορρήτου/ιδιωτικότητας. Θα χωριστούμε σε τέσσερις ομάδες, καθεμιά από τις οποίες θα συζητήσει ένα σενάριο, και μετά θα επιστρέψουμε για να συζητήσουμε με όλη την τάξη τα ευρήματά μας.

Δίδαγμα

Διαφορετικές καταστάσεις απαιτούν διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης εντός και εκτός διαδικτύου. Είναι πάντα σημαντικό να σεβόμαστε τις επιλογές των άλλων σχετικά με την ιδιωτικότητά τους, ακόμη και αν διαφέρουν από τις επιλογές που θα κάναμε οι ίδιοι.

Μοιράσου αλλά φυλάξου: Δραστηριότητα 5

Δεν εννοούσα αυτό!

Χρησιμοποιώντας μόνο emojis, οι μαθητές δημιουργούν μπλουζάκια που θεωρούν ότι τους χαρακτηρίζουν. Μέσα από αυτή τη διαδικασία μαθαίνουν ότι διαφορετικοί άνθρωποι ενδεχομένως ερμηνεύουν το ίδιο μήνυμα διαφορετικά.

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Όταν φοράμε μπλουζάκια που απεικονίζουν κάποιο εταιρικό λογότυπο, μία αθλητική ομάδα, ένα σχολείο, κάποιο συγκρότημα, έναν πολιτικό κ.ο.κ., στη ουσία γινόμαστε μια κινούμενη διαφήμισή του/της. Ένα μπλουζάκι είναι ταυτόχρονα μέσο άμεσης και μαζικής επικοινωνίας.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να μάθουν** ότι είναι πολύ σημαντικό να αναρωτιούνται: Με ποιον διαφορετικό τρόπο μπορεί να εκλάβει κάποιος άλλος αυτό το μήνυμα;
- ✓ **Να αποκτήσουν επίγνωση** των οπτικών ενδείξεων που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι στην επικοινωνία τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι κοινοποιώντας κάτι διαδικτυακά δρουν ως μέσο μαζικής επικοινωνίας.
- ✓ **Να μάθουν** τι σημαίνει «περικείμενο» και τι «αντιπροσώπηση».

Ας συζητήσουμε

Σου έχει τύχει κάποιος να παρανόησε κάτι που είπες ή έκανες ή έγραψες ή ανάρτησες στο διαδίκτυο; Μήπως νευρίασε ή στενοχωρήθηκε κι εσύ αναγκάστηκες να του εξηγήσεις πως δεν εννοούσες αυτό που είχε καταλάβει;

Μερικές φορές, όταν επικοινωνούμε, εμείς μπορεί να ξέρουμε τι εννοούμε, όμως οι άνθρωποι με τους οποίους επικοινωνούμε δεν το καταλαβαίνουν, ειδικά αν δε βρισκόμαστε στον ίδιο φυσικό χώρο. Αυτό συμβαίνει επειδή οι εμπειρίες καθενός μας επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουμε πράγματα όπως εικόνες ή λέξεις.

Τη σύγχυση αυτή εντείνει το γεγονός ότι όλοι μας εκπέμπουμε πολλά μηνύματα χωρίς καν να το γνωρίζουμε. Λέμε στους ανθρώπους ποιοι είμαστε –και κρίνουμε ποιοι είναι αυτοί– χρησιμοποιώντας ενδείξεις όπως τα ρούχα μας, το κούρεμά μας ή ο τρόπος που περπατάμε ή χειρονομούμε. Αυτό ονομάζεται «αντιπροσώπηση» – η οποία δηλώνει κάτι για ένα πράγμα, άτομο ή σύνολο ατόμων μέσα από εικόνες, σύμβολα, στυλ και λέξεις.

Για παράδειγμα: Αν είσαι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο και βλέπεις την εικόνα ενός ατόμου που φοράει μια αθλητική φανέλα με το λογότυπο μιας ομάδας, πιθανότατα συμπεραίνεις ότι το άτομο αυτό είναι οπαδός της συγκεκριμένης ομάδας – και πιθανότατα έχεις δίκιο. Αυτό συμβαίνει επειδή οι περισσότεροι αναγνωρίζουμε τον συμβολισμό που έχει μια αθλητική φανέλα – ξέρουμε πως πρόκειται για έναν αθλητικό «κώδικα». Έτσι, ακόμα κι αν δεν είμαστε σίγουροι ποιας ομάδας είναι η συγκεκριμένη φανέλα, γνωρίζουμε ότι είναι πιθανότατα φανέλα αθλητικής ομάδας.

Τι γίνεται όμως αν δούμε τη φωτογραφία κάποιου με ένα κομμάτι τυρί πάνω στο κεφάλι του; Τι συμπέρασμα θα έβγαζες για αυτό το άτομο; Αν ζεις στο Ουισκόνσιν των ΗΠΑ ή αν είσαι γνώστης του φούτμπολ, ξέρεις ότι «τυροκέφαλος» είναι το παρατσούκλι των οπαδών της ομάδας Green Bay Packers. Το άτομο της συγκεκριμένης φωτογραφίας χρησιμοποιεί το κομμάτι τυριού πάνω στο κεφάλι του ως κάτι που «αντιπροσωπεύει» την προτίμησή του για την ομάδα των Packers.

Αν δεν ήξερες αυτόν τον «κώδικα» των οπαδών των Packers, ίσως θεωρούσες πως η φωτογραφία ήταν αποκριτική ή ότι αυτός ο τύπος είναι απλώς περίεργος. Ίσως μάλιστα και να αναρτούσες σχόλιο για το πόσο περίεργος είναι. Αυτό ίσως ενοχλούσε τους οπαδούς της ομάδας των Packers. Ίσως εκλάμβαναν το σχόλιό σου ως αγενές και έμπαιναν στον πειρασμό να σου απαντήσουν με ένα αγενές σχόλιο για σένα. Αυτό με τη σειρά του θα νευρίαζε εσένα και ούτω καθεξής, με πιθανό αποτέλεσμα μια αλυσίδα από αμοιβαία αρνητικά σχόλια και αλληλοπροσβολές.

Πώς, λοιπόν, μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι οι άλλοι καταλαβαίνουν τι εννοούμε όταν κάνουμε μια διαδικτυακή ανάρτηση; Ένας τρόπος είναι να δούμε τους εαυτούς μας ως δημιουργούς ενός μέσου μαζικής επικοινωνίας – και όχι ως απλούς συνομιλητές ή παίκτες. Κάθε φορά που δημιουργούμε ένα διαδικτυακό προφίλ ή στέλνουμε ένα γραπτό μήνυμα ή σχολιάζουμε στο τσατ κάποιου παιχνιδιού ή κοινοποιούμε μια εικόνα, ουσιαστικά δημιουργούμε ένα μέσο μαζικής επικοινωνίας. Όπως όλοι οι καλοί δημιουργοί μέσω μαζικής επικοινωνίας, έτσι κι εμείς οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί, θέτοντας στον εαυτό μας το παρακάτω ερώτημα πριν αναρτήσουμε ή κοινοποιήσουμε κάτι στο διαδίκτυο: «Πώς ενδέχεται να ερμηνεύσει το μήνυμά μου κάποιος που είναι διαφορετικός από μένα;»

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Λευκό μπλουζάκι» (ένα ανά μαθητή)
- Φύλλο εργασίας: «Υπόδειγμα με emojis» (προβάλλεται ή αναρτάται ώστε να μπορούν να το δουν όλοι)
- Μαρκαδόροι, χρωματιστά μολύβια ή κηρομπογιές
- Κολλητική ταινία (ή άλλος μέσο για ανάρτηση των σχεδίων)

1. Περίγραψε τον εαυτό σου με emojis

Προκειμένου να αναλογιστούμε πώς δρα ένας επιδέξιος δημιουργός μέσω μαζικής επικοινωνίας, θα διακοσμήσει από ένα μπλουζάκι ο καθένας. Χρησιμοποιώντας το φύλλο με το λευκό μπλουζάκι που διανεμήθηκε, σχεδιάστε κάτι αντιπροσωπευτικό του εαυτού σας χρησιμοποιώντας μόνο emojis. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε από ένα ως τρία emojis ο καθένας. Μπορείτε να αντιγράψετε emojis από το υπόδειγμα ή να επινοήσετε δικά σας.

2. Συζητήστε τα «μπλουζάκια» ανά δύο

Χωριστείτε σε ζευγάρια και προσπαθήστε να μαντέψετε τι λένε για τον παρτενέρ σας τα emojis που έχει επιλέξει για το μπλουζάκι του. Συμπίπτουν οι εικασίες σου με τις προθέσεις του παρτενέρ σου ή αναγκάζεστε να εξηγήσετε ο ένας στον άλλον τι σημαίνουν τα emojis για τον καθένα σας;

3. Γνωριστείτε όλοι καλύτερα

Αναρτήστε τα «μπλουζάκια» στην αίθουσα, ώστε όλοι να μπορούν να δουν όλα τα μπλουζάκια. Μπορείτε να αντιστοιχίσετε με ακρίβεια κάθε μπλουζάκι στον ιδιοκτήτη του;

4. Συζητήστε τα ευρήματα

Τι ήταν αυτό που το έκανε δύσκολο ή εύκολο να βρείτε σε ποιον ανήκει κάθε «μπλουζάκι»;

- Τι παρατηρήσατε σχετικά με τα σύμβολα στα μπλουζάκια που ήταν εύκολο να εντοπίσει κανείς τον ιδιοκτήτη τους; Χρησιμοποιήθηκαν κάποια emoji από πολλά άτομα; Χρησιμοποιήθηκαν κάποια emoji μόνο από ένα άτομο;

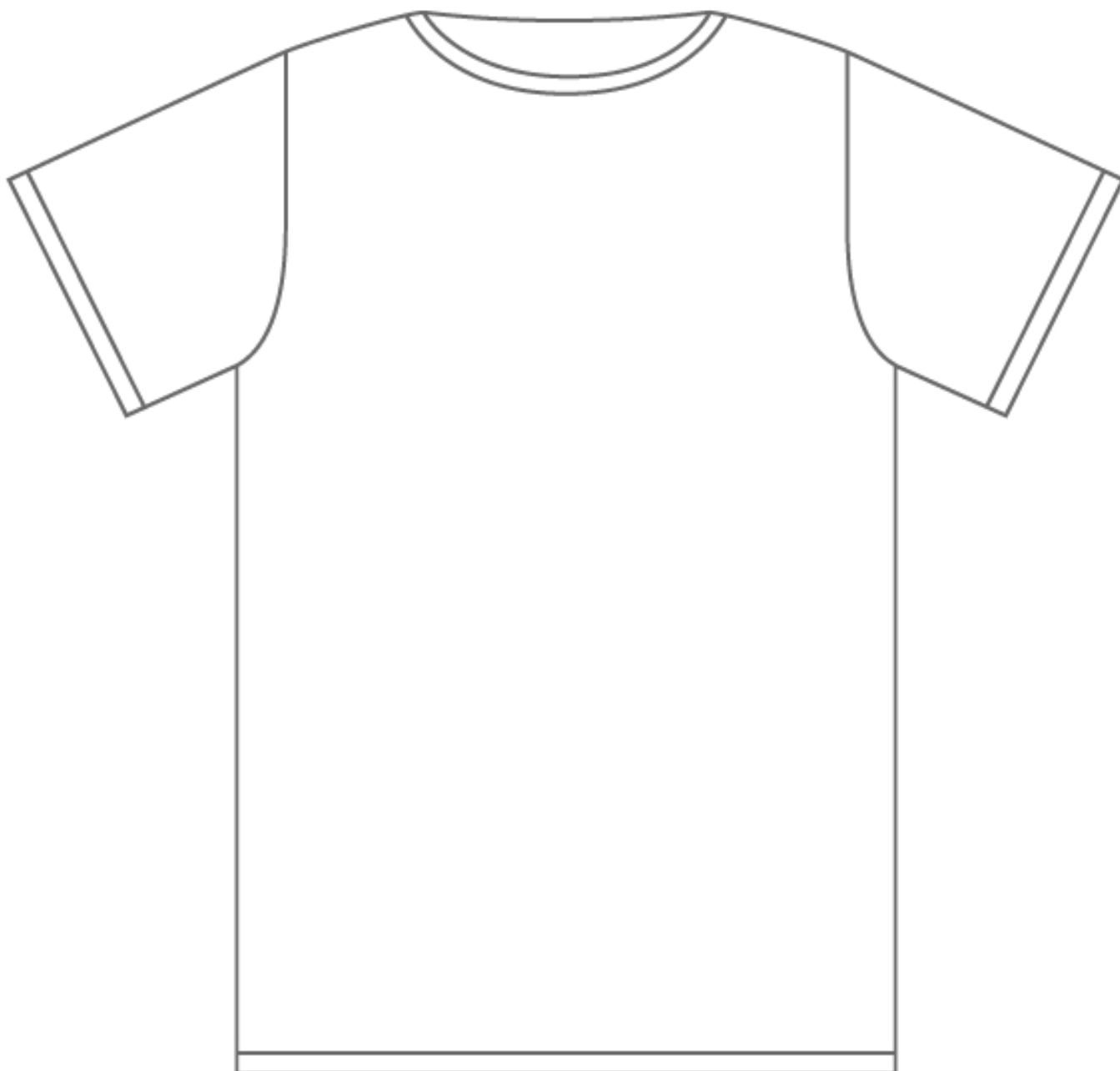
Συμφώνησαν όλοι ως προς τη σημασία κάθε emoji; Πώς μπορεί το περικείμενο να μεταβάλει τη σημασία ενός emoji;

Κοιτάξτε το emoji του χεριού με δύο υψωμένα δάχτυλα. Πώς ξέρετε αν σημαίνει ειρήνη, νίκη ή τον αριθμό 2; Και το emoji της φωτιάς; Σημαίνει κίνδυνο / έκτακτη ανάγκη; Ή μήπως φλογερά συναισθήματα; Μήπως το νόημα αλλάζει ανάλογα με το πού εμφανίζεται κάθε emoji; (Ένα χαμογελαστό emoji που έχει σημειώσει ο δάσκαλός σου κάτω από μια εργασία σου ίσως σημαίνει πως επικροτεί τη δουλειά σου, αλλά το ίδιο emoji σε μήνυμα από έναν φίλο σου ίσως σημαίνει ότι είναι χαρούμενος ή ότι αστειεύεται).

Δίδαγμα

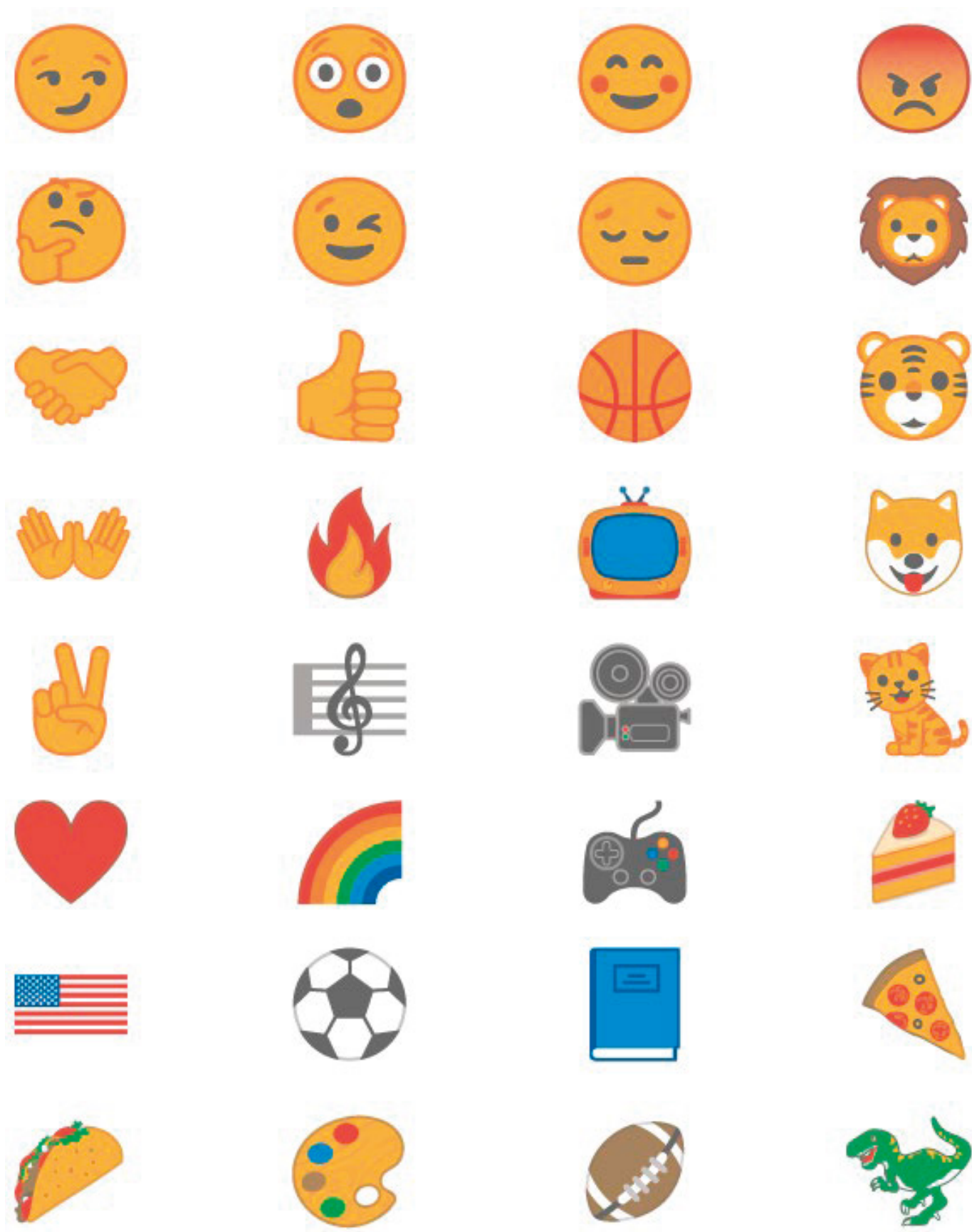
Ως δημιουργοί μέσων μαζικής επικοινωνίας, πριν αναρτήσουμε μηνύματα ή εικόνες στο διαδίκτυο, καλό είναι να σταθούμε και να αναρωτηθούμε: «Πώς ενδέχεται να ερμηνεύσει το μήνυμα ή την εικόνα κάποιος που είναι διαφορετικός από μένα; Είμαι σίγουρος ότι θα καταλάβει αυτό που εννοώ;» Το ίδιο θα πρέπει να αναρωτιόμαστε πριν σχολιάσουμε αναρτήσεις άλλων. «Είμαι σίγουρος ότι καταλαβαίνω τι εννοούν; Πώς μπορώ να βεβαιωθώ;»

Λευκό μπλουζάκι

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 5

Υπόδειγμα με emojis

Καδράρισέ το

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Τα μέσα επικοινωνίας δημιουργούνται από άτομα που κάνουν επιλογές. Η βασικότερη αυτών των επιλογών είναι τι να συμπεριλάβουν στο μέσο και τι όχι. Το παρόν μάθημα βοηθά τους μαθητές να δουν τον εαυτό τους ως δημιουργό μέσων επικοινωνίας όταν αποφασίζουν τι να κοινοποιήσουν στο διαδίκτυο.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να δουν** τον εαυτό τους ως δημιουργό μέσων μαζικής επικοινωνίας.
- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι οι δημιουργοί μαζικής επικοινωνίας επιλέγουν τι προβάλλουν και τι αφήνουν εκτός κάδρου.
- ✓ **Να αξιοποιήσουν** την έννοια του καδραρίσματος για να αντιληφθούν τη διαφορά ανάμεσα στο τι να κοινοποιούν και τι να κρατούν ιδιωτικό ή αθέατο.

Ας συζητήσουμε

Οι δημιουργοί οπτικής επικοινωνίας ελέγχουν το ποσοστό των πληροφοριών που θέλουν να μοιραστούν μέσω του **καδραρίσματος**. Αποφασίζουν τι θα συμπεριλάβουν στο κάδρο (τι μπορεί να δει ο θεατής) και τι θα μείνει εκτός κάδρου (τι δεν είναι ορατό).

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Κάρτες ευρετηρίου και ψαλίδι (ένα ανά μαθητή)
- Φύλλο εργασίας:
«Τι μπαίνει στο κάδρο;» ή προβολή εικόνων σε οθόνη ή σε διαδραστικό πίνακα

Διατρέξτε κάθε δραστηριότητα όλοι μαζί και στη συνέχεια συζητήστε τα παρακάτω:

1. Καδράρισμα

Κάθε μέσο επικοινωνίας είναι προϊόν μιας σειράς επιλογών του δημιουργού του. Μια σημαντική επιλογή είναι τι να συμπεριληφθεί στο μέσο και τι να παραλειφθεί. Όταν τραβάμε φωτογραφίες ή βίντεο, αυτό που ορίζει τι περιλαμβάνεται και τι μένει εκτός είναι το κάδρο.

Για να δεις πώς γίνεται αυτό, πάρε μια κάρτα ευρετηρίου και κόψε ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο στο κέντρο της για να δημιουργήσεις μια κορνίζα.

Κράτησε την κορνίζα στο μήκος του βραχίονά σου, έπειτα μετακίνησέ την αργά προς το πρόσωπό σου και ύστερα απομάκρυνέ την πάλι (μπορείς να δοκιμάσεις το ίδιο με τη λειτουργία ζουμ μιας κάμερας). Τι παρατηρείς ως προς το τι βλέπεις μέσα στην κορνίζα; Τι παρατηρείς αν τη μετακινήσεις δεξιά κι αριστερά; Υπάρχει τρόπος να κρατήσεις την κορνίζα έτσι ώστε να βλέπεις κάποιους συμμαθητές σου αλλά όχι κάποιους άλλους; Ή να βλέπεις κάποια πράγματα στον τοίχο αλλά όχι κάποια άλλα;

Όταν ελέγχεις την κορνίζα εσύ, τότε δημιουργείς εσύ το μέσο επικοινωνίας. Έχεις τη δύναμη να αποφασίσεις τι να συμπεριλάβεις και τι όχι. Αυτό που επιλέγεις να αφήσεις εκτός κάδρου συνεχίζει να υφίσταται, αλλά όσοι βλέπουν το μέσο που δημιούργησες δεν μπορούν να το δουν.

2. Το βάζω στο κάδρο ή το αφήνω εκτός;

Πάρε το φύλλο Εργασίας «Τι μπαίνει στο κάδρο;» και κοίταξε την εικόνα 1Α. Τι πιστεύεις ότι βλέπεις και πώς το ξέρεις; Τώρα κοίταξε την εικόνα 1Β. Πώς βοηθούν οι πρόσθετες πληροφορίες για να δημιουργήσεις μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για αυτό που βλέπεις;

Δοκίμασε το ίδιο με την εικόνα 2Α. Τι πιστεύεις ότι δημιουργεί τη σκιά; Ποια είναι τα στοιχεία σου; Η εικόνα 2Β προσθέτει κι άλλες πληροφορίες. Είχες μαντέψει σωστά;

3. Υπερβολικά πολλές πληροφορίες (Too Much Information – TMI)

Οι επιπλέον πληροφορίες δεν είναι πάντα καλοδεχούμενες ή χρήσιμες. Κάποιες φορές περισπούν την προσοχή μας και μας εμποδίζουν να απολαύσουμε ή να αντιληφθούμε την εικόνα του μικρότερου κάδρου. Κοίταξε το παράδειγμα 3 του Φύλλου Εργασίας.

Μερικές φορές έχει πλάκα να βλέπει κανείς πώς δημιουργούνται κάποια πράγματα. Όμως πώς θα σου φαινόταν αν κάθε φορά που παρακολουθούσες μια ταινία, μια τηλεοπτική σειρά ή ένα βίντεο, δεν έβλεπες μόνο το μικρό καρέ αλλά και όλες τις κάμερες, τα μικρόφωνα, τα μέλη του συνεργείου των γυρισμάτων και τις παρυφές του σκηνικού; Πιστεύεις ότι θα το απολάμβανες εξίσου;

4. Εσύ αποφασίζεις

Κάθε φορά που κοινοποιείς κάτι στο διαδίκτυο, δημιουργείς ένα μέσο επικοινωνίας. Και ακριβώς όπως κάνουν οι παραγωγοί μιας ταινίας, ενός βίντεο ή μιας τηλεοπτικής σειράς, μπορείς κι εσύ να αποφασίσεις τι θα δουν οι θεατές σου – τι βρίσκεται μέσα στο κάδρο και τι παραμένει αθέατο, εκτός κάδρου.

Δίδαγμα

Ως δημιουργός ενός μέσου επικοινωνίας, τοποθετείς μια «κορνίζα» γύρω από ό,τι μοιράζεσαι στο διαδίκτυο, έτσι ώστε οι άλλοι να βλέπουν μόνο αυτό που θέλεις να δουν. Έχε το υπόψη σου όταν κοινοποιείς πληροφορίες στο διαδίκτυο και φρόντισε οι προσωπικές ή ιδιωτικές σου πληροφορίες να μένουν εκτός κάδρου.

Τι μπαίνει στο κάδρο;

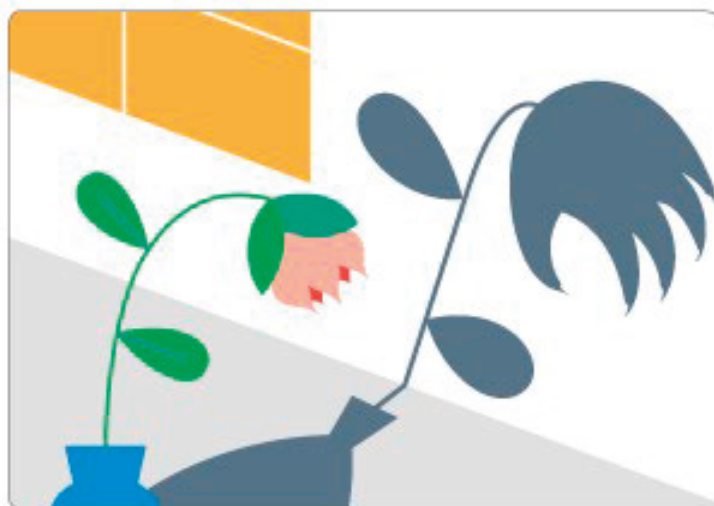
1A

1B

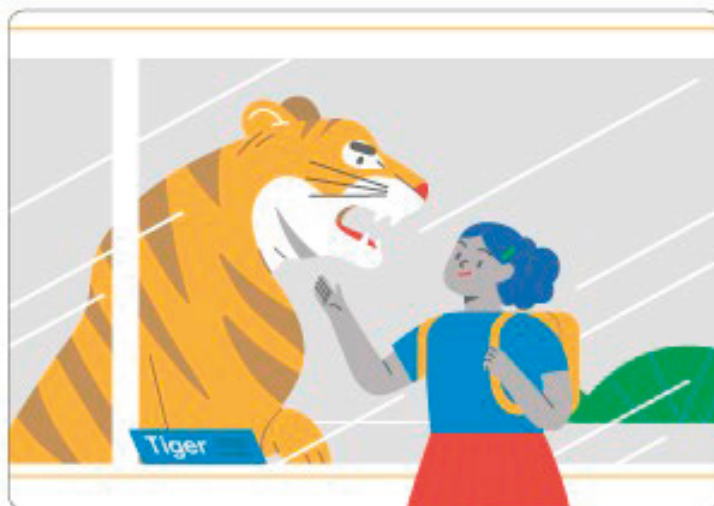
2A

2B

3A

3B

Ίντερλαντ: Το Βουνό της Επίγνωσης

Το ορεινό κέντρο της πολιτείας Ίντερλαντ είναι ένα μέρος όπου συναντιούνται όλοι και διασταυρώνονται οι δρόμοι τους. Όμως θα πρέπει να προσέξεις να μοιράζεσαι μόνο ό,τι θέλεις να μοιραστείς και μόνο με όποιον θέλεις να το μοιραστείς. Οι πληροφορίες ταξιδεύουν με την ταχύτητα του φωτός και ανάμεσα στους Ίντερναύτες που γνωρίζεις υπάρχει κι ένας «υπερκοινοποιητής» (oversharer).

Ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή ή τη φορητή συσκευή σας (π.χ. τάμπλετ) και επισκεφτείτε την ιστοσελίδα g.co/VounotisEpignosis.

Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους μαθητές σας να παίξουν το παιχνίδι Το Βουνό της Επίγνωσης και στη συνέχεια αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να προκαλέσετε περαιτέρω συζήτηση σχετικά με αυτά που έμαθαν από το παιχνίδι. Οι περισσότεροι μαθητές αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο καθένας μόνος του, αλλά εσείς μπορείτε να θέλετε να τους βάλετε να παίξουν ανά δύο, κάτι που είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές μικρότερης ηλικίας.

- Από όλες τις αναρτήσεις που κοινοποίησες στο παιχνίδι, ποιον τύπο ανάρτησης πιστεύεις ότι θα κοινοποιούσες πιο συχνά στην πραγματική ζωή σου; Γιατί;
- Περίγραψε μια περίπτωση στην οποία ίσως κοινοποίησες κατά λάθος κάτι που δεν έπρεπε.
- Γιατί πιστεύετε ότι χαρακτηρίζεται «υπερκοινοποιητής» ο κόκκινος χαρακτήρας στο παιχνίδι;
- Περιγράψτε τον κόκκινο χαρακτήρα του παιχνιδιού και το πώς επηρεάζουν το παιχνίδι οι πράξεις του.
- Παίζοντας Το Βουνό της Επίγνωσης, άλλαξε καθόλου ο τρόπος που θα σκέφτεσαι στο μέλλον σχετικά με τις κοινοποιήσεις που θα κάνεις στο διαδίκτυο;
- Πες κάτι που θα κάνεις διαφορετικά στο μέλλον, τώρα που παρακολουθείς αυτά τα μαθήματα και παίζεις αυτό το παιχνίδι.
- Δώσε ένα παράδειγμα μιας πιθανής αρνητικής επίπτωσης από την κοινοποίηση μιας πληροφορίας στο ευρύ κοινό αντί μόνο στους φίλους σου.
- Ποια βήματα μπορείς να ακολουθήσεις αν κοινοποιήσεις κατά λάθος κάτι προσωπικό; Τι μπορείς να κάνεις αν κάποιος σου κοινοποιήσει κατά λάθος κάτι πολύ προσωπικό του;

[illegible]

Μην την πατάς με την απάτη

Πώς να αποφεύγεις το «ηλεκτρονικό ψάρεμα» και την εξαπάτηση

Επισκόπηση μαθήματος

Δραστηριότητα 1: Μην τσιμπάς!

Δραστηριότητα 2: Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;

Δραστηριότητα 3: Τι συμβαίνει με τα bots

Δραστηριότητα 4: Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας

Ζητήματα που θίγονται

Είναι πολύ σημαντικό να καταλάβουν τα παιδιά ότι το περιεχόμενο που βρίσκουν στο διαδίκτυο δεν είναι απαραίτητα αληθές ή αξιόπιστο, ενώ μπορεί να αποτελεί και κακόβουλη προσπάθεια να υποκλαπούν προσωπικές πληροφορίες τους ή η ταυτότητά τους. Το ηλεκτρονικό ψάρεμα και άλλες διαδικτυακές απάτες λειτουργούν ενθαρρύνοντας τους χρήστες όλων των ηλικιών να ανταποκριθούν σε προτροπές από άτομα που δεν γνωρίζουν και, κάποιες φορές, ακόμη και από άτομα που παριστάνουν ότι είναι κάποιος γνωστός τους.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να καταλάβουν** ότι απλά και μόνο επειδή κάτι είναι στο διαδίκτυο δεν σημαίνει ότι είναι και αλήθεια.
- ✓ **Να μάθουν** πώς λειτουργεί το ηλεκτρονικό ψάρεμα, για ποιον λόγο αποτελεί απειλή και τι μέτρα μπορεί να πάρει κανείς για να το αποφύγει.
- ✓ **Να αξιολογούν** την εγκυρότητα ιστοσελίδων και άλλων πηγών πληροφόρησης, έχοντας υπόψη πως ίσως πρόκειται για απόπειρα χειραγώγησης, ατεκμηρίωτους ισχυρισμούς, ψευδείς προσφορές ή βραβεία και άλλες διαδικτυακές απάτες.

Ποια πρότυπα πληρούνται

ISTE Πρότυπα για Εκπαιδευτικούς: 1a, 2c, 3b, 3c, 4b, 5a, 6a, 6d, 7a

ISTE Πρότυπα για Μαθητές 2016: 1c, 1d, 2b, 2d, 3b, 3d, 7b, 7c

AASL Εκπαιδευτικά Πρότυπα: I.b.1, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2., III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.1, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3

Μην την πατάς με την απάτη

Λεξιλόγιο

Bot: Λέγεται και "chatbot" (bot συνομιλίας) ή «εικονικός βοηθός» (virtual assistant) και είναι ένα λογισμικό που λειτουργεί στο διαδίκτυο ή σε κάποιο τοπικό δίκτυο προκειμένου να απαντά αυτόματα σε ερωτήσεις, να ακολουθεί εντολές (όπως να σου δίνει οδηγίες πώς να πας στο σπίτι του καινούριου φίλου σου) ή να πραγματοποιεί απλές εργασίες (όπως να παίζει ένα τραγούδι).

Ηλεκτρονικό ψάρεμα (Phishing): Απόπειρα να σε εξαπατήσουν ή να σε ξεγελάσουν ώστε να αποκαλύψεις κωδικούς σύνδεσης ή άλλες προσωπικές πληροφορίες που χρησιμοποιείς στο διαδίκτυο. Συνήθως γίνεται μέσω e-mail, διαφημίσεων ή ιστοσελίδων που μοιάζουν παρόμοιες με ιστοσελίδες που σου είναι οικείες.

Ηλεκτρονικό «ψαροτούφεκο» (Spearphishing): Απόπειρα ηλεκτρονικού ψαρέματος κατά την οποία ο επιτιθέμενος σε στοχοποιεί με μεγαλύτερη ακρίβεια, χρησιμοποιώντας στοιχεία από τα προσωπικά σου δεδομένα.

Απάτη: Μια ανέντιμη απόπειρα να κερδίσει κάποιος χρήματα ή άλλο πολύτιμο αγαθό εξαπατώντας άλλους ανθρώπους.

Αξιόπιστος: Άτομο που μπορείς να εμπιστευτείς ότι θα πράξει το σωστό ή το απαραίτητο.

Αυθεντικό: Κάτι πραγματικό, γνήσιο, αληθινό ή ακριβές· κάτι που δεν είναι πλαστό ή αντιγραμμένο.

Επαληθεύσιμο: Κάτι που μπορεί να πιστοποιηθεί ή να αποδειχτεί αληθινό ή σωστό.

Απατηλό: Ψεύτικο, πλαστό· μια ενέργεια ή ένα μήνυμα που έχει στόχο να κοροϊδέψει, να ξεγελάσει ή να παραπλανήσει κάποιον.

Χειραγώγηση & Παραποίηση (Manipulation): Όταν κάποιος ελέγχει ή επηρεάζει κάποιο άλλο άτομο ή κάποια κατάσταση με τρόπο αθέμιτο, ανέντιμο ή με απειλές. Επίσης, όταν κάτι που βρίσκεις στο διαδίκτυο έχει «πειραχτεί» (υποστεί επεξεργασία), όπως μια φωτογραφία επεξεργασμένη έτσι ώστε να σε κάνει να πιστέψεις κάτι που δεν είναι αληθινό.

Δόλος: Η εξαπάτηση ενός ατόμου από ένα άλλο προκειμένου ο τελευταίος να αποσπάσει κάτι πολύτιμο από τον πρώτο.

Τείχος Προστασίας (Firewall): Ένα πρόγραμμα που θωρακίζει τον υπολογιστή σου ενάντια στις περισσότερες απάτες και παγίδες.

Κακόβουλο: Λόγια ή πράξεις που είναι εσκεμμένα σκληρά ώστε να πληγώσουν κάποιον ή είναι εν γένει επιζήμια. Η λέξη αναφέρεται επίσης σε λογισμικό που είναι κατασκευασμένο για να προξενήσει βλάβη ή δυσλειτουργία στη συσκευή, τον λογαριασμό ή τα προσωπικά δεδομένα ενός ατόμου.

Πλαστοπροσωπία (Catfishing): Η δημιουργία ενός ψεύτικου προφίλ ή μιας ψεύτικης ταυτότητας σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης με στόχο να εξαπατήσει ανθρώπους ώστε να μοιραστούν τα προσωπικά δεδομένα τους ή να πιστέψουν ότι μιλούν σ' ένα υπαρκτό πρόσωπο με έγκυρο λογαριασμό, προφίλ ή σελίδα.

Δόλωμα για κλικάρισμα (Clickbait): Χειριστικό διαδικτυακό περιεχόμενο, ανάρτηση ή διαφήμιση που είναι σχεδιασμένο για να τραβήξει την προσοχή των χρηστών ώστε να κάνουν κλικ σε έναν σύνδεσμο ή μια ιστοσελίδα, συχνά με στόχο να αυξηθούν οι προβολές ή η επισκεψιμότητα της συγκεκριμένης ιστοσελίδας με σκοπό το χρηματικό όφελος.

Μην την πατάς με την απάτη

Λεξιλόγιο

Βλόγκερ (Vlogger): Άτομο που είναι γνωστό ότι δημοσιεύει τακτικά σύντομα βίντεο σε κάποιο ιστολόγιο ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Πηγή: Κάποιος ή κάτι που παρέχει πληροφορίες.

Αξιόπιστος: Κάποιος που μπορείς να πιστέψεις· κάποιος που είναι αξιόπιστος χρησιμοποιεί αποδεικτικά στοιχεία κι έτσι μπορείς να βασιστείς ότι λέει την αλήθεια.

Αποδεικτικά στοιχεία: Γεγονότα ή παραδείγματα που αποδεικνύουν ότι κάτι είναι αληθές ή ψευδές.

Εμπειρογνωμοσύνη: Ειδικές γνώσεις ή δεξιότητες σε έναν τομέα· οι ειδικοί διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη.

Κίνητρο: Ο λόγος για τον οποίο κάποιος κάνει κάτι· πρόθεση, σκοπιμότητα.

Παραπλανητικές ειδήσεις: Ειδήσεις που λένε σκόπιμα ψεύδη ή διαστρεβλώνουν την αλήθεια.

Ομάδα-βιτρίνα: Μια ομάδα ατόμων που παριστάνει ότι είναι κάτι που δεν είναι, προκειμένου να κρύψει την ταυτότητα των ατόμων που διαχειρίζονται πραγματικά τη συγκεκριμένη ομάδα.

Παραπληροφόρηση: Πληροφορίες που είναι ψευδείς ή στοχεύουν να παραπλανήσουν.

Δύσπιστος: Πρόθυμος να αμφισβητήσει ισχυρισμούς που προβάλλονται ως αληθινοί.

Μην την πατάς με την απάτη: Δραστηριότητα 1

Μην τσιμπάς!

Οι μαθητές παίζουν ένα παιχνίδι, στο πλαίσιο του οποίου μελετούν διάφορα e-mail και προσωπικά μηνύματα και προσπαθούν να αποφασίσουν ποια από αυτά είναι έγκυρα και ποια είναι απόπειρες ηλεκτρονικού ψαρέματος.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να μάθουν** τις τεχνικές που χρησιμοποιούν ορισμένοι για να υποκλέψουν ταυτότητες.
- ✓ **Να εξετάσουν** τρόπους πρόληψης και αποφυγής της αντιποίησης ταυτότητας.
- ✓ **Να μάθουν** να μιλούν σε έναν έμπιστο ενήλικα εάν πιστεύουν ότι έχουν πέσει θύματα αντιποίησης ταυτότητας.
- ✓ **Να αναγνωρίζουν** τις ενδείξεις μιας απόπειρας ηλεκτρονικού ψαρέματος.
- ✓ **Να είναι προσεκτικοί** ως προς το πώς και με ποιον μοιράζονται τα προσωπικά τους στοιχεία.

Ας συζητήσουμε

Τι είναι τέλος πάντων αυτό το «ηλεκτρονικό ψάρεμα»;

Ηλεκτρονικό ψάρεμα είναι όταν κάποιος προσπαθεί να υποκλέψει πληροφορίες, όπως τους κωδικούς σύνδεσής σου ή λεπτομερή στοιχεία ενός λογαριασμού σου, παριστάνοντας ότι είναι κάποιος που εμπιστεύεσαι σε κάποιο e-mail, προσωπικό μήνυμα ή άλλης μορφής διαδικτυακή επικοινωνία. Τα e-mail ηλεκτρονικού ψαρέματος –και οι μη ασφαλείς ιστοσελίδες που προσπαθούν να σε κάνουν να επισκεφτείς ή τα συνημμένα που σε προτρέπουν να ανοίξεις– μπορούν επίσης να εγκαταστήσουν ιούς στον υπολογιστή σου. Κάποιοι ιοί χρησιμοποιούν τη λίστα επαφών σου για να στοχεύσουν και τους φίλους και συγγενείς σου με την ίδια, ή μια πιο προσωποποιημένη, επίθεση ηλεκτρονικού ψαρέματος. Άλλου είδους απάτες ίσως προσπαθήσουν να σε ξεγελάσουν ώστε να κατεβάσεις κάποιο κακόβουλο ή ανεπιθύμητο λογισμικό λέγοντάς σου ότι δήθεν υπάρχει κάτι δεν πάει καλά με τη συσκευή σου. Να θυμάσαι: Καμία ιστοσελίδα ή διαφήμιση δεν μπορεί να ξέρει αν κάτι δεν πάει καλά με το μηχάνημά σου!

Ορισμένες απόπειρες ηλεκτρονικού ψαρέματος είναι οφθαλμοφανείς. Άλλες, όμως, είναι ύπουλες και πειστικές – όπως π.χ. όταν κάποιος σου στέλνει προσωπικό μήνυμα το οποίο περιλαμβάνει κάποια από τα προσωπικά σου στοιχεία. Αυτό ονομάζεται «ηλεκτρονικό ψαροτούφεκο» (spearphishing) και είναι συχνά πολύ δύσκολο να εντοπιστεί καθώς η χρήση ορισμένων προσωπικών στοιχείων σου μπορεί να σε κάνει να πιστέψεις ότι ο αποστολέας είναι κάποιος που σε γνωρίζει προσωπικά.

Πριν κάνεις κλικ σε κάποιον σύνδεσμο ή εισαγάγεις τον κωδικό πρόσβασής σου σε μια ιστοσελίδα που δεν έχεις ξαναεπισκεφτεί, καλό θα είναι να αναρωτηθείς μερικά πράγματα σχετικά με το e-mail που έλαβες ή την ιστοσελίδα που έχεις επισκεφτεί.

Μερικές από τις ερωτήσεις που μπορείς να θέσεις στον εαυτό σου είναι οι εξής:

- Μοιάζει επαγγελματική αυτή η ιστοσελίδα, όπως άλλες ιστοσελίδες που ξέρεις και εμπιστεύεσαι; Φέρει το συνηθισμένο λογότυπο του προϊόντος ή της εταιρείας που ισχυρίζεται ότι είναι; Είναι σωστό το κείμενο της ιστοσελίδας, χωρίς ορθογραφικά λάθη;
- Συμπίπτει η διεύθυνση URL της ιστοσελίδας με το όνομα της εταιρείας ή του προϊόντος για το οποίο αναζητάς κάποια πληροφορία; Μήπως υπάρχουν ανορθογραφίες ή αναγραμματισμοί;
- Μήπως υπάρχουν ανεπιθύμητα αναδυόμενα παράθυρα (spammy pop-ups);
- Ξεκινά η διεύθυνση URL με την ένδειξη https:// με ένα μικρό πράσινο λουκέτο στα αριστερά; (Αν ναι, αυτό σημαίνει ότι η σύνδεση είναι ασφαλής.)
- Τι γράφουν τα ψιλά γράμματα; (Εκεί συνήθως μπαίνουν τα ύπουλα πράγματα.)
- Μήπως το συγκεκριμένο e-mail ή η ιστοσελίδα προσφέρει κάτι που παραείναι καλό για να είναι αληθινό, όπως π.χ. μια δήθεν ευκαιρία να κερδίσεις πολλά χρήματα; (Σχεδόν πάντα, ό,τι παραείναι καλό για να είναι αληθινό, ε, απλά δεν είναι αληθινό!)
- Μήπως το μήνυμα ακούγεται έστω και λίγο περίεργο; Σαν να σε ξέρουν αλλά να μην είσαι και απόλυτα σίγουρη;

Και αν όντως πέσεις θύμα απάτης; Κατ' αρχάς: Μην πανικοβάλλεσαι!

- Πες το στους γονείς σου, στον δάσκαλο ή τη δασκάλα σου ή κάποιον άλλο έμπιστο ενήλικα αμέσως. Όσο περισσότερο καθυστερείς τόσο χειρότερα μπορεί να γίνουν τα πράγματα.
- Άλλαξε τους κωδικούς πρόσβασής σου στους διαδικτυακούς λογαριασμούς σου.
- Αν πέσεις θύμα απάτης, ενημέρωσε αμέσως τους φίλους σου και τους υπόλοιπους ανθρώπους στις επαφές σου, διότι μπορεί να είναι οι επόμενοι που θα στοχοποιηθούν.
- Χρησιμοποίησε τις σχετικές ρυθμίσεις για να αναφέρεις το συγκεκριμένο μήνυμα ως spam (ανεπιθύμητο), αν υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας
«Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος»

1. Οι μαθητές μελετούν παραδείγματα χωρισμένοι σε ομάδες

Ας χωριστούμε σε ομάδες και κάθε ομάδα θα μελετήσει αυτά τα παραδείγματα μηνυμάτων και ιστοσελίδων.

2. Οι μαθητές δηλώνουν ατομικά τις επιλογές τους

Αποφάσισε αν είναι «έγκυρο» ή «πλαστό» καθένα από τα παραδείγματα εξηγώντας από κάτω και τους λόγους.

3. Οι ομάδες συζητούν σε ομάδες τις ατομικές τους επιλογές

Ποια παραδείγματα σου φάνηκαν αξιόπιστα και ποια ύποπτα; Υπήρξαν απαντήσεις που σε ξάφνιασαν; Αν ναι, γιατί;

Απαντήσεις στα «Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος» του φύλλου εργασίας:

1. **Έγκυρο.** Το e-mail ζητά από τον χρήστη να μεταβεί ο ίδιος στην ιστοσελίδα της εταιρείας και να συνδεθεί στον λογαριασμό του. Δεν περιλαμβάνει σύνδεσμο μέσα στο σώμα του e-mail ούτε ζητά από τον χρήστη να στείλει μέσω e-mail τον κωδικό πρόσβασής του (οι σύνδεσμοι μπορεί να στείλουν τους χρήστες σε κακόβουλες ιστοσελίδες).
2. **Πλαστό.** Υποπτη και μη ασφαλής διεύθυνση URL.
3. **Έγκυρο.** Παρατήρησε το <https://> στη διεύθυνση URL.
4. **Πλαστό.** Υποπτη προσφορά ως αντάλλαγμα για τραπεζικές πληροφορίες.
5. **Πλαστό.** Μη ασφαλής και υποπτη διεύθυνση URL.

4. Περαιτέρω συζήτηση

Παρακάτω παρατίθενται μερικές επιπλέον ερωτήσεις που θα πρέπει να θέτεις στον εαυτό σου όταν αξιολογείς μηνύματα και ιστοσελίδες που βρίσκεις στο διαδίκτυο:

- **Δείχνει εντάξει αυτό το μήνυμα;**
Ποιο είναι το πρώτο πράγμα που σου λέει το ένστικτό σου; Μήπως παρατηρείς κάποια αναξιόπιστα σημεία; Μήπως προσφέρεται να διορθώσει κάποιο πρόβλημα που δεν ήξερες καν ότι υπήρχε;
- **Μήπως αυτό το e-mail σου προσφέρει κάτι δωρεάν;**
Οι «δωρεάν προσφορές» συνήθως δεν είναι πραγματικά δωρεάν.
- **Μήπως σου ζητά να δώσεις προσωπικά στοιχεία σου;**
Κάποιες ιστοσελίδες ζητούν προσωπικά στοιχεία προκειμένου να μπορέσουν να σου στείλουν κι άλλα απατηλά μηνύματα. Για παράδειγμα, κοιζ ή «τεστ προσωπικότητας» μπορεί να συλλέγουν δεδομένα ώστε να τους είναι εύκολο να μαντέψουν κάποιον κωδικό σου ή άλλα μυστικά προσωπικά δεδομένα. Οι περισσότερες έγκυρες επιχειρήσεις δεν ζητούν προσωπικά στοιχεία μέσω e-mail.
- **Μήπως πρόκειται για αλυσιδωτό e-mail (chain e-mail) ή κοινωνική καταχώριση (social post);**
Τα e-mail και οι αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που ζητούν να τα προωθήσεις ή κοινοποιήσεις σε όλους τους γνωστούς σου μπορεί να θέσουν σε κίνδυνο εσένα ή άλλους. Μην τα προωθείς εκτός αν είσαι σίγουρη για την προέλευση του μηνύματος και βέβαιη πως είναι ασφαλές να το προωθήσεις.
- **Υπάρχουν ψιλά γράμματα;**
Τα «ψιλά γράμματα» βρίσκονται στο κάτω μέρος των περισσότερων εγγράφων. Το κείμενό τους είναι μικροσκοπικό και συχνά περιέχει τις πληροφορίες που ο αποστολέας θα προτιμούσε να μη διαβάσεις. Για παράδειγμα, η επικεφαλίδα στο πάνω μέρος μπορεί να λέει πως έχεις κερδίσει ένα δωρεάν κινητό αλλά στα ψιλά γράμματα να γράφει ότι στην πραγματικότητα πρέπει να πληρώσεις την εταιρεία 200 ευρώ τον μήνα. Υποπτη μπορεί να είναι και η πλήρης απουσία ψιλών γραμμάτων, κι αυτό είναι κάτι ακόμα που πρέπει να προσέχουμε.

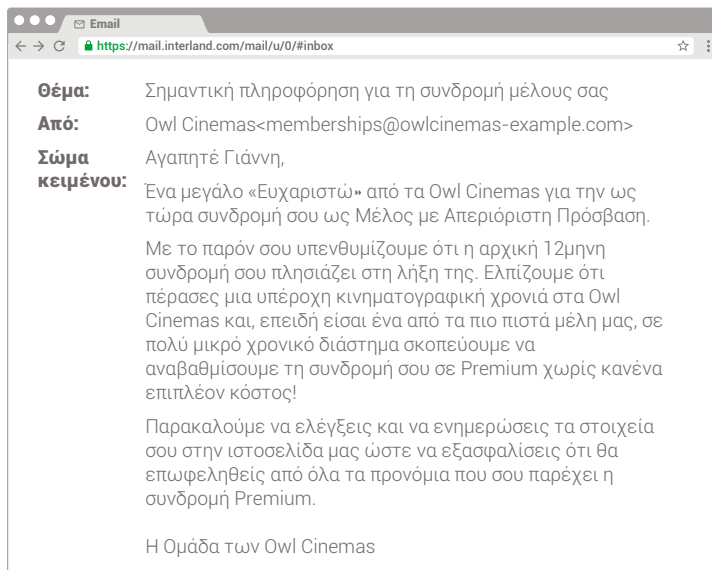
Σημείωση: Για τους σκοπούς αυτής της άσκησης, υποθέστε ότι το Ίντερλαντ mail είναι μια πραγματική, αξιόπιστη υπηρεσία.

Δίδαγμα

Όταν είσαι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο να είσαι πάντα σε επαγρύπνηση για τυχόν επιθέσεις ηλεκτρονικού ψαρέματος μέσω e-mail, προσωπικών μηνυμάτων και αναρτήσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Και αν τυχόν ξεγελαστείς, πες το αμέσως σε κάποιον ενήλικα που εμπιστεύεσαι.

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 1

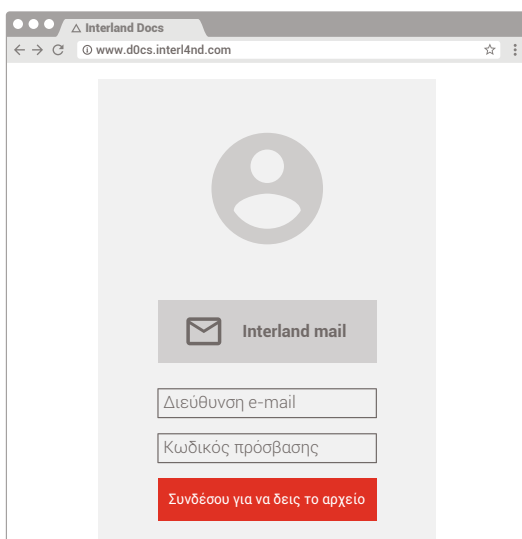
Παραδείγματα ηλεκτρονικού ψαρέματος (Phishing)

1. Έγκυρο ή πλαστό;

Έγκυρο

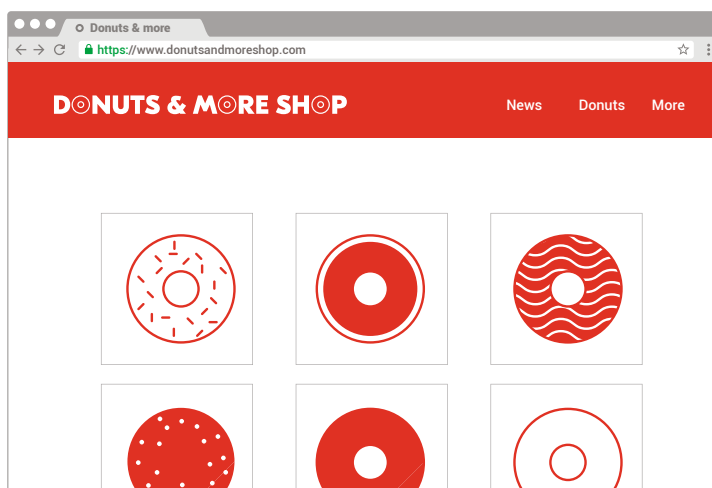
Πλαστό

2. Έγκυρο ή πλαστό;

Έγκυρο

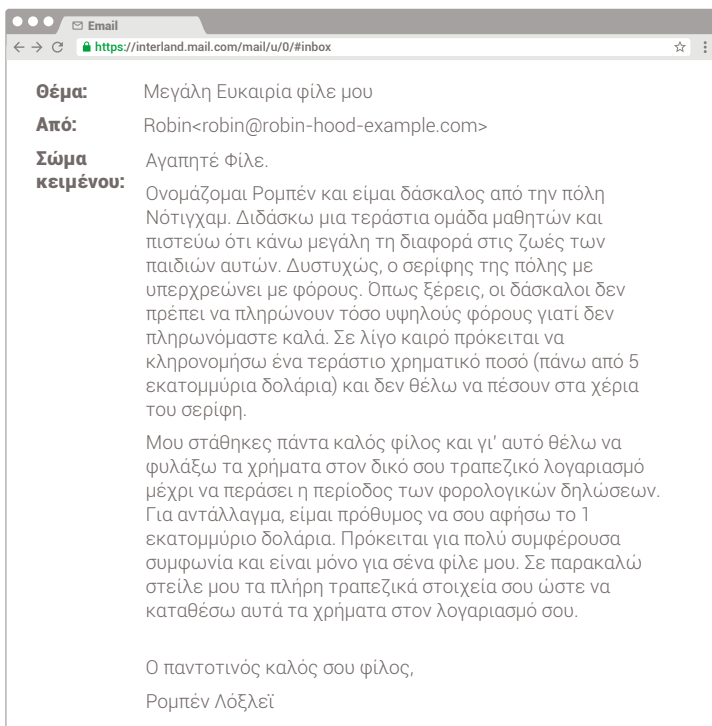
Πλαστό

3. Έγκυρο ή πλαστό;

Έγκυρο

Πλαστό

4. Έγκυρο ή πλαστό;

Έγκυρο

Πλαστό

5. Έγκυρο ή πλαστό;

Έγκυρο

Πλαστό

Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;

Οι μαθητές εξασκούν τις δεξιότητές τους στην καταπολέμηση του ηλεκτρονικού ψαρέματος παρουσιάζοντας μέσα από παιχνίδι ρόλων –και συζητώντας τις πιθανές αντιδράσεις τους σε– ύποπτα διαδικτυακά μηνύματα, αναρτήσεις, αιτήματα φιλίας, εικόνες και e-mail.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να κατανοήσουν** ότι άτομα στο διαδίκτυο ίσως δεν είναι αυτά που ισχυρίζονται ότι είναι.
- ✓ **Να εξακριβώνουν** ότι αυτός που τους στέλνει ένα μήνυμα είναι πράγματι αυτός που ισχυρίζεται ότι είναι πριν απαντήσουν.
- ✓ **Να ρωτούν** ή να ζητούν βοήθεια από κάποιον ενήλικα αν είναι δύσκολο να διακρίνουν ποιο είναι πραγματικά αυτό το άτομο.

Ας συζητήσουμε

Πού το ξέρεις ότι είναι στ' αλήθεια αυτός που λέει;

Όταν μιλάς στο τηλέφωνο με έναν φίλο σου, ξέρεις ότι είναι αυτός από τον ήχο της φωνής του, παρότι δεν μπορείς να τον δεις. Ο διαδικτυακός κόσμος είναι λίγο διαφορετικός, όμως. Μερικές φορές είναι πιο δύσκολο να είμαστε σίγουροι ότι κάποιος είναι πράγματι αυτός που ισχυρίζεται ότι είναι. Σε διάφορες εφαρμογές και παιχνίδια, ορισμένοι άνθρωποι παριστάνουν κάποιον άλλον, είτε για πλάκα είτε για να του κάνουν μια κακοπροαίρετη φάρσα. Άλλες φορές, κάποιος υποδύονται άλλους ανθρώπους προκειμένου να υποκλέψουν προσωπικά δεδομένα. Όταν είσαι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο, ίσως ζητήσουν να έρθουν σε επαφή μαζί σου άνθρωποι που δεν γνωρίζεις. Το πιο ασφαλές πράγμα που μπορείς να κάνεις είναι να μην απαντήσεις ή να το πεις στους γονείς σου ή σε κάποιον άλλον ενήλικα που εμπιστεύεσαι. Αν, όμως, αποφασίσεις ότι θέλεις να απαντήσεις, είναι πολύ χρήσιμο να δεις πρώτα τι μπορείς να ανακαλύψεις για αυτό το άτομο. Έλεγξε το προφίλ του, δες ποιοι είναι οι φίλοι του ή αναζήτησε οποιαδήποτε άλλη πληροφορία που να επιβεβαιώνει ότι είναι αυτός που λέει ότι είναι.

Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να επιβεβαιώσεις την ταυτότητα κάποιου ατόμου στο διαδίκτυο. Παρακάτω υπάρχουν κάποια παραδείγματα για να μας βοηθήσουν να ξεκινήσουμε.

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό

Ίσως προτιμάτε να ξεκινήσετε ζητώντας από όλα τα παιδιά της τάξης να πουν όλες τις απαντήσεις που τους έρχονται στο μυαλό στο ερώτημα «Πώς ταυτοποιούμε ένα άτομο στο διαδίκτυο;» και μετά να συνεχίσετε τη συζήτηση θέτοντας τα παρακάτω ερεθίσματα.

- **Μήπως είναι ύποπτη η φωτογραφία του προφίλ του;**
Μήπως η φωτογραφία στο προφίλ του ατόμου είναι θολή ή δυσδιάκριτη; Ή μήπως αντί για φωτογραφία προφίλ υπάρχει κάποιο bitmoji (προσωποποιημένο emoji) ή το πρόσωπο κάποιου ήρωα καρτούν; Κακές φωτογραφίες, bitmoji, φωτογραφίες κατοικίδιων κτλ. διευκολύνουν κάποιους να κρύψουν την πραγματική τους ταυτότητα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επίσης κοινή πρακτική μεταξύ αυτών που στοχεύουν στην εξαπάτηση είναι να υποκλέπτουν τη φωτογραφία ενός υπαρκτού προσώπου και να δημιουργούν ένα ψεύτικο προφίλ, παριστάνοντας ότι είναι το πρόσωπο της φωτογραφίας που υπέκλεψαν. Έλεγξε αν μπορείς να βρεις περισσότερες της μίας φωτογραφίες του ατόμου με το ίδιο όνομα.
- **Το όνομα χρήστη του περιέχει το πραγματικό του όνομα;**
Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για παράδειγμα, έλεγξε αν το όνομα που εμφανίζεται στην οθόνη ταυτίζεται με ένα πραγματικό όνομα. (Για παράδειγμα, το προφίλ της Τζένης Τάδε θα έχει διεύθυνση URL που θα είναι κάπως έτσι: SocialMedia.com/tzeni_tade.)
- **Περιλαμβάνεται βιογραφικό στο προφίλ του;**
Αν ναι, μοιάζει να έχει γραφτεί από υπαρκτό άτομο; Τα ψεύτικα προφίλ μπορεί να μην έχουν πολλές πληροφορίες στην καρτέλα «Σχετικά με μένα» ή μπορεί να περιλαμβάνουν ένα σωρό πληροφορίες που έχουν αντιγραφεί ή συναθροιστεί τυχαία για να δημιουργήσουν ένα ψεύτικο προφίλ. Υπάρχει οποιοδήποτε στοιχείο στο βιογραφικό του που μπορείς να επιβεβαιώσεις με μια αναζήτηση;
- **Εδώ και πόσο καιρό είναι ενεργό το προφίλ του; Συνάδει η διαδικτυακή δραστηριότητα που βλέπεις με αυτήν που θα περίμενες;**
Είναι καινούργιο το προφίλ του ή παρουσιάζει πλούσια δραστηριότητα; Έχει αυτό το άτομο κοινούς φίλους με σένα, όπως θα περίμενες; Τα ψεύτικα προφίλ συνήθως δεν έχουν πολύ περιεχόμενο ή ενδείξεις ότι κάποιος μπαίνει και κάνει αναρτήσεις σ' αυτά, σχολιάζει και γενικά συναναστρέφεται άλλους ανθρώπους.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένα αντίτυπο του φύλλου εργασίας «Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;», κομμένο σε λωρίδες, με ένα σενάριο σε κάθε λωρίδα
- Ένα μπολ ή δοχείο που μέσα του θα βάλετε τις λωρίδες του χαρτιού (κάθε ομάδα μαθητών θα πάρει από μία)
- Σκονάκι για το ηλεκτρονικό ψάρεμα

1. Οι ομάδες εξετάζουν τα σενάρια

Λοιπόν, τώρα θα χωριστούμε σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα διαλέξει ένα σενάριο μέσα από το δοχείο και θα συζητήσετε πώς θα πρέπει να ανταποκριθείτε στην περίπτωση που περιγράφεται.

2. Οι ομάδες αναπαριστούν τα σενάρια

Τώρα κάθε ομάδα θα αναπαραστήσει το σενάριό της: ένας μαθητής θα αφηγείται, ένας δεύτερος μαθητής θα παρουσιάζει το «μήνυμα», ένας τρίτος θα αποκρίνεται και ίσως ένας τέταρτος θα εξηγεί τη συλλογιστική.

3. Η τάξη συζητά τις επιλογές των ομάδων

Τέλος, ας συμβουλευτούμε το σκονάκι για να συζητήσουμε τις επιλογές των ομάδων. Αν θέλετε γράψτε κι άλλα μηνύματα που θεωρείτε ότι θα ήταν ακόμα πιο παραπλανητικά. Αν το κάνετε, κάθε ομάδα θα πρέπει να μοιραστεί τα μηνύματα που θα δημιουργήσει με τις υπόλοιπες ομάδες.

Δίδαγμα

Εσύ ελέγχεις με ποιον θέλεις να μιλάς στο διαδίκτυο. Να βεβαιώνεσαι ότι τα άτομα με τα οποία έρχεσαι σε επαφή είναι πράγματι αυτά που λένε ότι είναι!

Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;

Σενάριο 1

Λαμβάνεις αίτημα follow από κάποιον που δεν γνωρίζεις: «Γεια! Μου φαίνεται ωραίος τύπος για παρέα. Τι θα 'λεγες να διασκεδάσουμε μαζί; Θες να με κάνεις follow; – Γιώργος»

Σενάριο 2

Λαμβάνεις ένα προσωπικό μήνυμα στο κινητό σου από κάποιον που δεν αναγνωρίζεις: «Γεια σου, είμαι η Κορίνα! Με θυμάσαι από πέρσι το καλοκαίρι;»

Σενάριο 3

Λαμβάνεις ένα μήνυμα από κάποιον που δεν κάνεις follow: «Γεια! Μου αρέσουν τα ποστ σου, έχεις ΠΟΛΛΗ πλάκα! Δώσε μου το τηλέφωνό σου για να τα πούμε!»

Σενάριο 4

Λαμβάνεις ένα μήνυμα για συνομιλία (chat) από κάποιον που δεν γνωρίζεις: «Σε είδα σήμερα στον διάδρομο του σχολείου. ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Δώσε μου τη διεύθυνσή σου να περάσω να τα πούμε από κοντά».

Σενάριο 5

Λαμβάνεις ένα προσωπικό μήνυμα: «Γεια! Μόλις γνώρισα τη φίλη σου τη Σάντυ! Μου μίλησε για σένα. Θέλω να γνωριστούμε. Πού μένεις;»

Ποιος είσαι, στ' αλήθεια;

Εδώ έχουμε πέντε σενάρια μηνυμάτων που μπορεί να λάβει οποιοσδήποτε, είτε διαδικτυακά είτε στο κινητό του. Για καθένα από αυτά υπάρχει μια σειρά από διαφορετικούς τρόπους απόκρισης, κάποιοι από τους οποίους είναι πολύ καλοί και κάποιοι άλλοι όχι και τόσο. Δες με ποιους από αυτούς συμφωνείς ή σκέψου και άλλους τρόπους απόκρισης. Αν σου συμβεί στην πραγματικότητα κάποιο από αυτά τα σενάρια και δεν είσαι σίγουρος για το τι να κάνεις, η ευκολότερη αντίδραση είναι να μην αποκριθείς καθόλου. Μπορείς πάντα να αγνοήσεις ή να μπλοκάρεις τον αποστολέα. Επίσης, είναι πάντα καλή ιδέα να το συζητήσεις με κάποιον από τους γονείς σου ή έναν δάσκαλο.

Σενάριο 1

Λαμβάνεις το ακόλουθο μήνυμα από κάποιον που δεν αναγνωρίζεις: «Γεια! Μου φαίνεται ωραίος τύπος για παρέα. Τι θα 'λεγες να διασκεδάσουμε μαζί; Θες να με προσθέσεις στη λίστα των φίλων σου; – Γιώργος» Τι κάνεις;

- **Τον αγνοείς.** Εφόσον δεν τον ξέρεις τον «Γιώργο», μπορείς απλά να αποφασίσεις να μην του μιλήσεις καθόλου. Τελεία και παύλα.
- **«Γεια σου, Γιώργο. Γνωριζόμαστε;»** Αν δεν είσαι σίγουρος, πρώτα ρώτα. Έχε, όμως, υπόψη σου ότι κυκλοφορούν απάτες με SMS όπου, αν απαντήσεις, χρεώνεσαι αυτόματα ένα μεγάλο ποσό. Σκέψου το καλά αν αξίζει να πάρεις αυτό το ρίσκο!
- **Τον μπλοκάρεις.** Εφόσον έχεις ελέγξει ποιος είναι αυτός ο «Γιώργος», μπορείς να αποφασίσεις να τον μπλοκάρεις ώστε να μη λάβεις άλλα μηνύματα από αυτόν. Στις περισσότερες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης εκείνος δεν θα το ξέρει καν ότι τον μπλόκαρες.
- **Ελέγχεις το προφίλ του.** Προσοχή – είναι πολύ εύκολο να φτιάξει κανείς ένα ψεύτικο προφίλ! Ελεγγε τη λίστα των φίλων αυτού του ανθρώπου και δες με ποιους συνδέεται. Ο κύκλος των φίλων του είναι ένας ακόμη τρόπος για να καταλάβεις αν είναι πραγματικά αυτός που λέει ή όχι – ιδίως αν δεν γνωρίζεις κανέναν από τους γνωστούς του! Αν δεν υπάρχει και πολλή δραστηριότητα στη σελίδα του, αυτή είναι άλλη μια ένδειξη ότι μάλλον δεν είναι αυτός που λέει ή το προφίλ δεν είναι αληθινό.
- **Προσθέτεις τον Γιώργο στη λίστα των φίλων σου.** ΜΟΝΟ αν μοιάζει να είναι εντάξει. Η ενέργεια αυτή δεν συστήνεται, εκτός αν έχεις πιστοποιήσει ποιος είναι και το έχεις διασταυρώσει με κάποιον ενήλικα που εμπιστεύεσαι.
- **Του δίνεις προσωπικές πληροφορίες σου.** Ποτέ μη δίνεις προσωπικές πληροφορίες σου σε άτομα που δεν γνωρίζεις.

Σενάριο 2

Λαμβάνεις μήνυμα στο κινητό σου από κάποιον που δεν αναγνωρίζεις: «Γεια σου, είμαι η Κορίνα! Με θυμάσαι από πέρσι το καλοκαίρι;» Τι κάνεις;

- **Την μπλοκάρεις.** Αυτό θα φανεί αγενές αν όντως τη γνωρίζεις. Αν όμως είσαι σίγουρη ότι δεν γνώρισες καμία Κορίνα πέρσι το καλοκαίρι, ή αν σου στέλνει υπερβολικά πολλά μηνύματα και κοινοποιεί υπερβολικά πράγματα για τον εαυτό της, δεν είναι λάθος να την μπλοκάρεις.
- **Την αγνοείς.** Αν δεν γνωρίζεις αυτό το άτομο, μπορείς απλά να μην απαντήσεις.
- **«Γεια σου, Κορίνα. Γνωριζόμαστε;»** Αυτή είναι μια ασφαλής επιλογή όταν δεν είσαι σίγουρη αν την έχεις γνωρίσει και θέλεις να μάθεις λίγες περισσότερες πληροφορίες προκειμένου να θυμηθείς. Όμως μην πεις στην Κορίνα πού ήσουν πέρσι το καλοκαίρι!
- **«Δεν σε θυμάμαι, αλλά μπορούμε έτσι κι αλλιώς να συναντηθούμε κάποια στιγμή».** Αυτό δεν είναι καθόλου καλή ιδέα. Ποτέ μην προσφέρεις να συναντήσεις κάποιον ή κάποια που δεν γνωρίζεις.

Σενάριο 3

Λαμβάνεις απευθείας μήνυμα (DM) από τη χρήστρια @socccergirl12, την οποία δεν ακολουθείς. «Γεια! Μου αρέσουν τα ποστ σου, έχεις ΠΟΛΛΗ πλάκα! Δώσε μου το τηλέφωνό σου για να τα πούμε!» Τι κάνεις;

- **Την αγνοείς.** Δεν χρειάζεται να απαντήσεις αν δεν θέλεις.
- **Την μπλοκάρεις.** Αν θεωρείς τη χρήστρια @socccergirl12 παράξενη και την μπλοκάρεις, δεν θα ξαναλάβεις μήνυμα από αυτήν – εκτός αν φτιάξει νέο ψεύτικο προφίλ και σε ξαναπροσεγγίσει σαν κάποιο διαφορετικό, πλαστό πρόσωπο.
- **«Γεια, γνωριζόμαστε;»** Αν δεν είσαι σίγουρος, κάνε οπωσδήποτε κάποιες ερωτήσεις πριν δώσεις προσωπικές πληροφορίες σου, όπως τον αριθμό του τηλεφώνου σου.
- **«Εντάξει, το τηλέφωνό μου είναι...»** Όχι! Ακόμη και αν έχεις εξακριβώσει ποιο είναι αυτό το πρόσωπο, δεν είναι καλή ιδέα να δίνεις προσωπικές πληροφορίες σου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Βρες άλλον τρόπο για να έρθετε σε επαφή, μέσω γονέων ή μέσω δασκάλων ή μέσω κάποιου άλλου προσώπου εμπιστοσύνης.

Σενάριο 4

Λαμβάνεις ένα μήνυμα για συνομιλία (chat) από κάποιον που δεν ξέρεις: «Σε είδα σήμερα στον διάδρομο του σχολείου. ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Δώσε μου τη διεύθυνσή σου να περάσω να τα πούμε από κοντά». Τι κάνεις;

- **Το αγνοείς.** Πιθανότατα μια πολύ καλή επιλογή.
- **Μπλοκάρεις το συγκεκριμένο άτομο.** Μη διστάσεις να το κάνεις όταν το ένστικτό σου σου λέει ότι κάτι δεν πάει καλά.
- **«Ποιος είναι;»** Καλύτερα όχι. Αν το μήνυμα μοιάζει ύποπτο, ίσως είναι προτιμότερο να μην απαντήσεις καθόλου – ή να μπλοκάρεις το συγκεκριμένο άτομο.
- **«Εσύ είσαι, Λίζα; Κι εσύ ΜΟΥ ΑΡΕΣΕΙΣ! Μένω στην οδό Πλατείας 11».** Αυτό δεν είναι καθόλου καλή ιδέα, ακόμη κι αν νομίζεις ότι ξέρεις ποιος/ποια είναι. Πριν δώσεις σε κάποια καινούρια επαφή τη διεύθυνσή σου ή κάποια άλλη προσωπική πληροφορία σου, έλεγξε το άτομο ακόμη κι αν νομίζεις ότι το ξέρεις. Ποτέ μη συναντάς αυτοπροσώπως κάποιον που γνωρίζεις μόνο από το διαδίκτυο.

Σενάριο 5

Λαμβάνεις το ακόλουθο μήνυμα: «Γεια! Μόλις γνώρισα τη φίλη σου τη Σάντυ! Μου μίλησε για σένα. Θέλω να γνωριστούμε. Πού μένεις;» Τι κάνεις;

- **Αγνοείς.** Αν δεν γνωρίζεις τον αποστολέα αλλά έχεις πράγματι μια φίλη που λέγεται Σάντυ, το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να το διασταυρώσεις πρώτα με τη Σάντυ πριν απαντήσεις σ' αυτό το μήνυμα.
- **Μπλοκάρεις.** Αν δεν γνωρίζεις τον αποστολέα και δεν έχεις φίλη που τη λένε Σάντυ, πιθανότατα το καλύτερο που έχεις να κάνεις είναι να μπλοκάρεις αυτό το άτομο από τις ρυθμίσεις της εφαρμογής σου ώστε να μη σε προσεγγίσει ξανά.
- **«Ποιος είναι;»** Μάλλον όχι και τόσο καλή ιδέα. Αν δεν γνωρίζεις τον αποστολέα, είναι προτιμότερο να μην απαντήσεις, τουλάχιστον ώσπου να σου απαντήσει η Σάντυ.

Τι συμβαίνει με τα bots

Στις μέρες μας, οι μαθητές έχουν όλο και μεγαλύτερη διάδραση με μη-ανθρώπινες «φωνές» που βγαίνουν από συσκευές, εφαρμογές και ιστοσελίδες – πιο πολύ στο σπίτι, αλλά ίσως όλο και περισσότερο και στο σχολείο. Οι φωνές αυτές μερικές φορές ονομάζονται “chatbots” (bots συνομιλίας), άλλες φορές “virtual assistants” (εικονικοί βοηθοί) ή συχνά απλώς “bots”. Αυτή είναι μια απλή δραστηριότητα ερωταπαντήσεων με στόχο να κάνει τους μαθητές της τάξης να εκφράσουν τις σκέψεις τους σχετικά με τη διάδραση με τα bots.

Σημείωση: Προσπαθήστε να κρατήσετε τη συζήτηση ανοιχτή· αυτή η δραστηριότητα είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να προάγει και να ενεργοποιεί την κριτική σκέψη, όχι να καταλήξει σε συμπεράσματα.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να ενημερωθούν** για αυτήν τη διαδραστική τεχνολογία που εμφανίζεται σε όλο και περισσότερες πτυχές της ζωής των μαθητών.
- ✓ **Να εντοπίσουν/αναγνωρίσουν** τυχόν εμπειρίες τους με διαφόρων ειδών bots.
- ✓ **Να αναλύσουν** την επίδραση –θετική και αρνητική– που μπορούν να έχουν αυτές οι τεχνολογίες στην καθημερινή μας ζωή.

Ας συζητήσουμε

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούν bots στις μέρες μας. Έχετε ακούσει ποτέ αυτή τη λέξη; Κάποιοι τα αποκαλούν “chatbots” (bots συνομιλίας) ή “virtual assistants” (εικονικούς βοηθούς). Χρησιμοποιούνται για ένα σωρό πράγματα: για να παίξουμε κάποιο παιχνίδι, για να δούμε τον καιρό, για να απαντούν σε ερωτήσεις, για να δίνουν οδηγίες για κάποια διαδρομή, για να μας ειδοποιούν όταν εκπνέει ο χρόνος χρήσης μιας εφαρμογής κτλ. Μερικές φορές έχουν ανθρώπινα ονόματα, ενώ άλλες φορές τα ονόματά τους απλώς περιγράφουν αυτό που κάνουν – για παράδειγμα, ένα bot που λέγεται «Ενας σκύλος την ημέρα» στέλνει μια φωτογραφία σκύλου κάθε μέρα. Τα bots βρίσκονται σε κινητές συσκευές, στο διαδίκτυο, σε αυτοκίνητα, ή μπορεί να είναι ειδικές συσκευές που έχουν οι άνθρωποι σε διάφορα δωμάτια μέσα στο σπίτι τους. Ας συζητήσουμε τις εμπειρίες που ενδεχομένως είχε καθένας σε αυτήν την τάξη με κάποια bots και ας το σκεφτούμε λίγο. Κάποια ερωτήματα προς συζήτηση είναι τα εξής:

- Ξέρετε τι είναι ένα bot;
- Πόσοι από εσάς έχουν μιλήσει με ένα bot; Σε τι είδους συσκευή;
- Ποιος θέλει να μας πει πώς είναι να συνομιλείς με ένα bot;
- Σε ποιες περιπτώσεις πιστεύετε ότι είναι πιο χρήσιμα τα bots (παραδείγματα: για να μας πούνε το δελτίο καιρού, για να μας πούνε τις ειδήσεις, για να παίξουμε ένα παιχνίδι, για να ζητήσουμε πληροφορίες);
- Τα bots χρησιμοποιούν τη λεγόμενη Τεχνητή Νοημοσύνη (Artificial Intelligence - AI). Κατά κάποιον τρόπο, η Τεχνητή Νοημοσύνη μαθαίνει από αυτά που ρωτάτε ώστε να μπορεί να σας βοηθά πιο αποδοτικά. Για να το κάνουν αυτό τα bots κάποιες φορές «θυμούνται», ή καταγράφουν αυτά που ρωτάτε και λέτε. Μήπως αυτό σας βάζει σε σκέψεις σχετικά με το τι θα λέγατε σε ένα bot; Αν ναι, τι θα του λέγατε και τι είδους πληροφορίες θα κρατούσατε για τον εαυτό σας;
- Πιστεύετε ότι είναι σαν να μιλάτε σε έναν άνθρωπο; Σε τι μοιάζει και σε τι διαφέρει;

- Πώς συμπεριφέρονται ή μιλούν στα bots οι άνθρωποι που γνωρίζετε;
- Εσείς πώς θα μιλούσατε σε ένα bot; Θα ήσασταν ευγενικοί, ή θα του βάζατε τις φωνές πότε-πότε;
- Είναι σωστό να φωνάζουν οι άνθρωποι στα bots; Γιατί; (Είναι σαν να ασκείται κάποιο συγκεκριμένο είδος διάδρασης;)
- Μερικές φορές, τα πολύ μικρά παιδιά νομίζουν ότι τα bots είναι άνθρωποι. Τι θα λέγατε στο αδελφάκι ή το ξαδελφάκι σας για να το βοηθήσετε να καταλάβει με τι μιλάει;
- Εφόσον τα bots μπορούν να μάθουν από εμάς τους ανθρώπους, μπορείτε να σκεφτείτε κάτι που δεν θα έπρεπε να πείτε γιατί δεν θα θέλατε να το μάθει το bot; (Βοήθεια: Αναλογιστείτε τις προηγούμενες δραστηριότητες του «Μοιράσου αλλά φυλάξου» και σκεφτείτε τι σχέση έχουν με αυτό το ερώτημα.)
- Είναι δυνατό να κατηγοριοποιήσουμε τις πληροφορίες σε «καλές ή κακές» ή σε «αληθινές ή ψεύτικες»; Πώς μπορούμε να απαντήσουμε σε αυτές τις ερωτήσεις;

Δραστηριότητα

Μετά τη συζήτηση, όλα τα παιδιά της τάξης μαζί, ή χωρισμένα σε ομάδες, ψάχνουν σε συσκευές που παρέχει η τάξη για να βρουν εικόνες και πληροφορίες για τα bots (συμπεριλαμβανομένης της ειδησεογραφικής κάλυψης). Στους όρους της αναζήτησης μπορεί να συγκαταλέγονται οι λέξεις/φράσεις: bots, chatbots, digital assistants (ψηφιακοί βοηθοί) ή virtual assistants (εικονικοί βοηθοί). Αποφασίστε συλλογικά ως τάξη εάν οι πληροφορίες είναι καλές και πείτε στους μαθητές να διαλέξουν από ένα άρθρο, το οποίο θα διαβάσουν στο σπίτι μαζί με τους γονείς τους και για το οποίο θα γράψουν μία περίληψη μίας παραγράφου.

Δίδαγμα

Η κριτική σκέψη είναι ένα από τα καλύτερα και με μεγαλύτερη διάρκεια «εργαλεία» που διαθέτουμε για να κάνουμε καλή και θετική χρήση της τεχνολογίας – και το καλύτερο απ' όλα είναι πως πρόκειται για ένα εργαλείο που ακονίζεται αντί να φθείρεται κάθε φορά που το χρησιμοποιούμε. Το να εξωτερικεύουμε όλοι μαζί τις σκέψεις μας είναι ένας πανίσχυρος και διασκεδαστικός τρόπος για να βελτιώσουμε αυτό το εργαλείο.

Ισχύει πράγματι αυτό;

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Πέρα από το να μάθουν οι μαθητές να χρησιμοποιούν αναλυτικές ερωτήσεις για να αξιολογούν την αξιοπιστία της πηγής μιας πληροφορίας, θέλουμε και να κατανοήσουν ότι οι πληροφορίες προέρχονται από πολλές πηγές (όχι μόνο από τα σχολικά βιβλία). Επομένως, πρέπει να εφαρμόζουν τις δεξιότητές τους για να αναλύουν όλα τα είδη μέσων ενημέρωσης. Όταν το πετύχουν, θα είναι έτοιμοι να προχωρήσουν στην ανάλυση ειδικών κατηγοριών μέσων, όπως οι ειδήσεις ή τα επιστημονικά δεδομένα.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εντοπίσουν** τα εργαλεία που χρησιμοποιούν ήδη για να ξεχωρίζουν αν είναι αξιόπιστη μια πληροφορία.
- ✓ **Να αναλογιστούν** πώς επηρεάζουν την αξιοπιστία πράγματα όπως η εμπειρογνομosύνη και το κίνητρο.
- ✓ **Να μάθουν** 4 ερωτήσεις για την αξιολόγηση της αξιοπιστίας μιας πηγής.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πως μια πηγή που είναι αξιόπιστη σε ένα θέμα δεν είναι απαραίτητα αξιόπιστη και σε άλλα θέματα.
- ✓ **Να μάθουν** ότι συχνά μπορούμε να δούμε αν μια πληροφορία είναι αξιόπιστη ανατρέχοντας σε πολλές διαφορετικές πηγές.

Ας συζητήσουμε

Τι καθιστά κάτι ή κάποιον αξιόπιστο ή φερέγγυο;

Καθημερινά αποφασίζεις τι να πιστέψεις και τι όχι. Ήταν αυτό το βίντεο που είδες αληθινό ή ψεύτικο; Σου λέει αλήθεια ο μεγαλύτερος αδελφός σου ή σου κάνει πλάκα; Ισχύει εκείνη η φήμη που άκουσες για τον τάδε φίλο σου;

Τι κάνεις για να αποφασίσετε αν κάποιος λέει την αλήθεια; Μήπως χρησιμοποιείς ήδη τις παρακάτω ενδείξεις;

• Αυτά που ξέρεις για κάποιον

Για παράδειγμα, ξέρεις αν ένας συμμαθητής σου είναι πολύ καλός σε κάτι ή αν στο παρελθόν έχει αποδειχτεί ότι λέει την αλήθεια ή ότι του αρέσει να κάνει φάρσες ή να λέει κακίες, κι έτσι συνήθως καταλαβαίνεις πότε σοβαρολογεί, πότε αστειεύεται ή πότε λέει ψέματα.

• Αυτά που ξέρει κάποιος για σένα

Για παράδειγμα, οι γονείς σου ξέρουν ποια φαγητά σε πειράζουν στο στομάχι, κι έτσι ακολουθείς τη συμβουλή τους για το τι να φας. Η βιβλιοθηκάρης του σχολείου ξέρει τα ενδιαφέροντά σου και τι είδους βιβλία σου αρέσουν, κι έτσι εμπιστεύεται τις συστάσεις της για βιβλία.

• Τόνος φωνής και έκφραση προσώπου

Για παράδειγμα, ξέρεις πως η φίλη σου εννοεί το αντίθετο από αυτό που λέει όταν περιστρέφει τους βολβούς των ματιών της και ότι σαρκάζει όταν σου λέει πως «πέρασε χάλια» στο καινούριο πάρκο σκέιτμπορντ.

• Συγκεκριμένη περίπτωση

Για παράδειγμα, όταν αστειεύεται με τους φίλους σου και κάποιος σε πειράζει για το καινούριο σου κούρεμα, ξέρεις ότι το λέει για πλάκα. Αν, όμως, κάποιος στο σχολείο πει ακριβώς τα ίδια λόγια για να σε φέρει σε δύσκολη θέση μπροστά σε ολόκληρη την τάξη, τότε αυτό είναι προσβολή.

Όταν «ακούμε» πράγματα από μια πηγή όπως ένα βίντεο, ένα πρόσωπο στην τηλεόραση ή μια ιστοσελίδα, δε γνωρίζουμε προσωπικά αυτή την πηγή και η πηγή δε γνωρίζει εμάς. Συνεπώς, ίσως δεν είμαστε σίγουροι αν πρέπει να τα πιστέψουμε.

Ακόμη και όταν κάποιος που ξέρουμε μας στέλνει ένα γραπτό μήνυμα, δεν έχουμε ενδείξεις για την έκφραση του προσώπου του ή τον τόνο της φωνής του και επομένως μπορεί να μην είμαστε σίγουροι τι εννοεί. Τότε θα πρέπει να θέσουμε κάποιες ερωτήσεις...

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας:
«Αποφασίζοντας τι είναι αξιόπιστο»

1. Αξιολόγηση πηγών

Αν ήθελες να σου προτείνει κάποιος ένα καλό καινούριο βιντεοπαιχνίδι, θα ρωτούσες τη γιαγιά σου; Ή, για να το θέσουμε διαφορετικά, είναι η γιαγιά σου αξιόπιστη πηγή πληροφοριών για τα βιντεοπαιχνίδια; Μια αξιόπιστη πηγή είναι αυτή που μπορούμε να εμπιστευτούμε για να μας παράσχει ακριβείς και εύστοχες πληροφορίες.

Δημιούργησε έναν κατάλογο με τα υπέρ και τα κατά, όπως στον παρακάτω πίνακα, για να εξηγήσεις τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του να ζητήσεις συμβουλή για βιντεοπαιχνίδια από τη γιαγιά σου.

ΥΠΕΡ	ΚΑΤΑ
Η γιαγιά μου με αγαπάει και θέλει να είμαι ευτυχισμένος	Η γιαγιά μου δεν παίζει βιντεοπαιχνίδια και δεν ξέρει πολλά γι' αυτά
Η γιαγιά μου είναι πολύ καλή στο να βρίσκει πληροφορίες για κάτι όταν δε γνωρίζει η ίδια την απάντηση	Η γιαγιά μου δεν ξέρει ποια παιχνίδια έχω ήδη ή τι είδους παιχνίδια μου αρέσουν

Αν ο κατάλογός σου μοιάζει με τον παραπάνω, μόλις χρησιμοποίησες δύο από τα πιο συνηθισμένα εργαλεία που έχουμε στη διάθεσή μας για να αποφασίσουμε αν μια πηγή είναι αξιόπιστη: το κίνητρο και την εμπειρογνωμοσύνη. Η «εμπειρογνωμοσύνη» είναι ειδική γνώση ή δεξιότητα σε έναν συγκεκριμένο τομέα· εμπειρογνωμοσύνη διαθέτουν οι ειδικοί. «Κίνητρο» είναι η πρόθεση κάποιου, ο λόγος που λέει ή κάνει κάτι.

Ποιο στοιχείο του καταλόγου σου δίνει πληροφορίες σχετικά με τα κίνητρα της γιαγιάς σου; Ποια στοιχεία μιλούν για την εμπειρογνωμοσύνη της; Επομένως, είναι η γιαγιά αυτού του καταλόγου υπέρ/κατά αξιόπιστη πηγή πληροφόρησης σχετικά με το ποιο καινούριο βιντεοπαιχνίδι να αγοράσεις; Δε θα σου έλεγε ψέματα, αλλά μάλλον θα ήταν προτιμότερο να ρωτήσεις κάποιον που σε νοιάζεται και παράλληλα έχει κάποιες γνώσεις σχετικά με τα βιντεοπαιχνίδια και τα είδη που προτιμάς εσύ.

Επιπλέον, μπορεί να ξέρουμε ότι ο μπαμπάς μας μαγειρεύει πολύ καλά αλλά δεν γνωρίζει τίποτα σχετικά με τη μόδα, ότι ο προπονητής μας ξέρει μπάσκετ αλλά όχι ενόργανη γυμναστική, ή ότι η γιαγιά μας μπορεί να επισκευάσει σχεδόν κάθε παιχνίδι αλλά δε γνωρίζει τίποτα για τα βιντεοπαιχνίδια. **Το γεγονός ότι κάποιος είναι ειδικός σε έναν τομέα δε σημαίνει ότι είναι ειδικός στα πάντα.**

2. Δημιούργησε τον δικό σου κατάλογο υπέρ/κατά

Αν αυτή είναι η πρώτη φορά που σκέφτεσαι πώς να χρησιμοποιείς το **κίνητρο** και την **εμπειρογνωμοσύνη** ως ενδείξεις για να αποφασίσεις ποιες πηγές πληροφοριών είναι αξιόπιστες, καλό θα είναι να εξασκηθείς κι άλλο.

Ας υποθέσουμε ότι θέλεις να μάθεις πώς να γίνεις καλύτερος στο ποδόσφαιρο. Δημιούργησε καταλόγους υπέρ/κατά για τις παρακάτω επιλογές, ώστε να μπορείς να αποφασίσεις αν είναι αξιόπιστες πηγές:

- τη γιαγιά σου
- το ιστολόγιο ενός επιτυχημένου σχολικού προπονητή μπάσκετ
- τον καλύτερο ποδοσφαιριστή στην ομάδα σου
- μια ιστοσελίδα που πουλάει παπούτσια ποδοσφαίρου και παρέχει συμβουλές
- βίντεο που διδάσκουν τεχνικές ποδοσφαιρικής προπόνησης

Τι παρατηρείς σχετικά με τα υπέρ και τα κατά κάθε πηγής;

- Υπάρχει κάποιος που ξέρει να διδάσκει, αλλά ίσως δεν ξέρει τις εξειδικευμένες τεχνικές του ποδοσφαίρου;
- Υπάρχει κάποιος που είναι ειδικός σε θέματα ποδοσφαίρου, αλλά ίσως δεν ξέρει να διδάσκει;
- Υπάρχει κάποιος που δίνει συμβουλές αλλά προσπαθεί σχεδόν πάντα να σου πουλήσει κάτι σε αντάλλαγμα;
- Υπάρχει κάποιος που ξέρει από ποδόσφαιρο, αλλά δεν ξέρει εσένα ή σε ποιες δεξιότητες χρειάζεσαι να εξασκηθείς;

Συζητήστε: Ποιος θα ήταν καλή πηγή για να αποταθείς και γιατί το πιστεύεις αυτό;

Το ζήτημα της **αξιοπιστίας** είναι πολύ σπάνια ζήτημα «άσπρου ή μαύρου». Οι περισσότερες πηγές έχουν τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους. Για τον λόγο αυτό, **οι καλύτερες απαντήσεις διαμορφώνονται ρωτώντας πολλές πηγές** και συγκρίνοντας τις απαντήσεις τους. Η **αξιοπιστία** δεν αφορά μόνο το ποιον πιστεύουμε. Αφορά και το τι πιστεύουμε. Ιδέες για τον κόσμο εισπράττουμε από κάθε λογής πηγή, όχι μόνο απευθείας από ανθρώπους. Μια ταινία για ένα τσουνάμι απεικονίζει ένα γιγάντιο κύμα –ψηλότερο από ουρανοξύστη– που κατευθύνεται προς κάποιους ανθρώπους στην ακτή. Κάπως έτσι είναι στην πραγματικότητα τα τσουνάμι; Μια διαφήμιση υποδηλώνει ότι οι περισσότεροι επιστήμονες είναι αναμαλλιασμένοι άντρες με χοντρά γυαλιά και λευκές ποδιές εργαστηρίου. Ισχύει αυτό;

3. Βήματα που πρέπει να έχεις υπόψη

Μπορούμε να ελέγξουμε οποιαδήποτε πηγή χρησιμοποιώντας τα 3 βήματα που αναγράφονται στο Φύλλο Εργασίας «Αποφασίζοντας τι είναι αξιόπιστο». Τα βήματα αυτά σχετίζονται με όσα γνωρίζουμε ήδη για το κίνητρο και την εμπειρογνωμοσύνη.

4. Έλεγξε τις πηγές σου

Ωρα για λίγη εξάσκηση. Επιλέξτε μια ερώτηση σχετική με κάτι που διδάσκεστε στο σχολείο ή κάτι που έχετε δει στο διαδίκτυο. Βρείτε μια πηγή που να απαντά σε αυτή την ερώτηση και, αφού χωριστείτε σε μικρές ομάδες, χρησιμοποιήστε τις ερωτήσεις του Φύλλου Εργασίας για να αποφασίσετε αν είναι αξιόπιστη η πηγή.

Παραδείγματα:

- Ψάχνεις ιδέες για δώρο γενεθλίων για έναν φίλο σου. Μια διαφήμιση ενός τοπικού καταστήματος ισχυρίζεται πως το εργαλείο αναζήτησης στην ιστοσελίδα του, η οποία περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα που διαθέτει το κατάστημα, μπορεί να σε βοηθήσει να βρεις δώρα για όλους τους ανθρώπους στη λίστα δώρων σου. Σε καλύπτει αυτό;
- Διαβάζεις διαδικτυακές αξιολογήσεις για μια καινούρια πιτσαρία και παρατηρείς ότι τρεις από τις έξι αξιολογήσεις που δίνουν στο εστιατόριο 5 αστέρια προέρχονται από άτομα με επώνυμο ίδιο με του καταστηματούχου. Δύο άλλες αξιολογήσεις λένε πως έχει την καλύτερη πίτσα στον κόσμο και μια άλλη λέει πως δεν ήταν άσχημο το φαγητό για τόσο χαμηλή τιμή. Υπάρχουν και δεκατέσσερα αρνητικά σχόλια. Θα σε έπειθαν οι θετικές αξιολογήσεις να δοκιμάσεις την πίτσα του καταστήματος;
- Μια αναδυόμενη διαφήμιση λέει πως έχεις επιλεγεί ανάμεσα σε ελάχιστους τυχερούς για να δοκιμάσεις ένα θαυματουργό «ψαροχάπι» που θα σου επιτρέψει να αναπνέεις κάτω από την επιφάνεια του νερού χωρίς μπουκάλα αυτοδύτη. Το μόνο που έχεις να κάνεις είναι να πληρώσεις 9,99 € έξοδα αποστολής. Θα το έκανες;
- Σου αρέσουν πολλά από τα βίντεο που αναρτά ένας δημοφιλής βλόγκερ, γιατί είναι αστεία, όμως λένε και άσχημα πράγματα που δε σου αρέσουν για διάφορες ομάδες ανθρώπων. Πιστεύεις το περιεχόμενο των βίντεο επειδή είναι αστεία και δημοφιλή; Πιστεύεις ότι επηρεάζουν κόσμο;

Δίδαγμα

Οι ερωτήσεις είναι φίλοι μας. Όταν θέτεις εύστοχες ερωτήσεις σχετικά με τις πηγές και τις πληροφορίες που αυτές παρέχουν, θα εξασφαλίζεις πολύ καλύτερες πληροφορίες. Όσο περισσότερες πηγές χρησιμοποιείς, τόσο το καλύτερο. Και να θυμάσαι ότι μια εξαιρετική πηγή πληροφοριών για ένα θέμα δε σημαίνει ότι είναι ιδανική πηγή για όλα τα θέματα.

Αποφασίζοντας τι είναι αξιόπιστο

Χρήσιμα βήματα για να ξεχωρίζεις τις αξιόπιστες από τις αναξιόπιστες πηγές.

Βήμα 1

Χρησιμοποίησε την κοινή λογική

Είναι λογικό; Βγάζει νόημα;

- Αν αυτό που βλέπεις α) δε βγάζει νόημα, β) ξέρεις από προσωπική πείρα ότι δεν είναι αληθινό ή γ) έρχεται σε αντίθεση με δεδομένα που ήδη γνωρίζεις, δε χρειάζεται να προχωρήσεις στα επόμενα βήματα. Βλέπεις μια πηγή που δεν είναι αξιόπιστη.

Βήμα 2

Θέσε ερωτήσεις

Όχι οποιεσδήποτε ερωτήσεις, αλλά τις εξής τέσσερις:

Εμπειρογνωμοσύνη

1. Με ξέρει ή με νοιάζεται αυτή η πηγή (και έχει σημασία αυτό);
 - Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση εξαρτάται από τις πληροφορίες που αναζητάς. Αν αναζητάς πληροφορίες σχετικά με τα πλαστικά μπουκάλια νερού που μολύνουν τους ωκεανούς, δεν έχει σημασία αν η πηγή σε ξέρει ή όχι. Αν, όμως, μια ιστοσελίδα υπόσχεται ότι θα λατρέψεις το καινούριο παιχνίδι της, θα έπρεπε να ξέρει τι είδους παιχνίδια ή δραστηριότητες σου αρέσουν για να είναι αξιόπιστη η υπόσχεσή της.
2. Είναι γνώστης του θέματος αυτή η πηγή; Από πού έμαθε αυτά που ξέρει;
 - Κάποιοι θεωρούν ότι ο ευκολότερος τρόπος για να βρουν αξιόπιστες πληροφορίες είναι να ρωτήσουν έναν φωνητικό ψηφιακό βοηθό. Οι ψηφιακοί βοηθοί μοιάζει να ξέρουν τα πάντα! Αναρωτήθηκες ποτέ πώς γίνεται να ξέρουν όλες αυτές τις απαντήσεις; Χρησιμοποιούν μαθηματικούς υπολογισμούς (που ονομάζονται «αλγόριθμοι») για να βρουν απαντήσεις.
 - Για απλές ερωτήσεις που έχουν μόνο μία πιθανή απάντηση (όπως τι θερμοκρασία έχει έξω ή πώς λέγεται η τραγουδίστρια που τραγούδησε το τάδε ποπ τραγούδι), οι ψηφιακοί βοηθοί αποτελούν συνήθως αξιόπιστη πηγή. Όμως αν η ερώτηση είναι περίπλοκη, είναι προτιμότερο να ξεκινήσει κανείς αναζητώντας άτομα ή ομάδες που έχουν μεγάλη πείρα ή έχουν βραβευτεί ή έχουν εκπονήσει διδακτορικά στο συγκεκριμένο ζήτημα. Στη συνέχεια, μπορείς να χρησιμοποιήσεις έναν φωνητικό βοηθό για να επιβεβαιώσεις τις πληροφορίες (βλ. Βήμα 3 στη σελίδα 55).

Κίνητρο

3. Τι θέλει αυτή η πηγή να κάνω ή να πιστέψω και για ποιον λόγο θέλει να το κάνω ή να το πιστέψω;
 - Βγάζει χρήματα η πηγή αν ακολουθήσεις τις συμβουλές της; Για παράδειγμα, πιστεύεις ότι ένας επηρεαστής (influencer) εισπράττει αμοιβή αν αγοράσεις το προϊόν που φορά ή για το οποίο μιλάει; Ένας επαγγελματίας αθλητής φοράει μια συγκεκριμένη μάρκα παπουτσιού ή φανέλας απλά επειδή αυτή η μάρκα του αρέσει ή επειδή πληρώνεται για να την προβάλλει;

- Ένας λόγος που βλέπεις ένα λογότυπο ή μία μάρκα σε ένα βίντεο ή μια διαφήμιση είναι συχνά το χρήμα – αυτό ενδεχομένως επηρεάζει τι λέει (και τι δε λέει) ο επηρεαστής ή ο αθλητής. Δεν επιδιώκουν να σε βλάψουν, αλλά πιθανότατα τα χρήματα είναι πιο σημαντικά γι' αυτούς από το να σου παραθέσουν όλη την αλήθεια ή να σου πουν τι είναι καλό για σένα.

4. Ποιος ωφελείται και ποιος ενδεχομένως ζημιώνεται αν πιστέψει ο κόσμος αυτή την πηγή; Αυτό δεν είναι πάντα εύκολο να το διακρίνει κανείς. Για παράδειγμα:

Ας υποθέσουμε ότι βλέπεις μια διαφήμιση για μια εφαρμογή που υπόσχεται να σε κάνει καλύτερο μαθητή.

- Ποια είναι τα πιθανά οφέλη; Ο δημιουργός της εφαρμογής θα ωφεληθεί αν αγοράσεις την εφαρμογή επειδή θα βγάλει χρήματα. Ίσως, όμως, ωφεληθείς κι εσύ αν η εφαρμογή σε βοηθήσει πραγματικά.
- Ποιος ενδέχεται να ζημιωθεί αν πιστέψεις τη διαφήμιση; Ενδέχεται η εφαρμογή να μην αξίζει τα λεφτά της και να σπαταλήσεις χρήματα αν την αγοράσεις. Επίσης ενδέχεται να σπαταλήσεις χρόνο κάνοντας λάθος πράγματα και κατά συνέπεια να χειροτερέψει η επίδοσή σου στο σχολείο. Ή μπορεί να βασιστείς στην εφαρμογή, η οποία μπορεί να κάνει μόνο εικασίες για το τι χρειάζεσαι, αντί να αναζητήσεις τη βοήθεια του δασκάλου σου, ο οποίος γνωρίζει πραγματικά τι χρειάζεσαι.

Βήμα 3

Επιβεβαίωσε

Υπάρχουν άλλες **αξιόπιστες** πηγές που να επιβεβαιώνουν αυτά που λέει αυτή η πηγή; Σκοπός δεν είναι απλώς να ελέγξεις κι άλλες πηγές, αλλά να αναζητήσεις μια ποικιλία διαφορετικών πηγών. Αν δεν μπορείς να βρεις ποικιλία αξιόπιστων πηγών που να συμφωνούν με την πηγή που ελέγχεις, δε θα πρέπει να πιστέψεις αυτή την πηγή.

- Κάνε μια διαδικτυακή αναζήτηση –ή ζήτησε τη βοήθεια κάποιου ειδικού από τη σχολική σου βιβλιοθήκη– για να βρεις άλλες πηγές πληροφοριών σχετικά με το θέμα σου (οι πηγές μπορεί να είναι έντυπα ή διαδικτυακά βιβλία ή άρθρα εφημερίδων ή περιοδικών).
- Ακολούθησε και για αυτά τα παραπάνω βήματα 1 και 2 – θέσε τις ίδιες ερωτήσεις και για αυτές τις πηγές. Αν σου δίνουν τις ίδιες πληροφορίες για το θέμα σου, είναι πολύ πιθανό να επιβεβαιώνουν ότι η πηγή σου είναι αξιόπιστη.

Εντοπίζοντας την παραπληροφόρηση στο διαδίκτυο

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Οι ερωτήσεις και οι τεχνικές παρατήρησης του γραμματισμού στα μέσα παρέχουν στους μαθητές χρήσιμα εργαλεία για να μπορούν να αποφεύγουν την παραπληροφόρηση χωρίς να εμπλέκονται σε αντιπαραθέσεις ή να διαταράσσουν τις σχέσεις τους με φίλους και συγγενείς. Όμως επιβάλλεται να θέτουν ερωτήσεις και να συνηθίσουν να εξετάζουν με κριτική διάθεση τις πληροφορίες που βλέπουν ή ακούν.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εντοπίζουν** τις ενδείξεις που μαρτυρούν ότι μια πηγή ειδήσεων ή πληροφοριών ίσως είναι παραπλανητική.
- ✓ **Να μετέρχονται** αναλυτικές ερωτήσεις και προσεκτική παρατήρηση προκειμένου να αξιολογούν την αξιοπιστία μιας πηγής.
- ✓ **Να κατανοήσουν** πόσο σημαντικό είναι να ελέγχουν την αξιοπιστία μιας πηγής πριν κοινοποιήσουν ένα μήνυμα.
- ✓ **Να αποκτήσουν** τη συνήθεια να αναλύουν όλες τις ειδήσεις και τις πληροφορίες και όχι μόνο τις ιστορίες που θεωρούν ύποπτες.

Ας συζητήσουμε

Έχεις παίξει ποτέ ένα από εκείνα τα παιχνίδια όπου αναζητάς κρυμμένα σφάλματα σε μια εικόνα; Μερικές φορές, κάπως έτσι είναι και η ανάγνωση ειδήσεων. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι και ομάδες ανθρώπων που είναι τόσο πωρωμένοι με αυτό που πιστεύουν ώστε διαστρεβλώνουν την αλήθεια για να μας κάνουν να συμφωνήσουμε μαζί τους. Όταν οι διαστρεβλωμένες πληροφορίες συγκαλύπτονται ως ειδησεογραφικό άρθρο, αυτό λέγεται παραπληροφόρηση.

Κάποιοι άνθρωποι δεν ξέρουν να εντοπίζουν τις ψευδείς πληροφορίες και τις κοινοποιούν άκριτα. Έτσι η παραπληροφόρηση διαδίδεται. Και όταν οι άνθρωποι προβαίνουν σε επιλογές για το τι κάνουν ή πιστεύουν βάσει αυτής της παραπληροφόρησης, συχνά εξανεμίζεται η ικανότητά τους να συζητούν ήρεμα μεταξύ τους, να διαφωνούν με αμοιβαίο σεβασμό, να κατανοούν καλύτερα ο ένας τον άλλο και να επιλύουν τυχόν διαφορές.

Όταν, λοιπόν, κάτι μοιάζει ή ακούγεται σαν είδηση, πώς μπορούμε να διακρίνουμε αν είναι αληθινό ή ψεύτικο; Υπάρχουν ενδείξεις που μπορούμε να μάθουμε να εντοπίζουμε – τεχνάσματα που χρησιμοποιούν τα άτομα που επιδίδονται στην παραπληροφόρηση. Και υπάρχουν ερωτήσεις που μπορούμε να θέσουμε, οι οποίες μας βοηθούν να εντοπίσουμε κείμενα που δε βασίζονται σε αξιόπιστα δεδομένα.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας:
«Εντοπισμός πλαστών
διευθύνσεων URL»

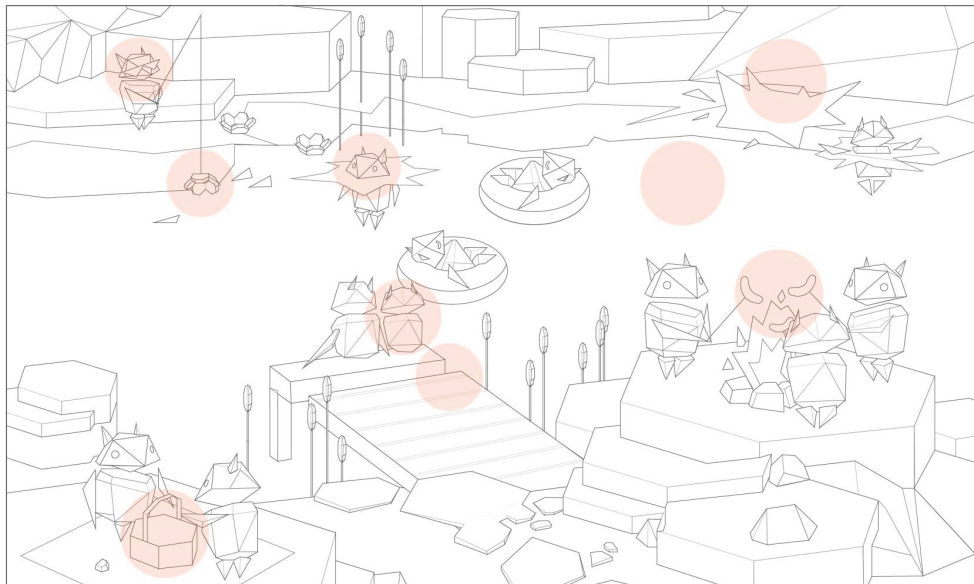
1. Τι πρόβλημα υπάρχει σε αυτή την εικόνα;

Ας εξασκηθούμε στον εντοπισμό διαφορών σε ένα μέσο επικοινωνίας. Ρίξε μια ματιά στις παρακάτω εικόνες. Κοίτα τις προσεκτικά. Μπορείς να εντοπίσεις τις διαφορές μεταξύ των δύο εικόνων;

Αν σου έλεγε κάποιος πού να κοιτάξεις; Θα σε διευκόλυνε αυτό;

Υπάρχουν 9 διαφορές. Τις εντόπισες όλες;

Το να προσπαθεί κανείς να διακρίνει αν ένα κείμενο λέει αλήθεια ή ψέματα μοιάζει λίγο με αυτό το παιχνίδι εικόνων. Μέσα από προσεκτική παρατήρηση, μπορείς να εντοπίσεις σημαντικές πληροφορίες. Και αυτό είναι πολύ πιο εύκολο αν ξέρεις τι ψάχνεις.

Ιδού, λοιπόν, ορισμένες ενδείξεις για να εντοπίζεις την παραπληροφόρηση. Αν τις εντοπίσεις, το κείμενο που κοιτάς είναι πιθανότατα παραπλανητικό.

Διατρέξτε το Φύλλο Εργασίας: «Εντοπισμός πλαστών διευθύνσεων URL»

- Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κοιτάτε είναι η διαδικτυακή διεύθυνση URL της ιστοσελίδας όπου είναι δημοσιευμένο ένα κείμενο. Ορισμένες παραπλανητικές ιστοσελίδες προσπαθούν να σε ξεγελάσουν με ονομασίες-απομιμήσεις αυθεντικών ιστοσελίδων, ωστόσο υπάρχουν μικρές διαφορές. Οι περισσότερες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν σύντομες διευθύνσεις URL ώστε να είναι ευκολότερο να τις θυμόμαστε και να τις πληκτρολογούμε. Συνεπώς, διευθύνσεις URL με πρόσθετα, περιττά γράμματα είναι συχνά πλαστές διευθύνσεις.
- Σημειώστε όλες τις διευθύνσεις URL που πιστεύετε ότι είναι αυθεντικές.
- Κοιτάξτε τις λύσεις. Τις εντοπίσατε όλες σωστά;

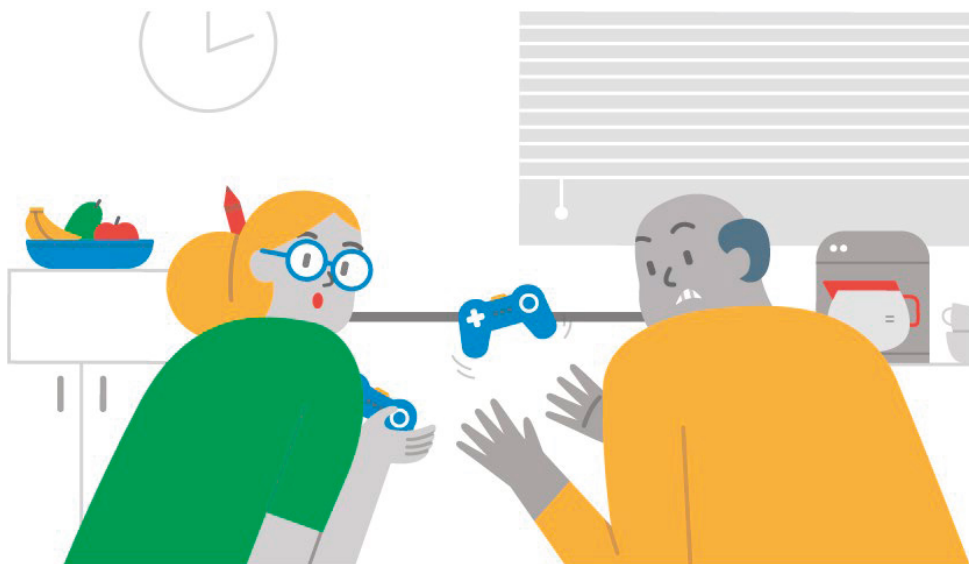
Πώς μπορείτε να ελέγξετε αν μια διεύθυνση URL ανήκει σε αυθεντική ειδησεογραφική ιστοσελίδα; Ένας τρόπος είναι να αναζητήσετε στο διαδίκτυο το όνομα του ειδησεογραφικού οργανισμού ή τη συγκεκριμένη διεύθυνση URL. Εάν είναι υπαρκτός ο οργανισμός, στο δεξιά μέρος των αποτελεσμάτων αναζήτησης θα εμφανιστεί ένα πλαίσιο με την περιγραφή του οργανισμού, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής διεύθυνσής του. Εάν η διεύθυνση URL είναι πλαστή, συχνά θα μπορείτε σκρολάροντας προς τα κάτω να δείτε αναφορές όπου η συγκεκριμένη ιστοσελίδα καταγγέλλεται ως πλαστή – ή θα ανακαλύψετε πως η ιστοσελίδα δεν είναι πια διαθέσιμη.

2. Προσεκτική εξέταση επικεφαλίδων

Μερικές φορές κάποιος κοινοποιεί ένα άρθρο χωρίς διεύθυνση URL. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, οι ενδείξεις που μπορείτε να αναζητήσετε είναι οι εξής:

- α) Ένα άρθρο ξεκινά με μια εικόνα που μας τραβά το ενδιαφέρον, όπως π.χ. ενός χαριτωμένου σκύλου, κάποιου διάσημου ή ενός ασυνήθιστου ανδραγαθήματος. Όμως όταν κάνουμε κλικ, το κείμενο που βλέπουμε έχει ελάχιστη ή και καμία σχέση με την εικόνα.
- β) Αντί να σας αφήσουν να αποφασίσετε μόνοι σας, τα άτομα που προσπαθούν να σας πείσουν να συμφωνήσετε μαζί τους χρησιμοποιούν κάποιες φορές τεχνάσματα όπως έντονη γραμματοσειρά, ΟΛΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑ, υπογράμμιση ή θαυμαστικά, για να σας κάνουν να νομίζετε ότι αυτό που βλέπετε είναι κάτι σημαντικό. Οι πραγματικοί δημοσιογράφοι δε χρησιμοποιούν τέτοια εργαλεία μορφοποίησης.
- γ) Για να σας δελεάσουν να διαβάσετε το άρθρο, ορισμένοι περιλαμβάνουν στην επικεφαλίδα του λέξεις όπως «συγκλονιστικό» ή «εξοργιστικό» ή «απροσδόκητο». Ξέρουν πως τέτοιου είδους λέξεις εξάπτουν την περιέργειά μας. Όμως οι πραγματικοί δημοσιογράφοι αφήνουν την είδηση να μιλήσει από μόνη της. Αφηγούνται την ιστορία και μας αφήνουν να αποφασίσουμε εμείς αν είναι συγκλονιστική ή απροσδόκητη.

Για παράδειγμα – κοιτάξτε αυτή την εικόνα και την επικεφαλίδα του κειμένου από κάτω:

Η σοκαριστική αλήθεια για το τι κάνουν οι εκπαιδευτικοί μετά το σχολείο

Χωρίς να διαβάσετε το κείμενο, τι φαντάζεστε ότι θα γράφει το άρθρο; Γιατί το πιστεύετε αυτό; Ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία σας;

Το άρθρο έχει ως εξής:

«(2019) – Μια πρόσφατη έρευνα του Πολιτειακού Πανεπιστημίου διαπίστωσε ότι το 86% των εκπαιδευτικών κάνουν ό,τι κάνουν και όλοι οι άλλοι άνθρωποι μετά την εργασία τους. Κάνουν τα ψώνια τους, ετοιμάζουν το δείπνο τους, περνούν χρόνο με την οικογένειά τους, κάνουν δουλειές του σπιτιού και ετοιμάζονται για την επόμενη μέρα. Πρόσφατα, ωστόσο, πολλοί εκπαιδευτικοί κάνουν κάτι απροσδόκητο.

Πριν από μία δεκαετία, πολλές πολιτείες περιέκοψαν τους προϋπολογισμούς τους για την εκπαίδευση εξαιτίας οικονομικών προβλημάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι εκπαιδευτικοί να μη δουν αύξηση στους μισθούς τους για πολλά χρόνια. Ανήμποροι να καλύψουν τα βασικά έξοδά τους λόγω των χαμηλών μισθών, πολλοί εκπαιδευτικοί κάνουν πια και κάποια δεύτερη δουλειά. Μάλιστα, σε κάποιες πολιτείες, οι εκπαιδευτικοί έχουν κατεβεί και σε απεργίες διεκδικώντας αύξηση του μισθού τους, ώστε να μπορούν να σταματήσουν τη δεύτερη δουλειά τους και να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στους μαθητές τους».

Είναι το άρθρο αυτό που περιμένατε; Πιστεύετε ότι η εικόνα και η επικεφαλίδα ήταν ακριβείς ή παραπλανητικές; Ποια είναι τα αποδεικτικά στοιχεία σας;

3. Προσεκτική εξέταση πηγών

Όταν αναλύουμε τα νέα, ορισμένες ενδείξεις μπορεί να είναι χρήσιμες, αλλά δεν είναι πάντα αρκετές. Κάποιες φορές αυθεντικά άρθρα χρησιμοποιούν τεχνάσματα για να τραβήξουν την προσοχή μας και αυτό μπορεί να τα κάνει να μοιάζουν πλαστά. Άλλες φορές πάλι, ορισμένες πηγές ψευδών ειδήσεων είναι τόσο καλές στην απομίμηση του αυθεντικού που είναι δύσκολο να καταλάβουμε πως είναι πλαστές. Είναι δύσκολο να τις ξεχωρίσουμε. Για παράδειγμα:

Πιστεύετε ότι τα παρακάτω είναι πραγματικοί ειδησεογραφικοί οργανισμοί;

Ελληνικές Ειδήσεις
Εθνική Ανασκόπηση
Euro2day
Ειδησεογραφικός Εξεταστής
Ημερήσιο Δελτίο Παγκόσμιων Ειδήσεων
NewsWatch33

Στην πραγματικότητα, μόνο το Euro2day είναι πραγματικός ειδησεογραφικός οργανισμός. Πώς θα μπορούσατε να το ανακαλύψετε αυτό; Θα μπορούσατε να ξεκινήσετε με μια διαδικτυακή αναζήτηση του ονόματος του οργανισμού. Δείτε πού αλλού εμφανίζεται αυτό το όνομα, εκτός από την ιστοσελίδα του οργανισμού. Αν εμφανίζεται στη Wikipedia ή σε κάποιο άρθρο άλλης εφημερίδας ή περιοδικού, πρόκειται πιθανότατα για πραγματικό οργανισμό. Δείτε, όμως, και τι λένε γι' αυτόν τον οργανισμό αυτά τα άρθρα! Υπάρχει πιθανότητα όλα να λένε πως πρόκειται για απάτη.

Βρείτε ένα άρθρο για το σχολείο σας, για τη γειτονιά σας, για κάποια πρόσφατη διατροφική μόδα ή οτιδήποτε άλλο σας ενδιαφέρει. Ακολουθήστε τα 3 βήματα του Φύλλου Εργασίας **Αποφασίζοντας τι είναι αξιόπιστο**, καθώς και τις νέες ενδείξεις που μάθατε, για να αποφασίσετε αν το άρθρο είναι αληθινό ή παραπλανητικό.

Βήμα 1: Χρησιμοποίησε την κοινή λογική

Αναρωτήσου: Είναι λογικό – βγάζει νόημα;

Μερικές φορές η απάντηση είναι προφανής. Αν δεις μια επικεφαλίδα όπως: **ΠΟΙΑ ΔΙΑΣΗΜΗ ΠΑΝΤΡΕΥΤΗΚΕ ΚΡΥΦΑ ΕΝΑΝ ΕΞΩΓΗΙΝΟ**, η λογική σου πιθανότατα σου λέει ότι το άρθρο γράφει ψέματα.

Άλλες φορές δεν είναι τόσο προφανής. Αν αυτό που βλέπεις:

- α) δε βγάζει νόημα ή
- β) ξέρεις από προσωπική πείρα ότι δεν είναι αλήθεια ή
- γ) έρχεται σε αντίθεση με γεγονότα που ήδη γνωρίζεις,

... τότε βλέπεις μια πηγή που είναι πιθανότατα πλαστή.

Βήμα 2: Θέσε τις ερωτήσεις του κινήτρου και της εμπειρογνωμοσύνης (σελίδα 54)

Βήμα 3: Επιβεβαίωσε

Αναρωτήσου: Υπάρχουν άλλες **αξιόπιστες** πηγές που να επιβεβαιώνουν αυτά που λέει αυτή η πηγή;

Ποιος άλλος έχει γράψει άρθρο για το ίδιο θέμα; Τι άλλα άρθρα περιλαμβάνει η ιστοσελίδα; Είναι όλα τα άρθρα γραμμένα από την ίδια σκοπιά ή εκπροσωπούνται πολλές διαφορετικές απόψεις; Αν δεν μπορείς να βρεις διάφορες αξιόπιστες πηγές που να καλύπτουν το ίδιο περιστατικό, θα πρέπει να δεις αυτή την πηγή με δυσπιστία.

Δίδαγμα

Τώρα που ξέρετε πώς να αξιοποιείτε ενδείξεις και ερωτήσεις για να εντοπίζετε την παραπληροφόρηση, μπορείτε να κάνετε την προσεκτική παρατήρηση και διερεύνηση μέρος της καθημερινότητάς σας. Μπορείτε να αναλύετε έτσι όλες τις πληροφορίες που λαμβάνετε διαδικτυακά και να μοιράζεστε αυτά που ανακαλύπτετε με την οικογένεια και τους φίλους σας. Μπορείτε να είστε νοήμονες και σεβαστοί διαδικτυακοί πολίτες που σέβονται και τους διαδικτυακούς συμπολίτες τους!

Εντοπισμός πλαστών διευθύνσεων URL

Αληθινή ή πλαστή;

Κυκλώστε τη σωστή απάντηση

cnn.gr	Αληθινή	Πλαστή
news2020.gr	Αληθινή	Πλαστή
bbc.com	Αληθινή	Πλαστή
msnbc2/worldnews	Αληθινή	Πλαστή
msnbc.com	Αληθινή	Πλαστή
washingtonpost.com	Αληθινή	Πλαστή
kathimerini.com.gr	Αληθινή	Πλαστή
washingtonpost.com.co	Αληθινή	Πλαστή
alithinanea.com	Αληθινή	Πλαστή
news247.gr	Αληθινή	Πλαστή
kathimerini.gr	Αληθινή	Πλαστή
washingtonpost.com	Αληθινή	Πλαστή
bbc1.site/business-news	Αληθινή	Πλαστή
cnn.com.gr	Αληθινή	Πλαστή

Λύσεις

Αληθινή

washingtonpost.com

kathimerini.gr
bbc.com
cnn.gr
msnbc.com
news247.gr

Πλαστή

washingtonpost.com
washingtonpost.com.co
kathimerini.com.gr
bbc1.site/business-news
cnn.com.gr
msnbc2/worldnews
news2020.gr
alithinanea.com

Ίντερλαντ: Το Ποτάμι της Αλήθειας

Το ποτάμι που διατρέχει την Ίντερλαντ κουβαλάει στα νερά του πραγματικά και πλασματικά στοιχεία. Τα πράγματα δεν είναι πάντα όπως φαίνονται. Για να διασχίσεις τα ορμητικά ρεύματα πρέπει να χρησιμοποιήσεις την κριτική σου ικανότητα – και να μην σιμπήσεις τα δολώματα που θα σου πετάει ο ηλεκτρονικός ψαράς που παραμονεύει σ' αυτά τα νερά.

Άνοιξε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή ή την κινητή συσκευή σου (π.χ. το τάμπλετ σου) και πήγαινε στη διεύθυνση g.co/PotamitisAlitheias.

Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους μαθητές σας να παίξουν Το Ποτάμι της Αλήθειας και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να προκαλέσετε περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι. Οι περισσότεροι μαθητές αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο καθένας μόνος του, αλλά εσείς μπορείτε να θέλετε να τους βάλετε να παίξουν ανά δύο, κάτι που είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές μικρότερης ηλικίας.

- Περίγραψε μια περίπτωση στην οποία χρειάστηκε να αποφασίσεις αν κάτι που συνάντησες διαδικτυακά ήταν αληθινό ή ψεύτικο. Ποιες ενδείξεις παρατήρησες;
- Τι είναι ο ηλεκτρονικός ψαράς (phisher); Περίγραψε τις συμπεριφορές του και πώς επηρεάζει το παιχνίδι.
- Παίζοντας Το Ποτάμι της Αλήθειας, άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο θα αξιολογείς πράγματα και πρόσωπα στο διαδίκτυο στο μέλλον; Αν ναι, με ποιον τρόπο;
- Πες ένα πράγμα που πιστεύεις ότι θα κάνεις διαφορετικά στο μέλλον, τώρα που παρακολουθείς αυτά τα μαθήματα και παίζεις αυτό το παιχνίδι.
- Πες κάποια από τα χαρακτηριστικά στοιχεία που θα μπορούσαν να σου «χτυπήσουν καμπανάκι» ότι κάτι είναι ύποπτο ή ότι «κάτι δεν πάει καλά» σε κάποια διαδικτυακή κατάσταση.
- Πώς νιώθεις όταν συναντάς κάτι ύποπτο στο διαδίκτυο;
- Τι πρέπει να κάνεις όταν δεν είσαι απόλυτα σίγουρος/-η αν κάτι είναι αληθινό;

[illegible]

[illegible]

Κράτα καλά τα μυστικά σου

Πώς να διασφαλίσεις το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών σου και την ασφάλειά σου

Επισκόπηση μαθήματος

Δραστηριότητα 1: Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης
Δραστηριότητα 2: Μην το πεις σε κανέναν
Δραστηριότητα 3: Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού

Ζητήματα που θίγονται

Τα ζητήματα απορρήτου και ασφάλειας στο διαδίκτυο δεν έχουν πάντα ξεκάθαρες σωστές ή λάθος λύσεις. Η προστασία των προσωπικών και ιδιωτικών πληροφοριών σου –δηλαδή, όλων εκείνων των στοιχείων που σε ξεχωρίζουν από τους άλλους– προϋποθέτει να θέτεις τις σωστές ερωτήσεις και να βρίσκεις τις δικές σου εμπεριστατωμένες απαντήσεις.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ Να μάθουν γιατί είναι σημαντικό το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών τους και πώς αυτό σχετίζεται με την ασφάλειά τους στο διαδίκτυο.
- ✓ Να εξασκηθούν στη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης.
- ✓ Να εξοικειωθούν με τα εργαλεία και τις ρυθμίσεις που παρέχουν προστασία ενάντια στους χάκερ και σε άλλες απειλές.

Ποια πρότυπα πληρούνται

ISTE Πρότυπα για Εκπαιδευτικούς: 1a, 2c, 3b, 3c, 3d, 4b, 6a, 6d, 7a

ISTE Πρότυπα για Μαθητές 2016: 1c, 1d, 2b, 2d, 3d, 6a

AASL Εκπαιδευτικά Πρότυπα: I.b.2, I.c.1, I.c.3, II.c.1, III.a.2, III.b.1, III.c.1, III.d.1, III.d.2, IV.b.3, V.d.3, VI.a.1, VI.d.1

Φτιάξε έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης

Οι μαθητές μαθαίνουν πώς να δημιουργούν έναν δυνατό κωδικό πρόσβασης – και πώς να σιγουρεύονται ότι θα παραμείνει μυστικός μετά τη δημιουργία του.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να αναγνωρίσουν** πόσο σημαντικό είναι να μη μοιράζονται ποτέ τους κωδικούς τους παρά μόνο με τους γονείς ή κηδεμόνες τους.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τη σπουδαιότητα του κλειδώματος οθόνης που προστατεύει τις συσκευές.
- ✓ **Να μάθουν** πώς να δημιουργούν κωδικούς πρόσβασης που είναι δύσκολο να τους μαντέψει κάποιος τρίτος αλλά εύκολο να τους θυμούνται οι ίδιοι.
- ✓ **Να επιλέξουν** το σωστό επίπεδο ασφάλειας για τις ρυθμίσεις εισόδου τους, συμπεριλαμβανομένης και της επαλήθευσης δύο παραγόντων.

Ας συζητήσουμε

Η πρόληψη είναι η καλύτερη θεραπεία

Η ψηφιακή τεχνολογία μας διευκολύνει να επικοινωνούμε με φίλους, συμμαθητές, δασκάλους και συγγενείς. Μπορούμε να έρθουμε σε επαφή μαζί τους με πάρα πολλούς τρόπους: μέσω e-mail, μέσω SMS ή στιγμιαίου μηνύματος· με λέξεις, εικόνες ή βίντεο· μέσω τηλεφώνου, τάμπλετ ή λάπτοπ. (Εσύ πώς έρχεσαι σε επαφή με τους φίλους σου;)

Όμως τα ίδια εργαλεία που διευκολύνουν εμάς να μοιραζόμαστε πληροφορίες διευκολύνουν και τους χάκερ και τους απατεώνες να υποκλέπτουν αυτές τις πληροφορίες και να τις χρησιμοποιούν για να βλάψουν τις συσκευές μας, τις σχέσεις μας αλλά και την καλή μας φήμη.

Προκειμένου να προστατέψουμε τον εαυτό μας, τις πληροφορίες μας και τις συσκευές μας πρέπει να κάνουμε μερικά απλά κι έξυπνα πράγματα, όπως να χρησιμοποιούμε κλείδωμα οθόνης στα κινητά μας, να προσέχουμε να μη βάζουμε προσωπικές πληροφορίες σε ξεκλειδωτες συσκευές που μπορούν να χαθούν ή να κλαπούν και, πάνω απ' όλα, να δημιουργούμε δυνατούς κωδικούς πρόσβασης.

- Ποιος μπορεί να μαντέψει ποιοι είναι οι δύο κωδικοί πρόσβασης που χρησιμοποιούνται συχνότερα απ' όλους;
(Απάντηση: «1 2 3 4 5 6» και «password»).
- Ας σκεφτούμε όλοι μαζί για να προσπαθήσουμε να βρούμε κι άλλους κακούς κωδικούς πρόσβασης και τι ακριβώς είναι αυτό που τους κάνει κακούς.
(Παραδείγματα: το πλήρες ονοματεπώνυμό σου, ο αριθμός του τηλεφώνου σου, η λέξη «σοκολάτα»).

Υπάρχει κανείς που να πιστεύει ότι αυτοί οι κωδικοί είναι καλοί; ;)

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Μία συσκευή συνδεδεμένη στο διαδίκτυο ανά μαθητή ή ομάδα μαθητών
- Ένας πίνακας (ή μια οθόνη προβολής)
- Φυλλάδιο «Οδηγίες για τη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης»

Να μια ιδέα για να φτιάξεις έναν σούπερ ασφαλή κωδικό πρόσβασης:

- Σκέψου μια αγαπημένη φράση που δεν θα την ξεχάσεις. Μπορεί να είναι από τους στίχους του αγαπημένου σου τραγουδιού ή ένας τίτλος βιβλίου ή μια ατάκα από κάποια ταινία κτλ.
- Διάλεξε το πρώτο γράμμα ή τα δύο πρώτα γράμματα κάθε λέξης από αυτή τη φράση.
- Αντικατάστησε ορισμένα γράμματα με σύμβολα ή αριθμούς.
- Κάνε κάποια από τα γράμματα κεφαλαία και κάποια άλλα πεζά.
- Ας εξασκηθούμε στις νέες μας δεξιότητες παίζοντας το παιχνίδι του κωδικού πρόσβασης.

1. Δημιουργήστε κωδικούς

Θα χωριστούμε σε ομάδες των δύο ατόμων. Κάθε ομάδα θα έχει 60 δευτερόλεπτα για να δημιουργήσει έναν κωδικό πρόσβασης.

(Προαιρετική πρόκληση: Πριν αποκαλύψουν τον κωδικό που έχουν δημιουργήσει στο επόμενο βήμα, οι ομάδες δίνουν στην τάξη σταδιακά μικρές βοήθειες για να δουν πόση πληροφορία χρειάζεται η τάξη πριν μαντέψει με ακρίβεια τον κωδικό τους.)

2. Συγκρίνετε τους κωδικούς

Δύο ομάδες τη φορά γράφουν ταυτόχρονα τους κωδικούς τους στον πίνακα.

3. Ψηφίστε!

Για κάθε ζευγάρι κωδικών, ψηφίζουμε όλοι και συζητάμε για να αποφασίσουμε ποιος από τους δύο κωδικούς είναι ο ισχυρότερος.

Δίδαγμα

Οδηγίες για τη δημιουργία δυνατών κωδικών πρόσβασης

Είναι πολύ σημαντικό αλλά και διασκεδαστικό να δημιουργείς δυνατούς κωδικούς.

Εδώ θα βρεις μερικές συμβουλές για τη δημιουργία κωδικών που θα κρατήσουν τις πληροφορίες σου ασφαλείς.

Οι δυνατοί κωδικοί βασίζονται σε μια περιγραφική φράση ή πρόταση που είναι εύκολο να τη θυμάσαι εσύ αλλά δύσκολο να τη μαντέψει κάποιος άλλος –όπως π.χ. τα πρώτα γράμματα των λέξεων που σχηματίζουν τον τίτλο ενός αγαπημένου τραγουδιού ή ταινίας, τα πρώτα γράμματα των λέξεων μιας φράσης που περιγράφει κάτι που έκανες– και περιλαμβάνουν συνδυασμό γραμμάτων, αριθμών και συμβόλων. Για παράδειγμα, η φράση «Πηγαίνω στην 3η τάξη του βου Δημοτικού Σχολείου» θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να φτιαχτεί ένας κωδικός όπως: Ps3Tt6D\$.

Μέτριοι κωδικοί είναι αυτοί που είναι δύσκολο να τους μαντέψει ένα κακόβουλο λογισμικό αλλά που θα μπορούσε να τους μαντέψει κάποιος που σε γνωρίζει (ένας τέτοιος κωδικός από το παραπάνω παράδειγμα θα ήταν: PigainoSto6oDimotiko).

Αδύναμοι κωδικοί είναι συνήθως αυτοί που χρησιμοποιούν προσωπικές πληροφορίες, όπως το όνομα ενός κατοικίδιου, και είναι εύκολο να τους μαντέψει κανείς, ιδίως κάποιος που σε ξέρει προσωπικά (για παράδειγμα: «AgapoTiLara» ή «LatrevoSokolata»).

Τι ΠΡΕΠΕΙ να κάνεις

- Φτιάξε διαφορετικό κωδικό για καθέναν από τους σημαντικούς λογαριασμούς σου.
- Αξιοποίησε τουλάχιστον οκτώ χαρακτήρες για κάθε κωδικό. Όσο πιο μακρύς είναι ο κωδικός τόσο το καλύτερο (αρκεί να τον θυμάσαι!).
- Χρησιμοποίησε συνδυασμούς γραμμάτων (κεφαλαίων και πεζών), αριθμών και συμβόλων.
- Φτιάξε κωδικούς που θα θυμάσαι χωρίς να χρειάζεται να τους γράφεις κάπου, καθώς αυτό θα ήταν επικίνδυνο.
- Άλλαξε αμέσως τον κωδικό σου αν καταλάβεις ή υποψιαστείς ότι τον έχει μάθει ή μαντέψει κάποιος άλλος, εκτός αν αυτός είναι κάποιος ενήλικας που εμπιστεύεσαι.
- Κλείδωνε πάντα την οθόνη των συσκευών σου με δυνατούς κωδικούς. Ρύθμισε τις συσκευές σου ώστε να κλειδώνουν αυτόματα για την περίπτωση που πέσουν σε λάθος χέρια.
- Σκέψου μήπως θέλεις να αξιοποιήσεις έναν διαχειριστή κωδικών, όπως π.χ. κάποιον που είναι ενσωματωμένος στο πρόγραμμα περιήγησής σου, προκειμένου να θυμάσαι τους κωδικούς σου. Έτσι θα μπορείς να χρησιμοποιείς έναν μοναδικό κωδικό για κάθε λογαριασμό σου χωρίς να χρειάζεται να τους θυμάσαι όλους.

Τι ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ να κάνεις

- Μη χρησιμοποιείς προσωπικές πληροφορίες (όνομα, διεύθυνση, e-mail, αριθμό τηλεφώνου, το πατρικό επώνυμο της μητέρας σου, ημερομηνίες γενεθλίων κτλ.) ή συνηθισμένες λέξεις στον κωδικό σου.
- Μη χρησιμοποιείς έναν κωδικό που είναι εύκολο να τον μαντέψει κάποιος, όπως π.χ. το υποκοριστικό σου, το όνομα του σχολείου σου, την αγαπημένη σου ομάδα, μια σειρά διαδοχικών αριθμών (όπως 123456) κτλ. Και σε καμία περίπτωση μη χρησιμοποιείς τη λέξη «password» ή «kodikos»!
- Μη λες τους κωδικούς σου σε κανέναν, παρά μόνο στους γονείς ή στον κηδεμόνα σου.
- Ποτέ μη γράφεις τους κωδικούς σου κάπου που μπορεί να τους βρει κάποιος τρίτος.

Μην το πεις σε κανέναν

Η δασκάλα χρησιμοποιεί μια συσκευή του σχολείου για να δείξει στους μαθητές πού να ψάξουν και τι να αναζητήσουν προκειμένου να αλλάξουν τις ρυθμίσεις απορρήτου/ιδιωτικότητας.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εξατομικεύουν** τις ρυθμίσεις ασφαλείας στις διαδικτυακές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν.
- ✓ **Να παίρνουν αποφάσεις** σχετικά με τις πληροφορίες που μοιράζονται στις ιστοσελίδες και τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούν.
- ✓ **Να κατανοήσουν** τι σημαίνει επαλήθευση δύο παραγόντων ή έλεγχος ταυτότητας δύο βημάτων και πότε να τα χρησιμοποιούν.

Ας συζητήσουμε

Ιδιωτικότητα ίσον ασφάλεια

Στο διαδίκτυο, η ιδιωτικότητα πάει χέρι-χέρι με την ασφάλεια. Οι περισσότερες εφαρμογές και τα περισσότερα λογισμικά προσφέρουν τρόπους για να ελέγχουμε τι πληροφορίες κοινοποιούμε σε άλλους και με ποιον τρόπο.

Όταν χρησιμοποιείτε μια εφαρμογή ή μια ιστοσελίδα, αναζητήστε μια επιλογή που λέγεται «Ο Λογαριασμός μου» ("My Account") ή «Ρυθμίσεις» ("Settings"). Εκεί θα βρείτε τις ρυθμίσεις ιδιωτικότητας και ασφαλείας που θα σας επιτρέψουν να αποφασίσετε:

- Ποιες πληροφορίες είναι ορατές στο προφίλ σας
- Ποιος μπορεί να δει τις αναρτήσεις σας, τα βίντεό σας ή άλλο περιεχόμενο που κοινοποιείτε

Εφόσον μάθετε να χρησιμοποιείτε αυτές τις ρυθμίσεις για την προστασία της ιδιωτικότητάς σας (ρυθμίσεις σχετικά με το απόρρητο των πληροφοριών σας) και θυμάστε να τις κρατάτε επικαιροποιημένες, αυτό θα σας βοηθήσει να διαχειρίζεστε την ιδιωτικότητα, την ασφάλεια και την προστασία σας. Είναι σημαντικό να θυμάστε ότι οι γονείς ή ο κηδεμόνας σας θα πρέπει πάντα να συμμετέχει στη λήψη αυτών των αποφάσεων μαζί σας.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Μια συσκευή του σχολείου συνδεδεμένη με έναν προτζέκτορα, όπου θα μπορεί να προβληθεί ένα παράδειγμα λογαριασμού που έχει κριθεί κατάλληλος για επίδειξη στην τάξη (π.χ. ένας προσωρινός λογαριασμός e-mail ή λογαριασμός σε ιστοσελίδα)

Μελετάμε τις επιλογές

Έχω συνδέσει τη συσκευή με την οθόνη προβολής. Ας πάμε να βρούμε τη σελίδα των ρυθμίσεων αυτής της εφαρμογής, όπου μπορούμε να δούμε ποιες είναι οι επιλογές μας. Πείτε μου εσείς τι θα κάνετε (ενθαρρύνετε τους μαθητές σας να σας βοηθήσουν) αν θέλετε:

- Να αλλάξετε τον κωδικό πρόσβασής σας
- Να δείτε τις ρυθμίσεις σας ως προς τις κοινοποιήσεις, τον γεωγραφικό εντοπισμό και άλλες λειτουργίες και να αποφασίσετε ποιες είναι οι πλέον κατάλληλες για σας
- Να λαμβάνετε ειδοποιήσεις αν κάποιος προσπαθήσει να συνδεθεί στον λογαριασμό σας από άγνωστη συσκευή
- Να κάνετε το διαδικτυακό προφίλ σας –συμπεριλαμβανομένων φωτογραφιών και βίντεο– ορατό μόνο στα μέλη της οικογένειάς σας και στους φίλους που θα επιλέξετε εσείς

- Να ενεργοποιήσετε την επαλήθευση δύο βημάτων
- Να ορίσετε πληροφορίες ανάκτησης για την περίπτωση που κλειδωθείτε έξω από τον λογαριασμό σας

Το ποιες ρυθμίσεις ιδιωτικότητας και ασφάλειας είναι οι κατάλληλες για σένα είναι κάτι που θα πρέπει να συζητήσεις με έναν γονιό ή τον κηδεμόνα σου. Όμως να θυμάσαι: η πιο σημαντική ρύθμιση ασφαλείας είναι μέσα στο μυαλό σου. Εσύ παίρνεις τις πιο σημαντικές αποφάσεις σχετικά με το πόσες προσωπικές πληροφορίες κοινοποιείς, τότε και σε ποιον.

Δίδαγμα

Η επιλογή ενός δυνατού, μοναδικού κωδικού πρόσβασης για καθέναν από τους σημαντικούς λογαριασμούς σου είναι ένα σπουδαίο πρώτο βήμα. Στη συνέχεια θα πρέπει να θυμάσαι τους κωδικούς σου και να τους κρατάς μυστικούς.

Ίντερλαντ: Ο Πύργος του Θησαυρού

Προσοχή, Μικρέ Ίντερναύτη! Ο Πύργος του Θησαυρού είναι ξεκλειδωτός και βρίσκονται σε κίνδυνο πολύτιμες πληροφορίες σου, όπως ο αριθμός του τηλεφώνου σου ή προσωπικά μηνύματά σου. Τρέξε πιο γρήγορα από τον χάκερ και χτίσε ένα φρούριο με πανίσχυρους κωδικούς για να προστατέψεις τα μυστικά σου μια και καλή.

Άνοιξε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή ή την κινητή συσκευή σου (π.χ. το τάμπλετ σου) και πήγαινε στη διεύθυνση g.co/PirgostouThisavrou.

Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους μαθητές σας να παίξουν το παιχνίδι Ο Πύργος του Θησαυρού και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να προκαλέσετε περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι. Οι περισσότεροι μαθητές αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο καθένας μόνος του, αλλά εσείς μπορείτε να θέλετε να τους βάλετε να παίξουν ανά δύο, κάτι που είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές μικρότερης ηλικίας.

- Ποια είναι τα συστατικά ενός πανίσχυρου κωδικού πρόσβασης;
- Σε ποιες περιπτώσεις στην πραγματική ζωή είναι σημαντικό να δημιουργούμε δυνατούς κωδικούς πρόσβασης; Τι κόλπα έχετε μάθει που θα σας βοηθήσουν να το κάνετε αυτό;
- Τι είναι ο χάκερ; Περιγράψτε τις συμπεριφορές του χάκερ στον Πύργο του Θησαυρού και πώς αυτές επηρεάζουν το παιχνίδι.
- Παίζοντας τον Πύργο του Θησαυρού, άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο σκοπεύετε να προστατεύετε τις πληροφορίες σας στο μέλλον;
- Πείτε ένα πράγμα που θα κάνετε αλλιώς μετά την παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων και την εμπειρία αυτού του παιχνιδιού.
- Σκαρφιστείτε τρεις κωδικούς εξάσκησης που περνούν το τεστ «πανίσχυρου κωδικού».
- Δώστε μερικά παραδείγματα ευαίσθητων πληροφοριών που θα πρέπει να είναι προστατευμένες με κωδικό.

[illegible]

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά

Η δύναμη της θετικής ενέργειας στο διαδίκτυο

Επισκόπηση μαθήματος

- Δραστηριότητα 1: Από θεατής, υπερασπιστής
- Δραστηριότητα 2: Οι επιλογές του υπερασπιστή
- Δραστηριότητα 3: ...αλλά πες το ευγενικά!
- Δραστηριότητα 4: Πρόσεχε τον «τόνο της φωνής» σου
- Δραστηριότητα 5: Από τα λόγια στην πράξη
- Δραστηριότητα 6: Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας

Ζητήματα που θίγονται

Ο ψηφιακός κόσμος δημιουργεί νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για κοινωνική αλληλεπίδραση, τόσο για τα παιδιά όσο και για όλους μας. Στις διαδικτυακές συνομιλίες ίσως είναι δυσκολότερο να διακρίνει κανείς τις κοινωνικές διαστάσεις ενός υπαινιγμού, η διαρκής «σύνδεση» με όλους μπορεί να δημιουργήσει μια αίσθηση άνεσης αλλά και άγχους, ενώ η ανωνυμία μπορεί να ευνοήσει τη γέννηση ενός ειδυλλίου ή την ανταλλαγή κομπλιμέντων αλλά και να κάνει κακό σε μας ή στους άλλους.

Είναι περίπλοκο, ωστόσο ξέρουμε ότι το διαδίκτυο μπορεί να εντείνει και την ευγένεια και την αρνητικότητα. Το να μάθουμε να εκφράζουμε ευγένεια και ενσυναίσθηση –και πώς να αντιδρούμε στην αρνητικότητα και την παρενόχληση– είναι ουσιώδους σημασίας για το χτίσιμο υγιών σχέσεων και τον περιορισμό των αισθημάτων απομόνωσης που συχνά οδηγούν στον εκφοβισμό (bullying), την κατάθλιψη, τις δυσκολίες στο σχολείο και άλλα προβλήματα.

Έρευνες έχουν δείξει ότι, αντί απλώς να λέμε στα παιδιά να μην έχουν αρνητική συμπεριφορά στο διαδίκτυο, η αποτελεσματική πρόληψη του εκφοβισμού (bullying) αντιμετωπίζει τις γενεσιουργές αιτίες αρνητικών συμπεριφορών. Οι δραστηριότητες αυτές ενθαρρύνουν τους μαθητές να αλληλεπιδρούν εξ αρχής θετικά και τους διδάσκουν πώς να διαχειρίζονται την αρνητικότητα όποτε αυτή εμφανίζεται.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να προσδιορίσουν** τι σημαίνει να έχει κανείς θετική στάση και πώς αυτή εκφράζεται εντός και εκτός διαδικτύου.
- ✓ **Να βάλουν** θετική ενέργεια στις διαδικτυακές επικοινωνίες τους.
- ✓ **Να αναγνωρίσουν** τις περιπτώσεις όπου είναι απαραίτητη η συμβουλή ενός έμπιστου ενήλικα.

Ποια πρότυπα πληρούνται

ISTE Πρότυπα για Εκπαιδευτικούς: 1a, 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a

ISTE Πρότυπα για Μαθητές 2016: 1c, 2b, 3d, 4d, 7a, 7b, 7c

AASL Εκπαιδευτικά Πρότυπα: I.a.1, I.a.2, I.b.1, I.b.2, I.b.3, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.b.2, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.b.2, IV.b.3, IV.d.2, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.d.1, VI.d.3

Η κακή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά Λεξιλόγιο

Εκφοβισμός (Bullying): Εσκεμμένα κακή συμπεριφορά, συνήθως επαναλαμβανόμενη. Το άτομο που στοχοποιείται συχνά δυσκολεύεται πολύ να υπερασπιστεί τον εαυτό του.

Διαδικτυακός Εκφοβισμός (Cyberbullying): Εκφοβισμός (bullying) που συμβαίνει στο διαδίκτυο ή με τη χρήση ψηφιακών συσκευών.

Παρενόχληση: Ευρύτερος όρος από το bullying που μπορεί να πάρει πολλές μορφές –φορτικότητα, ενόχληση, πειθαναγκασμός, ταπείνωση κτλ. – και μπορεί να συμβεί και διαδικτυακά.

Σύγκρουση: Διαπληκτισμός ή διαφωνία που μπορεί να συμβεί και μόνο μία φορά.

Επιτιθέμενος: Το άτομο που διαπράττει την παρενόχληση ή τον εκφοβισμό· παρότι μερικές φορές αποκαλείται «νταής» (bully), οι ειδικοί στην πρόληψη του εκφοβισμού συμβουλεύουν να μη χαρακτηρίζουμε ποτέ έτσι τους ανθρώπους.

Στόχος: Το άτομο που εκφοβίζεται ή θυματοποιείται.

(Αμέτοχος) Θεατής: Κάποιος που γίνεται μάρτυρας παρενόχλησης ή εκφοβισμού και, ενώ αναγνωρίζει την κατάσταση, επιλέγει να μην επέμβει.

Υπερασπιστής: Κάποιος που γίνεται μάρτυρας παρενόχλησης ή εκφοβισμού και επιλέγει να υποστηρίξει το άτομο-στόχο, είτε ιδιωτικά είτε δημόσια, κάποιες φορές προσπαθώντας να σταματήσει ή/και αναφέρει το συμβάν του οποίου έγινε μάρτυρας.

Εντείνω/Ενισχύω/Πολλαπλασιάζω: Αυξάνω ή διευρύνω τη συμμετοχή ή την επίδραση.

Αποκλεισμός: Ένα είδος παρενόχλησης ή εκφοβισμού που συμβαίνει εντός και εκτός διαδικτύου· συχνά αναφέρεται ως «κοινωνικός αποκλεισμός».

Μπλοκάρισμα: Ένας τρόπος να βάλεις τέλος σε κάθε διάδραση με κάποιο άτομο στο διαδίκτυο, εμποδίζοντας την πρόσβασή του στο προφίλ σου, τη δυνατότητά του να σου στέλνει μηνύματα, να βλέπει τις αναρτήσεις σου κτλ., χωρίς να ειδοποιείται το άτομο που μπλοκάρεται (δεν ενδείκνυται πάντα σε καταστάσεις εκφοβισμού, όπου ο στόχος θέλει να γνωρίζει τι λέει ο επιτιθέμενος ή πότε ο επιτιθέμενος έχει σταματήσει τον εκφοβισμό).

Αποσιώπηση (Mute): Λιγότερο οριστική από το μπλοκάρισμα, η αποσιώπηση είναι ένας τρόπος να σταματήσετε να βλέπετε τις αναρτήσεις, τα σχόλια κτλ. ενός ατόμου στις ενημερώσεις σας όταν αυτή η επικοινωνία γίνεται ενοχλητική – χωρίς το άτομο αυτό να ενημερωθεί ότι το έχετε αποσιωπήσει και χωρίς να αποσιωπούνται και οι δικές σας αναρτήσεις από τις δικές του ενημερώσεις (η ενέργεια αυτή δεν βοηθάει στις περιπτώσεις εκφοβισμού).

Ανώνυμος: Ένα άγνωστο ή ακατονόμαστο (χωρίς όνομα) άτομο – κάποιος στο διαδίκτυο που δεν γνωρίζετε το όνομα ή την ταυτότητά του.

Η κακή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά Λεξιλόγιο

Τρολάρισμα/Τρολιά: Διαδικτυακή ανάρτηση ή σχόλιο με περιεχόμενο σκόπιμα σκληρό, προσβλητικό ή προκλητικό.

Αναφορά καταχρηστικής συμπεριφοράς: Η χρήση των διαδικτυακών εργαλείων ή συστημάτων ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης για να αναφέρεις περιπτώσεις παρενόχλησης, εκφοβισμού, απειλών και άλλου επιβλαβούς περιεχομένου που κατά κανόνα παραβιάζει τους όρους χρήσης της υπηρεσίας ή τα πρότυπα συμπεριφοράς της κοινότητας.

Λεζάντα: Κείμενο που συνοδεύει μια εικόνα και παρέχει πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο της εικόνας.

(Εννοιολογικό) Πλαίσιο: Πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με μια φωτογραφία ή άλλες πληροφορίες που μας βοηθούν να κατανοήσουμε καλύτερα αυτό που βλέπουμε. Το πλαίσιο μπορεί να περιλαμβάνει πληροφορίες όπως το μέρος όπου τραβήχτηκε μια φωτογραφία, την ώρα αποστολής ενός κειμένου, την κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο αποστολέας του κλπ.

Η κακή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 1

Από θεατής, υπερασπιστής

Οι μαθητές εξασκούνται να εντοπίζουν τους τέσσερις ρόλους σε μια περίπτωση εκφοβισμού (το άτομο που ασκεί τον εκφοβισμό, τον στόχο του εκφοβισμού, τον αμέτοχο θεατή και τον υπερασπιστή) και μαθαίνουν τι πρέπει να κάνουν αν γίνουν μάρτυρες ή στόχοι εκφοβισμού.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εντοπίζουν** περιπτώσεις διαδικτυακής παρενόχλησης ή εκφοβισμού.
- ✓ **Να αξιολογήσουν** τι σημαίνει να είσαι αμέτοχος θεατής ή υπερασπιστής.
- ✓ **Να μάθουν** συγκεκριμένους τρόπους αντίδρασης στον εκφοβισμό όταν τον εντοπίζουν.
- ✓ **Να ξέρουν** πώς να συμπεριφερθούν αν υποστούν παρενόχληση.

Ας συζητήσουμε

Γιατί είναι σημαντική η ευγένεια;

Είναι σημαντικό να θυμόμαστε πάντα ότι πίσω από κάθε όνομα χρήση και κάθε άβαταρ υπάρχει ένα πραγματικό πρόσωπο με πραγματικά συναισθήματα, και ότι θα πρέπει να του συμπεριφερόμαστε όπως θα θέλαμε να συμπεριφέρονται οι άλλοι σε μας. Σε περίπτωση εκφοβισμού ή άλλου είδους κακής συμπεριφοράς, τις περισσότερες φορές εμπλέκονται τέσσερις τύποι ανθρώπων:

- Υπάρχει ο επιτιθέμενος, δηλ. το άτομο (ή τα άτομα) που διαπράττει τον εκφοβισμό.
- Υπάρχει αυτός που δέχεται τον εκφοβισμό – ο στόχος.
- Υπάρχουν μάρτυρες του γεγονότος, που συνήθως αποκαλούνται (αμέτοχοι) θεατές.
- Υπάρχουν και μάρτυρες των συμβάντων, οι οποίοι προσπαθούν να παρέμβουν θετικά και συχνά αποκαλούνται υπερασπιστές.

Αν γίνεις στόχος εκφοβισμού ή άλλων άσχημων συμπεριφορών, κάποια πράγματα που μπορείς να κάνεις είναι τα εξής:

- Αν είμαι εγώ ο στόχος, μπορώ να...
- Μην αντιδράσω
- Μπλοκάρω το άτομο ή τα άτομα
- Αναφέρω το άτομο ή τα άτομα – να μιλήσω στους γονείς μου, τον δάσκαλο ή τη δασκάλα μου, τα αδέρφια μου ή κάποιο άλλο άτομο που εμπιστεύομαι, και να χρησιμοποιήσω τα εργαλεία αναφοράς της εφαρμογής ή της υπηρεσίας που χρησιμοποιώ για να αναφέρω την παρενοχλητική ανάρτηση, σχόλιο ή φωτογραφία

Αν βρεθείτε στη θέση του μάρτυρα μιας συμπεριφοράς παρενόχλησης ή εκφοβισμού, έχετε τη δύναμη να παρέμβετε και να αναφέρετε τη βάνουση συμπεριφορά. Μερικές φορές οι μάρτυρες δεν προσπαθούν να σταματήσουν τον εκφοβισμό ή να βοηθήσουν τον στόχο-θύμα, αλλά όταν το κάνουν μετατρέπονται σε υπερασπιστές. Μπορείς να επιλέξεις να είσαι υπερασπιστής αποφασίζοντας να μη στηρίξεις την κακή συμπεριφορά και υποστηρίζοντας την ευγένεια και τη θετική στάση. Ακόμη και μια μικρή έκφραση θετικής στάσης μπορεί να έχει πολύ μεγάλη επίδραση στο διαδίκτυο. Μπορεί να εμποδίσει την εξάπλωση της αρνητικότητας και τη μετατροπή της σε βαναυσότητα και πρόκληση βλάβης.

Αν είμαι μάρτυρας, μπορώ να γίνω υπερασπιστής...

- Βρίσκοντας έναν τρόπο να φερθείς ευγενικά ή να στηρίξεις το άτομο-στόχο
- Επικρίνοντας την κακή συμπεριφορά σε ένα σχόλιο ή μια απάντηση (να θυμάσαι ότι επικρίνουμε τη συμπεριφορά, όχι το άτομο) αν αισθάνεσαι άνετα με αυτό και κρίνεις ότι είναι ασφαλές να το κάνεις
- Αποφασίζοντας να μη βοηθήσεις τον επιτιθέμενο εντείνοντας τον εκφοβισμό ή επιδεινώνοντάς τον κοινοποιώντας στο διαδίκτυο το κακόβουλο ποστ ή σχόλιο
- Ενεργοποιώντας μια σειρά από φίλους ώστε να δημιουργήσετε ένα «κύμα ευγένειας» – αναρτώντας άφθονα καλά σχόλια για το άτομο που έχει γίνει στόχος (αλλά κανένα κακό σχόλιο για τον επιτιθέμενο, διότι ο στόχος είναι να παραδειγματίσετε, όχι να εκδικηθείτε)
- Αναφέροντας την παρενόχληση. Μιλήστε σε κάποιον που μπορεί να βοηθήσει, όπως έναν γονιό, δάσκαλο ή σχολικό σύμβουλο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Διανομή αντιτύπων του Φύλλου Εργασίας «Από θεατής, υπερασπιστής»

Απαντήσεις για το Φύλλο Εργασίας «Από θεατής, υπερασπιστής»

Σενάριο 1: Θ, Υ, Θ (γιατί δεν βοηθά την κατάσταση), Υ, Υ

Σενάριο 2: Υ, Θ, Υ, Υ

Σενάριο 3: Υ, Υ, Θ, Θ, Υ

Σενάριο 4: Οι απαντήσεις είναι όλες δικές σας!

1. Διαβάστε τα σενάρια και κατηγοριοποιήστε τις αντιδράσεις

Αφού συζητήσετε τους ρόλους, μοιράστε αντίτυπα του Φύλλου Εργασίας και δώστε στους μαθητές 15 λεπτά για να διαβάσουν τα τρία σενάρια και να κατηγοριοποιήσουν κάθε αντίδραση. Αν υπάρχει χρόνος, πείτε στους μαθητές να δημιουργήσουν ένα τέταρτο σενάριο όλοι μαζί σαν τάξη.

2. Συζητήστε τις απαντήσεις

Πριν ή στο τέλος της συζήτησης, ρωτήστε τους μαθητές αν μπορούν να σας πουν ορισμένους λόγους για τους οποίους είναι καλό να υπάρχουν υπερασπιστές, τόσο στον χώρο του σχολείου όσο και στο διαδίκτυο.

3. Συζητήστε για τις αντιδράσεις που ήταν δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν

Αν υπάρχει χρόνος, ρωτήστε τους μαθητές σας αν κάποιες από τις αντιδράσεις ήταν δύσκολο να κατηγοριοποιηθούν και γιατί. Συζητήστε το.

Δίδαγμα

Είτε υπερασπίζεσαι τους άλλους αναφέροντας κάποια επιθετική συμπεριφορά είτε την αγνοείς προκειμένου να μην ενταθεί περαιτέρω, έχεις διάφορες πιθανές αντιδράσεις από τις οποίες μπορείς να διαλέξεις ανάλογα με την περίπτωση. Με λίγη ευγένεια και καλοσύνη, καθένας μας μπορεί να κάνει τεράστια διαφορά στη μεταστροφή μιας άσχημης κατάστασης.

Από θεατής, υπερασπιστής

Τώρα, λοιπόν, ξέρετε πως ένας μάρτυρας ή θεατής μπορεί να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις του για καλό και να γίνει υπερασπιστής βοηθώντας κάποιον που υφίσταται εκφοβισμό (bullying). Παρακάτω υπάρχουν τρία σενάρια που αποτελούν παραδείγματα διαδικτυακού εκφοβισμού ή παρενόχλησης. Αν θέλετε, μπορείτε να δημιουργήσετε κι ένα τέταρτο σενάριο με κάτι το οποίο συνέβη σε κάποιον που γνωρίζετε και να φτιάξετε δικές σας πιθανές αντιδράσεις που να περιλαμβάνουν αμέτοχους θεατές και υπερασπιστές. Καθένα από τα έτοιμα σενάρια έχει από κάτω μια σειρά από πιθανές αντιδράσεις. Διαβάστε καθεμιά αντίδραση, αποφασίστε αν είναι κάτι που θα έκανε ένας θεατής ή ένας υπερασπιστής και βάλτε «Θ» αν πρόκειται για θεατή ή «Υ» αν πρόκειται για υπερασπιστή στο κενό δίπλα από κάθε αντίδραση. Αν υπάρχει χρόνος, κάντε μια συζήτηση μέσα στην τάξη σχετικά με τις αντιδράσεις για τις οποίες ήταν δυσκολότερο να αποφασίσετε και τους λόγους.

Σενάριο 1

Μιας φίλης σου της έπεσε το κινητό δίπλα στον ψύκτη στο γήπεδο μπάσκετ του σχολείου. Κάποιος το βρήκε και έστειλε από το κινητό της ένα ιδιαίτερα μοχθηρό μήνυμα για κάποια άλλη μαθήτριά σε μια σειρά από συμπαίκτριες της φίλης σου και ύστερα ξανάφησε το κινητό δίπλα στον ψύκτη. Η μαθήτριά που στοχοποιήθηκε είπε στη φίλη σου ότι ήταν απαίσια που έστειλε αυτό το μήνυμα, παρότι στην πραγματικότητα δεν το είχε κάνει η φίλη σου. Κανείς δεν ξέρει ποιος έστειλε το κακόβουλο μήνυμα. Εσύ...

- ☐ Νιώθεις άσχημα για τη φίλη σου αλλά δεν κάνεις τίποτα γιατί κανείς δεν ξέρει ποιος της έκανε αυτό το απαίσιο πράγμα.
- ☐ Πας και βρίσκεις τη μαθήτριά που στοχοποιήθηκε και τη ρωτάς πώς αισθάνεται και αν μπορείς να βοηθήσεις.
- ☐ Εξαπλώνεις το δράμα κοινοποιώντας το κακόβουλο μήνυμα και σε άλλους φίλους.
- ☐ Μαζί με τη φίλη σου ζητάτε από όλες τις συμπαίκτριές σας να αναρτήσουν κολακευτικά σχόλια για το άτομο που στοχοποιήθηκε.
- ☐ Μαζί με τη φίλη σου κάνετε μια ανώνυμη αναφορά του περιστατικού στη διευθύντρια του σχολείου, προτείνοντας επιπλέον να γίνει μια ενημέρωση προς όλους τους μαθητές του σχολείου σχετικά με την ασφάλεια και το κλείδωμα των κινητών τηλεφώνων.

Σενάριο 2

Η δασκάλα σου έφτιαξε ένα μπλογκ σχετικό με τη γλώσσα, δίνοντας τη δυνατότητα στους μαθητές της να γράφουν, να επεξεργάζονται και να αναρτούν σχόλια. Την επόμενη μέρα λείπει γιατί είναι άρρωστη και ο αναπληρωτής δάσκαλος που την αντικαθιστά δεν παρατηρεί ότι κάτι δεν πάει καθόλου καλά στο μπλογκ της τάξης – κάποιος αναρτά πάρα πολύ άσχημα σχόλια για έναν μαθητή της τάξης. Εσύ...

- ☐ Σχολιάζεις τα σχόλια λέγοντας πράγματα όπως «Αυτό δεν είναι καθόλου κουλ» ή «Είμαι φίλος του _____ και αυτό δεν αληθεύει».
- ☐ Αγνοείς το ζήτημα μέχρι να επιστρέψει η δασκάλα σας.

- ☐ Ζητάς από άλλους συμμαθητές σας να γράφουν θετικά σχόλια και φιλοφρονήσεις για τον μαθητή που στοχοποιήθηκε.
- ☐ Ενημερώνεις τον αναπληρωτή δάσκαλο για την άσχημη συμπεριφορά που παρατηρείται στο μπλογκ της τάξης ώστε να ενημερώσει κι εκείνος με τη σειρά του τη δασκάλα σας.

Σενάριο 3

Υπάρχει ένα διαδικτυακό παιχνίδι που παίζουν πολύ αρκετοί από τους φίλους σου. Στον χώρο συνομιλίας (chat) του παιχνιδιού συνήθως συζητιέται ό,τι γίνεται μέσα στο παιχνίδι. Κάποιες φορές τα πράγματα αγριεύουν λίγο, όμως αυτό είναι συνήθως άμιλλα μεταξύ φίλων παρά κάτι πραγματικά κακό. Αυτή τη φορά, όμως, ένας παίκτης αρχίζει να λέει πραγματικά άσχημα πράγματα για έναν από τους φίλους σου που παίζει κι αυτός το παιχνίδι και δεν σταματά. Μάλιστα συνεχίζει και την επόμενη μέρα. Εσύ...

- ☐ Τηλεφωνείς στον φίλο σου που έχει στοχοποιηθεί, του λες πως ούτε εσένα δεν σου αρέσει αυτό που γίνεται και τον ρωτάς τι πιστεύει ότι πρέπει να κάνετε οι δυο σας.
- ☐ Τηλεφωνείς όλους τους γνωστούς σου που παίζουν κι αυτοί το παιχνίδι (έχοντας ενημερώσει τον φίλο σου ότι το κάνεις) για να δεις αν θα συμφωνήσουν όλοι ότι είναι ώρα να επικρίνετε δημόσια αυτή την κακή συμπεριφορά.
- ☐ Αποφασίζεις να περιμένεις μήπως το παιδί που το κάνει σταματήσει από μόνο του, διαφορετικά ίσως κάνεις κάτι.
- ☐ Αποσύρεσαι για κάποια διάστημα από το παιχνίδι.
- ☐ Ψάχνεις και βρίσκεις τους κανονισμούς της κοινότητας του παιχνιδιού και, εφόσον αυτοί απαγορεύουν τον εκφοβισμό (bullying), κάνεις αναφορά για την κακή συμπεριφορά χρησιμοποιώντας το σύστημα αναφορών του παιχνιδιού.

Σενάριο 4

Δημιουργήστε ένα σενάριο στην τάξη βασισμένο σε αληθινή ιστορία που κάποιος από εσάς έχει ακούσει. Ύστερα καταγράψτε τις πιθανές αντιδράσεις ενός θεατή αλλά και ενός υπερασπιστή, ώστε να αποδείξετε ότι τώρα ξέρετε πραγματικά περί τίνος πρόκειται!

Η κακή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 2

Επιλογές του υπερασπιστή

Συχνά οι μαθητές θέλουν να βοηθήσουν το άτομο που δέχεται εκφοβισμό αλλά δεν ξέρουν τι να κάνουν. Αυτή η δραστηριότητα τους δείχνει ότι έχουν διάφορες επιλογές. Προσφέρει διάφορα παραδείγματα και δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να δημιουργήσουν δικές τους θετικές αντιδράσεις.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να δουν** ότι το να είσαι υπερασπιστής αποτελεί επιλογή.
- ✓ **Να μάθουν** ότι υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να παρέμβει κανείς και να δράσει ως υπερασπιστής σε μια συγκεκριμένη περίπτωση.
- ✓ **Να επιλέγουν** την αντίδρασή τους ανάμεσα σε διάφορες εναλλακτικές, τις οποίες αισθάνονται οι ίδιοι ασφαλείς και κατάλληλες.
- ✓ **Να διαμορφώνουν** τη δική τους αντίδραση στην κατάσταση.

Ας συζητήσουμε

Όταν βλέπεις κάποιον να φέρεται άσχημα σε κάποιον άλλον στο διαδίκτυο – φέρνει κάποιον σε δύσκολη θέση, τον κάνει να αισθάνεται ντροπή ή απόρριψη, τον κοροϊδεύει, δεν τον σέβεται, πληγώνει τα αισθήματά του κτλ. – έχεις πάντα επιλογές. Πρώτον, μπορείς να επιλέξεις να γίνεις υπερασπιστής αντί για θεατής, βοηθώντας το άτομο-στόχο. Δεύτερον, αν επιλέξεις να είσαι υπερασπιστής, έχεις επιλογές ως προς το είδος της δράσης που θα αναλάβεις.

Το πιο σημαντικό πράγμα που πρέπει να ξέρεις είναι ότι το στοχοποιημένο άτομο μπορεί να βοηθηθεί απλώς και μόνο επειδή θα μπορέσει να ακουστεί αν νιώθει άσχημα – και επειδή θα ξέρει ότι κάποιος νοιάζεται.

Βέβαια, δεν νιώθουν όλοι άνετα να υπερασπίζονται άλλους **δημόσια**, είτε στο διαδίκτυο είτε στο προαύλιο του σχολείου ή αλλού. Αν εσύ νιώθεις άνετα με αυτό, επιχειρήσε το! Μπορείς να...

- Κατακρίνεις την κακή συμπεριφορά (όχι το άτομο) λέγοντας ότι αυτό δεν είναι «κουλ».
- Πεις κάτι καλό για το άτομο-στόχο σε μία ανάρτηση ή σε ένα σχόλιο.
- Κινητοποιήσεις φίλους να πουν καλά λόγια για το άτομο-στόχο στο διαδίκτυο.
- Εκτός διαδικτύου, μπορείς να προσκαλέσεις το στοχοποιημένο άτομο για να κάνετε παρέα στο προαύλιο ή και σε άλλους σχολικούς χώρους και δραστηριότητες.

Αν δεν νιώθεις άνετα να βοηθάς κάποιον δημόσια, δεν πειράζει. Μπορείς να βοηθήσεις το άτομο-στόχο **ιδιωτικά**. Μπορείς να...

- Ρωτήσεις πώς αισθάνεται με ένα προσωπικό μήνυμα.
- Πεις κάτι καλό ή κολακευτικό σ' ένα ανώνυμο ποστ, σχόλιο ή μήνυμα (εφόσον χρησιμοποιείς κάποιο μέσο που σου επιτρέπει να παραμείνεις ανώνυμος).
- Πεις στο άτομο-στόχο ότι είσαι πρόθυμος να του συμπαρασταθείς αν θέλει να μιλήσει σε κάποιον μετά το σχολείο.
- Σε μια διακριτική συζήτηση από κοντά ή από το τηλέφωνο, μπορείς να του πεις ότι θεωρείς τη μοχθηρή συμπεριφορά που δέχεται λάθος και να τον ρωτήσεις αν τυχόν θέλει να μιλήσει για αυτό που συνέβη.

Με όποιον τρόπο και αν αποφασίσσεις να είσαι υπερασπιστής, έχεις τόσο δημόσιες όσο και ιδιωτικές επιλογές για να **αναφέρεις** την κακή συμπεριφορά. Αυτές περιλαμβάνουν και την αναφορά του εκφοβισμού (bullying) μέσω των διαθέσιμων λειτουργιών μιας ιστοσελίδας ή εφαρμογής, ή την αναφορά του συμβάντος σε κάποιον ενήλικα που εμπιστεύεσαι.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένας ασπροπίνακας ή ένα καβαλέτο με ένα μεγάλο μπλοκ με λευκές σελίδες, όπου οι μαθητές μπορούν να κολλούν αυτοκόλλητα σημειώματα
- Διανεμημένα αντίτυπα του Φύλλου Εργασίας «Επιλογές υπερασπιστή»
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων για κάθε ομάδα μαθητών

Σ' αυτή τη δραστηριότητα, θα προσπαθήσουμε να δούμε πώς είναι να είσαι υπερασπιστής, γι' αυτό ας υποθέσουμε ότι ολόκληρη η τάξη μας έχει επιλέξει να βοηθήσει το άτομο-στόχο.

1. Χωριστείτε σε ομάδες των πέντε ατόμων η καθεμιά

Κάθε ομάδα πρέπει να ορίσει ένα άτομο που θα διαβάζει και ένα που θα γράφει.

2. Οι ομάδες διαβάζουν και συζητούν τις οδυνηρές καταστάσεις

Οι τρεις καταστάσεις περιέχονται στο φύλλο εργασιών στην επόμενη σελίδα.

Όσο συζητούν οι ομάδες, ο δάσκαλος χωρίζει τον ασπροπίνακα ή το μπλοκ στο καβαλέτο σε δύο μεγάλα μέρη με επικεφαλίδες «Δημόσια υποστήριξη» και «Ιδιωτική υποστήριξη».

3. Οι ομάδες επιλέγουν ή δημιουργούν τις δικές τους δύο ειδών αντιδράσεις για κάθε περίπτωση

Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παραδείγματα αντιδράσεων που αναφέρονται παραπάνω στην ενότητα «Ας συζητήσουμε» ή να φτιάξουν τις δικές τους αντιδράσεις.

4. Οι μαθητές κολλούν τα σημειώματα με τις επιλογές τους στον πίνακα και διαβάζουν το περιεχόμενό τους δυνατά σε όλη την τάξη

Στη συνέχεια ο δάσκαλος μπορεί να διευκολύνει μια συζήτηση μέσα στην τάξη βάσει των επιλογών που έκαναν οι μαθητές.

Δίδαγμα

Πολλές φορές, όταν βλέπεις κάποιον να πληγώνεται ή να παρενοχλείται, θέλεις να βοηθήσεις αλλά δεν ξέρεις πάντα τι να κάνεις. Τώρα ξέρεις πολλούς τρόπους με τους οποίους μπορείς να βοηθήσει ένα άτομο-στόχο. Και ξέρεις επίσης ότι έχεις επιλογές ώστε να τους βοηθήσεις με όποιον τρόπο υποστήριξης αισθάνεσαι άνετα να το κάνεις εσύ. Έχεις τη δύναμη να βοηθήσεις τους ανθρώπους με όποιον τρόπο σου ταιριάζει!

Επιλογές του υπερασπιστή

Τώρα που είστε χωρισμένοι σε ομάδες, κάθε ομάδα θα πρέπει να αποφασίσει με ποιον τρόπο θέλει να δράσει ως υπερασπιστής. Ζητήστε από ένα άτομο της ομάδας σας να γράφει (στα αυτοκόλλητα χαρτάκια) και ένα άλλο να είναι ο αναγνώστης. Ο αναγνώστης θα διαβάσει δυνατά την εκφώνηση της πρώτης περίπτωσης και μετά η ομάδα θα αφιερώνει πέντε λεπτά για να συζητήσει το περιστατικό και να αποφασίσει πώς θα μπορούσε να βοηθήσει το άτομο-στόχο δημόσια και πώς ιδιωτικά. Το μέλος που διαλέξατε θα γράφει τις αποφάσεις σας σε δύο αυτοκόλλητα χαρτάκια και θα τα κολλήσει στον ασπροπίνακα, το ένα στη στήλη «Δημόσια Υποστήριξη» και το άλλο στη στήλη «Ιδιωτική Υποστήριξη». Για να πάρετε τις αποφάσεις σας, μπορείτε είτε να χρησιμοποιήσετε τις ιδέες που συζητήσαμε πριν λίγο στην τάξη είτε να επινοήσετε τους δικούς σας τρόπους να βοηθήσετε το άτομο-στόχο. Στη συνέχεια, επαναλάβετε τη διαδικασία για τις περιπτώσεις 2 και 3.

Σημείωση: Δεν υπάρχει ένας μόνο σωστός τρόπος για να βοηθήσετε το άτομο-στόχο, καθώς κάθε άνθρωπος (τόσο ο στόχος όσο και ο υπερασπιστής) είναι διαφορετικός και κάθε περίπτωση είναι διαφορετική. Απλά δοκιμάζουμε διάφορες επιλογές του υπερασπιστή.

Περίπτωση 1

Μια συμμαθήτριά σας αναρτά βίντεο στο οποίο εμφανίζεται η ίδια να τραγουδάει ένα τραγούδι κάποιου δημοφιλούς ποπ καλλιτέχνη. Άλλοι μαθητές αρχίζουν να ποστάρουν κακεντρεχή σχόλια κάτω από το βίντεο. Τι κάνετε για να βοηθήσετε τη μαθήτριά που ανάρτησε το βίντεο; Αξιοποιήστε κάποιες από τις ιδέες που συζητήθηκαν νωρίτερα ή καταλήξτε σε μια δική σας αντίδραση για την ομάδα σας.

Περίπτωση 2

Μια συμμαθήτριά σας στέλνει σε έναν συμμαθητή σας ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot) που απεικονίζει ένα σχόλιο που πόσταρε ένας φίλος σας, κάνοντάς ένα μοχθηρό αστείο γι' αυτό. Το στιγμιότυπο κοινοποιείται ξανά και ξανά και γίνεται viral στο σχολείο. Τι θα κάνετε για να στηρίξετε τον μαθητή που είχε κάνει το αρχικό σχόλιο που κυκλοφόρησε σε στιγμιότυπο οθόνης; Διαλέξτε μία από τις ιδέες που συζητήσαμε όλοι μαζί στην τάξη – ή καταλήξτε σε μια δική σας αντίδραση.

Περίπτωση 3

Ανακαλύπτετε ότι ένας συμμαθητής σας δημιούργησε ένα ψεύτικο προφίλ σε κάποιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιώντας το όνομα ενός άλλου μαθητή και ποστάρει φωτογραφίες και μιμίδια (memes) που λένε άσχημα πράγματα για άλλους μαθητές, για δασκάλους και για το σχολείο. Τι αποφασίζετε να κάνετε για να στηρίξετε τον μαθητή που έχει πλαστοπροσωπηθεί με τόσο άσχημο τρόπο; Σκεφτείτε κάποιες από τις ιδέες που συζητήσαμε νωρίτερα ή καταλήξτε σε μια δική σας αντίδραση.

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 3

...αλλά πες το ευγενικά!

Σ' αυτή τη δραστηριότητα οι μαθητές συνεργάζονται σε μια προσπάθεια να αναδιατυπώσουν αρνητικά σχόλια προκειμένου να μάθουν πώς να μετατρέπουν τις αρνητικές διαδράσεις σε θετικές.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να εκφράζουν** συναισθήματα και γνώμες με θετικούς, αποτελεσματικούς τρόπους.
- ✓ **Να απαντούν** στην αρνητικότητα με εποικοδομητικούς και πολιτισμένους τρόπους.

Ας συζητήσουμε

Μετατρέποντας το αρνητικό σε θετικό

Τα παιδιά της ηλικίας σας εκτίθενται σε κάθε είδους διαδικτυακά περιεχόμενα, κάποια από τα οποία περιλαμβάνουν αρνητικά μηνύματα που προάγουν την κακή συμπεριφορά.

- Έχεις εσύ προσωπικά (ή έχει κάποιος που γνωρίζεις) δει κάποιον να έχει αρνητική συμπεριφορά στο διαδίκτυο; Πώς σε έκανε να νιώσεις αυτό;
- Έχεις εσύ προσωπικά (ή έχει κάποιος που γνωρίζεις) βιώσει μια απρόσμενη πράξη καλοσύνης στο διαδίκτυο; Πώς σε έκανε να αισθανθείς αυτό;
- Ποιες απλές κινήσεις μπορούμε να κάνουμε για να μετατρέψουμε τις αρνητικές διαδράσεις σε θετικές;

Μπορούμε να αποκριθούμε σε αρνητικά συναισθήματα με εποικοδομητικούς τρόπους αναδιατυπώνοντας εχθρικά σχόλια και αποκτώντας μεγαλύτερη επίγνωση του «τόνου της φωνής» που χρησιμοποιούμε στη διαδικτυακή επικοινωνία μας.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Ένας ασπροπίνακας ή μια οθόνη προβολής
- Διανεμημένα αντίτυπα του Φύλλου Εργασίας «...αλλά πες το ευγενικά!»
- Αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων ή συσκευές για τους μαθητές

1. Διαβάστε τα σχόλια

Διαβάζουμε όλοι τα αρνητικά σχόλια.

2. Γράψτε αναθεωρήσεις

Τώρα ας χωριστούμε σε ομάδες των τριών ατόμων και ας επεξεργαστούμε αυτά τα σχόλια με δύο τρόπους:

- Πώς θα μπορούσατε να πείτε τα ίδια ή παρόμοια με πιο θετικούς και εποικοδομητικούς τρόπους;
- Αν είχε κάνει τέτοια σχόλια ένας από τους συμμαθητές σας, πώς θα μπορούσατε να αποκριθείτε ώστε να κάνετε τη συνομιλία πιο θετική;

Σημείωμα για τον εκπαιδευτικό

Μικρότεροι σε ηλικία μαθητές μπορεί να χρειαστούν καθοδήγηση σχετικά με το πώς να αναθεωρήσουν τα σχόλια. Αν κάνετε ένα παράδειγμα από κοινού με όλη την τάξη μπορεί να βοηθηθούν ώστε να κάνουν επιτυχημένες αναθεωρήσεις και όταν σκέφτονται ανεξάρτητα.

3. Παρουσιάστε τις αποκρίσεις σας

Τώρα κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τις αποκρίσεις της και για τις δύο περιπτώσεις.

Δίδαγμα

Η αντίδραση σε κάτι αρνητικό με κάτι θετικό μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο ευχάριστη και ενδιαφέρουσα συζήτηση – πράγμα πολύ καλύτερο από το να προσπαθείς να διορθώσεις το μπέρδεμα που προκλήθηκε από ένα αγενές σχόλιο.

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 3

...αλλά πες το ευγενικά!

Διαβάστε τα παρακάτω σχόλια. Μετά από κάθε σχόλιο συζητήστε:

1. Πώς θα μπορούσατε να έχετε πει τα ίδια ή παρόμοια με πιο θετικούς και εποικοδομητικούς τρόπους;
2. Αν είχε κάνει τέτοια σχόλια ένας από τους συμμαθητές σας, πώς θα μπορούσατε να αποκριθείτε ώστε να κάνετε τη συνομιλία πιο θετική;

Χρησιμοποιήστε τον χώρο κάτω από κάθε σχόλιο για να γράψετε τις ιδέες σας.

LOL Ο Κώστας είναι ο μόνος στην τάξη που δεν θα έρθει στην εκδρομή αυτό το Σαββατοκύριακο.

Αύριο φορέστε όλοι μωβ αλλά μην το πείτε στη Λίλλη.

Λυπάμαι, δεν νομίζω ότι μπορείς να έρθεις στο πάρτι μου. Θα κοστίζει πολύ ακριβά.

Σόρι αλλά ο γραφικός σου χαρακτήρας είναι χάλια, οπότε καλύτερα να πας σε άλλη ομάδα για αυτήν την εργασία.

Ανατριχιαστικό – ποιος της είπε ότι ξέρει να τραγουδάει;;

Μπορείς να μπεις στην ομάδα μας μόνο αν μου δώσεις τα στοιχεία πρόσβασης στον λογαριασμό σου.

Μόνο εμένα μου φαίνεται ότι η Άννα μοιάζει με τη Στρουμφίτα;

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 4

Πρόσεχε τον «τόνο της φωνής» σου

Οι μαθητές ερμηνεύουν τα συναισθήματα που κρύβουν τα μηνύματα κειμένου προκειμένου να εξασκηθούν στην κριτική σκέψη και στην αποφυγή παρανοήσεων και συγκρούσεων στους διαδικτυακούς διαλόγους.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να παίρνουν τις σωστές αποφάσεις** όταν επιλέγουν πώς και τι θα επικοινωνήσουν – και να θα επικοινωνήσουν καν.
- ✓ **Να εντοπίζουν** καταστάσεις στις οποίες είναι προτιμότερο να περιμένουν ώσπου να επικοινωνήσουν αυτοπροσώπως παρά απαντώντας αμέσως με γραπτό μήνυμα.

Ας συζητήσουμε

Είναι εύκολο να γίνει παρεξήγηση

Οι νέοι άνθρωποι χρησιμοποιούν διαφορετικούς τύπους επικοινωνίας για διαφορετικά είδη διάδρασης, όμως τα κείμενα που στέλνονται σε προσωπικό μήνυμα ή σε διαδικτυακή συνομιλία (chat) μπορεί να ερμηνευτούν διαφορετικά από ό,τι θα ερμηνεύονταν σε μια τηλεφωνική ή αυτοπρόσωπη συνομιλία.

Έχει παρεξηγήσει κανείς ποτέ κάποιο γραπτό σου μήνυμα; Για παράδειγμα, έστειλες ποτέ κάτι αστείο όμως ο παραλήπτης πίστεψε ότι σοβαρολογούσες – ή ακόμη ότι «του την έλεγες»;

Έχεις παρεξηγήσει ποτέ εσύ κάποιον που σου έστειλε προσωπικό μήνυμα ή σου είπε κάτι σε διαδικτυακή συνομιλία (chat); Τι έκανες για να βοηθήσεις ώστε να ξεκαθαριστεί η κατάσταση; Τι θα μπορούσες να είχες κάνει διαφορετικά;

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Παραδείγματα μηνυμάτων γραμμένα στον πίνακα ή προβαλλόμενα σε οθόνη

1. Εξετάστε τα μηνύματα

Ας δούμε λίγο αυτά τα παραδείγματα μηνυμάτων στον πίνακα. Πιθανότατα και η τάξη έχει πολύ καλά παραδείγματα να συνεισφέρει, οπότε ας γράψουμε μερικά ακόμα στον πίνακα για να τα συζητήσουμε.

- «Πολύ κουλ»
- «Ό,τι να 'ναι»
- «Είμαι έξαλλη μαζί σου»
- «ΠΑΡΕ ΜΕ ΤΗΛ ΤΩΡΑ»
- «Καλά εντάξει»

2. Διαβάστε τα μηνύματα δυνατά

Τώρα θα ζητήσουμε από άτομο κάθε φορά να διαβάσει από ένα μήνυμα με έναν συγκεκριμένο τόνο φωνής (π.χ. Emojis: 😞 😐 😊)

Τι παρατηρείτε; Πώς μπορεί εκλαμβάνουν κάθε φορά το μήνυμα οι αποδέκτες; Πώς θα μπορούσε ο αποστολέας του μηνύματος να επικοινωνήσει καλύτερα αυτό που πραγματικά θέλει να πει;

Δίδαγμα

Διαβάζοντας ένα γραπτό μήνυμα, ίσως είναι δύσκολο να καταλάβουμε πώς αισθανόταν πραγματικά αυτός που το έγραψε. Φροντίστε να επιλέξετε το σωστό εργαλείο για την επόμενη επικοινωνία σας – και φροντίστε να μη βγάζετε περισσότερα συμπεράσματα απ' όσα θα έπρεπε από αυτά που σας γράφουν οι άλλοι στο διαδίκτυο. Αν δεν είστε σίγουροι για το τι εννοούσε ο άλλος, φροντίστε να το μάθετε μιλώντας μαζί του, είτε από κοντά είτε από το τηλέφωνο.

Η καλή συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 5

Από τα λόγια στην πράξη

Οι μαθητές συζητούν πώς τα παιδιά μπορούν να γίνουν πρότυπα συμπεριφοράς και για τους ενήλικες.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να αναλογιστούν** τη διαδικτυακή συμπεριφορά ενηλίκων.
- ✓ **Να σκεφτούν** πώς ο τρόπος που ενεργούν οι ενήλικες μπορεί να γίνει πρότυπο συμπεριφοράς για τις νεότερες γενιές.

Ας συζητήσουμε

Τι μπορούν να διδάξουν οι ενήλικες στα παιδιά – και τι μπορούν να διδάξουν τα παιδιά στους ενήλικες!

Είναι σημαντικό να διδάσκουμε στα παιδιά την ευγένεια. Αλλά είναι εξίσου σημαντικό οι πράξεις μας να δίνουν το παράδειγμα για τα μαθήματα ευγένειας που διδάσκουμε. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα που δείχνουν πώς ο εκφοβισμός (bullying) και η παρενόχληση δεν είναι θέματα που αφορούν μόνο τα παιδιά. Αρκεί να δείτε πώς συμπεριφέρονται μερικές φορές οι ενήλικες μεταξύ τους στο διαδίκτυο, στα ειδησεογραφικά μέσα ή σε ένα μποτιλιάρισμα στον δρόμο.

Συζητήσαμε πόσο σημαντικό είναι να φέρεστε ευγενικά στους συμμαθητές και τους φίλους σας, εντός και εκτός διαδικτύου. Έχετε δει ποτέ ενήλικες να φέρονται άσχημα ο ένας στον άλλο; Έχετε δει ενήλικες να εκφοβίζουν (να κάνουν bullying) ο ένας τον άλλον; (Να θυμάστε ότι δεν χρειάζεται να κατονομάζουμε πρόσωπα – ας μιλήσουμε μόνο για τις συμπεριφορές.)

Πιστεύετε ότι η γενιά σας μπορεί να χτίσει ένα διαδίκτυο που να είναι πιο ευγενικό και θετικό από το περιβάλλον που έχουν δημιουργήσει για τους εαυτούς τους ορισμένοι ενήλικες; (Πολλοί ενήλικες πιστεύουν ότι θα είστε πιθανότατα καλύτεροι και σε αυτό.)

Πιστεύετε ότι κάποια παιδιά αρχίζουν να εκφοβίζουν (bullying) άλλα παιδιά ή να κάνουν αγενή σχόλια επειδή βλέπουν ενήλικες γύρω τους ή στις ειδήσεις να συμπεριφέρονται έτσι; Αν η απάντηση σε όλα τα παραπάνω είναι Ναι, δώστε μερικά παραδείγματα. Τι θα κάνατε αλλιώς ΕΣΕΙΣ – πώς θα αποτελούσατε ένα καλύτερο πρότυπο συμπεριφοράς για τους ενήλικες;

Σημείωμα για τον εκπαιδευτικό

Εξετάστε το ενδεχόμενο μήπως πάτε αυτή τη συζήτηση στο επόμενο επίπεδο, δημιουργώντας μια «εκστρατεία ευγένειας» στο σχολείο! Στην αρχή μιας σχολικής ώρας, κάθε μαθητής γράφει και παραδίδει ένα θετικό σημείωμα για έναν άλλο μαθητή, το οποίο δίνει τον τόνο για μια θετική σχολική ώρα ενώ λειτουργεί και ως υπενθύμιση ότι μπορούμε να είμαστε δυνάμεις θετικότητας τόσο εντός όσο και εκτός διαδικτύου. Θα μπορούσατε ίσως να αρχίζετε έτσι μια ώρα του προγράμματος κάθε βδομάδα!

Δίδαγμα

Ο τρόπος με τον οποίο εσείς και οι φίλοι σας συμπεριφέρεστε ο ένας στον άλλο στο διαδίκτυο θα έχει τεράστια επίδραση στον ψηφιακό κόσμο που χτίζει η γενιά σας – αλλά και στον κόσμο εκτός διαδικτύου.

Η κουλ συμπεριφορά είναι η καλή συμπεριφορά: Δραστηριότητα 6

Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Αυτό το μάθημα εφοδιάζει τους μαθητές με τις απαραίτητες βάσεις, ζητώντας τους να εξετάσουν απλές λεζάντες για μεμονωμένα άτομα. Η παρούσα δραστηριότητα καλύπτει, με τους ενδεδειγμένους τρόπους από αναπτυξιακής άποψης, τους ακόλουθους στόχους ως προς τον γραμματισμό στα μέσα:

- Απόκτηση επίγνωσης ότι όλα τα μέσα επικοινωνίας είναι «κατασκευασμένα» – δηλ., ότι τα έχουν δημιουργήσει άτομα που κάνουν επιλογές σχετικά με το τι να συμπεριλάβουν και πώς να το παρουσιάσουν.
- Απόκτηση της συνήθειας να διερωτώνται πάντα: «Ποιος το δημιούργησε αυτό και γιατί;»
- Απόκτηση της συνήθειας, όταν δημιουργούν μέσα επικοινωνίας οι ίδιοι, να αναλογίζονται: «Πώς μπορεί να επηρεάσει άλλους αυτό το μήνυμα;»

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να μάθουν** ότι βγάζουμε νόημα από τον συνδυασμό εικόνων και λέξεων.
- ✓ **Να κατανοήσουν** με ποιον τρόπο μπορεί μια λεζάντα να αλλάξει αυτό που πιστεύουμε ότι επικοινωνεί μια εικόνα.
- ✓ **Να εκτιμήσουν** τη δύναμη των λέξεων τους, ειδικά όταν αυτές συνδυάζονται με εικόνες στις αναρτήσεις τους.
- ✓ **Να δουν** πώς μπορούν να δημιουργούν υπεύθυνα μέσα επικοινωνίας.
- ✓ **Να αποκτήσουν** τη συνήθεια να αναρωτιούνται: «Ποιος το ανάρτησε αυτό και γιατί;»

Ας συζητήσουμε

Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα;!

Οι εικόνες που συνδυάζονται με λέξεις είναι ένας πολύ «δυνατός» τρόπος επικοινωνίας. Φανταστείτε την εικόνα ενός φλεγόμενου σπιτιού στις ειδήσεις. Η λεζάντα γράφει: «Η οικογένεια χάνει το σπίτι της, αλλά όλοι βγαίνουν έξω σώοι, συμπεριλαμβανομένου του σκύλου». Τα συναισθήματα που θα μας προκαλούσε θα ήταν ίσως ανακούφιση που σώθηκαν ή θλίψη για την απώλεια τους ή και φόβος. Αν, όμως, η λεζάντα έγραφε: «Πυροσβέστες βάζουν φωτιά σε ακατοίκητο σπίτι για να εξασκηθούν στη χρήση νέων εργαλείων πυρόσβεσης»; Η εικόνα δεν έχει αλλάξει, βλέπουμε πάντα ένα φλεγόμενο σπίτι, όμως η αίσθηση που μας προκαλεί είναι πολύ διαφορετική. Ίσως μάλιστα μας γεννά ένα αίσθημα ασφάλειας αντί για φόβο.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Δείτε την επόμενη σελίδα

Χωρίστε την τάξη σε μικρές ομάδες. Χωρίς να αποκαλύψετε στους μαθητές ότι τους μοιράζετε διαφορετικές φωτοτυπίες, δώστε στις μισές ομάδες τα κομμάτια από το φύλλο Εργασίας **Αθλητικά στιγμιότυπα** με τη θετική λεζάντα και στις άλλες μισές τα κομμάτια με την αρνητική λεζάντα.

1. Εικόνες και λέξεις

Κοιτάξτε την εικόνα. Μαζί με την ομάδα σας, περιγράψτε το άτομο στην εικόνα. Τι είδους άτομο πιστεύετε ότι είναι; Θα θέλατε να κάνετε παρέα μαζί του/της ή να είστε συμπαίκτης του/της στην ίδια ομάδα; Γιατί ναι ή γιατί όχι;

Πολύ σύντομα τα στοιχεία θα αποκαλύψουν ότι οι ομάδες κοιτούσαν εικόνες με διαφορετικές λεζάντες. Ζητήστε από κάθε ομάδα να δείξει το κομμάτι από το φύλλο εργασίας της ώστε να δουν όλοι τη διαφορά.

Τέλος, συζητήστε εν συντομία το εξής: Τι αποδεικνύει αυτό σχετικά με τη δύναμη που έχουν οι λέξεις ως προς τη διαμόρφωση των αντιλήψεών μας;

Απαιτούμενα υλικά:

- Φύλλο εργασίας: «Αθλητικά στιγμιότυπα» (κόβετε το φύλλο στα τέσσερα, ώστε κάθε κομμάτι χαρτί να περιέχει μία φωτογραφία με τη λεζάντα της)
- Φύλλο εργασίας: «Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα»
- Φωτογραφίες καθηγητών ή διοικητικού προσωπικού του σχολείου σας την ώρα της εργασίας τους. Επί 2-3 εβδομάδες πριν τη δραστηριότητα, καλό είναι να συγκεντρώσετε μερικές ψηφιακές φωτογραφίες ή να αναθέσετε στους μαθητές να τις συγκεντρώσουν, χωρίς να τους αποκαλύψετε τον ρόλο των φωτογραφιών σ' αυτή τη δραστηριότητα (φυσικά, πάντα με την άδεια των φωτογραφιζομένων).
- Αν δεν έχετε συλλέξει φωτογραφίες κατά τον παραπάνω τρόπο, συγκεντρώστε φωτογραφίες κατάλληλες για την ηλικία των μαθητών από περιοδικά ή ειδησεογραφικές πηγές.
- (Προαιρετικά) Ζητήστε μία φωτογραφία από καθένα μαθητή της τάξης.

2. Εξακολουθείτε να μην είστε σίγουροι;

Δείτε μερικά ακόμη παραδείγματα στο φύλλο εργασίας **Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα** (σελίδα 96).

Σκεφτείτε πώς θα νιώθατε αν λαμβάνατε ή βλέπατε ένα μήνυμα που περιείχε μία από τις εικονιζόμενες φωτογραφίες με την αρνητική εκδοχή της λεζάντας. Όταν βλέπουμε ή ακούμε αρνητικά μηνύματα, δεν πλήττεται μόνο το άτομο που αφορούν. Τα αρνητικά μηνύματα μπορούν να φέρουν σε δύσκολη θέση και τους παραλήπτες τους.

Τι κάνετε όταν λαμβάνετε ένα τέτοιο μήνυμα ή μια τέτοια φωτογραφία; Έχετε πάντα επιλογή. Μπορείτε να...

- επιλέξετε να μην κοινοποιήσετε τη φωτογραφία ή να...
- πείτε στον αποστολέα ότι θα προτιμούσατε να μη σας στέλνει μηνύματα που μπορεί να πληγώσουν κάποιον ή να...
- υποστηρίξετε το άτομο στη φωτογραφία, ενημερώνοντάς το ότι γνωρίζετε πως η εικόνα δεν είναι αληθινή ή να...
- κάνετε όλα τα παραπάνω.

Μπορείτε επίσης να στείλετε ένα θετικό μήνυμα. Όχι να απαντήσετε στο αρχικό μήνυμα – αλλά να αναρτήσετε ένα δικό σας θετικό μήνυμα. Τα οπτικά ή ακουστικά θετικά μηνύματα στηρίζουν το άτομο στη φωτογραφία και ίσως κάνουν κι άλλους να νιώσουν καλά και να αποφασίσουν να δημοσιεύσουν κι εκείνοι τα δικά τους θετικά μηνύματα.

3. Κάποιος από το σχολείο μας

Επιλέξτε στην τύχη τη φωτογραφία κάποιου μέλους του προσωπικού του σχολείου ή κάποιου συμμαθητή σας.

Εξασκηθείτε στη δημιουργία διαφορετικών ειδών λεζαντών. Αρχικά, δημιουργήστε μερικές λεζάντες που θα κάνουν το εικονιζόμενο άτομο να νιώσει χαρούμενο ή περήφανο. Πόσες διαφορετικές λεζάντες μπορείτε να σκεφτείτε;

Ας μιλήσουμε τώρα για τις αστείες λεζάντες. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στο τι είναι αστείο για εσάς και τι μπορεί να θεωρεί αστείο το άτομο που εικονίζεται στη φωτογραφία; Υπάρχει διαφορά ανάμεσα σε ένα αστείο που είναι καλοπροαίρετο και το βρίσκουν όλοι αστείο και σε ένα αστείο που λοιδορεί έναν άνθρωπο και το βρίσκουν «αστείο» μόνο λίγοι;

Γράψτε μερικές λεζάντες σαν παραδείγματα των όσων συζητήσαμε. Στη συνέχεια, ας επιλέξουμε όλοι από μια λεζάντα για κάθε φωτογραφία που να είναι και αστεία και ευγενική – που να μην προσβάλλει το άτομο στη φωτογραφία.

Συνεχίστε την εξάσκηση χρησιμοποιώντας φωτογραφίες άλλων ατόμων από το σχολείο μας. Πήρατε νέες ιδέες για ευγενικά σχόλια από τις λεζάντες που έγραφαν οι συμμαθητές σας;

4. Δημιουργήστε ένα κολάζ από φωτογραφίες όλων των μαθητών της τάξης, με μια θετική λεζάντα σε κάθε φωτογραφία.

Δίδαγμα

Οι λεζάντες μπορούν να αλλάξουν την εντύπωση –και την αίσθηση– που μας δίνει μια εικόνα, καθώς και τα μηνύματα που πιστεύουμε ότι εκπέμπει. Πριν δημοσιεύσετε φωτογραφίες με λεζάντες, σταθείτε και σκεφτείτε πώς μπορεί να νιώσουν οι άλλοι για την ανάρτησή σας. Και πριν αποδεχτείτε φωτογραφίες και λεζάντες που αναρτούν άλλοι, αναρωτηθείτε πάντα: «Ποιος το ανάρτησε αυτό και γιατί;»

Πρόσθετη δραστηριότητα

Δοκιμάστε αυτό το πείραμα. Διανείμετε αυτό το σύντομο **κόμικ**, από το οποίο έχουν διαγραφεί όλα τα λόγια. Στη συνέχεια, ζητήστε από κάθε μαθητή και μαθήτρια να συμπληρώσει τα συννεφάκια των σκέψεων/διαλόγων για να αφηγηθεί την ιστορία που βλέπει. Συγκρίνετε τα αποτελέσματα. Είδαν όλοι την ίδια ιστορία ή έγραψαν όλοι τα ίδια λόγια; Γιατί όχι; Τι δείχνει το πείραμα σχετικά με τον πώς χρησιμοποιούμε τις λέξεις για να δημιουργήσουμε το εννοιολογικό πλαίσιο ή να κατανοήσουμε τι «λέει» μια εικόνα;

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 6

Αθλητικά στιγμιότυπα

Τέλεια!

Φιγουρατζού!

Τέλειος!

Φιγουρατζής!

Φύλλο Εργασίας: Δραστηριότητα 6

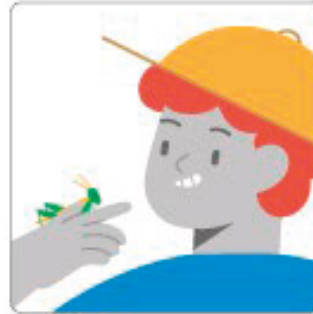
Πώς μπορούν οι λέξεις να αλλάξουν μια εικόνα

Πρωτότυπο έργο τέχνης
κερδίζει το πρώτο βραβείο.

Μαύρο χάλι.

Ανακάλυψα ένα νέο είδος
του ζωικού βασιλείου!

Μμμ, φαί!

Επαγγελματικό φλος!

Για κλάματα - ούτε καν!

Η νεότερη επιστήμονας
στον κόσμο!

Σπασικλάκι. #λούζερ

Επιτέλους, δικό μου
τηλέφωνο!

Κληρονόμησα τη σακαράκα
της μαμάς μου. :/

Μάκρυνα τα μαλλιά μου
και τα δώρισα σε μια
καρκινοπαθή. <3

ΤΟ. ΧΕΙΡΟΤΕΡΟ. ΚΟΥΡΕΜΑ.
ΕΒΕΡ!

Ίντερλαντ: Το Βασίλειο της Ευγένειας

Ευτυχώς ή δυστυχώς, οι κάθε είδους διαθέσεις και συμπεριφορές είναι μεταδοτικές. Στην πιο ηλιόλουστη γωνιά της πολιτείας, οι επιτιθέμενοι δρουν ανεξέλεγκτοι, σκορπώντας παντού αρνητικότητα. Μπλοκάρετε και καταγγείλετε τους επιτιθέμενους για να μην τους επιτρέψετε να πάρουν τον έλεγχο και φερθείτε ευγενικά στους άλλους Ίντερναύτες για να αποκαταστήσετε τον γαλήνιο χαρακτήρα αυτού του τόπου.

Ανοίξτε ένα πρόγραμμα περιήγησης στον υπολογιστή ή την κινητή συσκευή σας (π.χ. το τάμπλετ σας) και επισκεφθείτε τη διεύθυνση g.co/VasileiotisEvgeneias.

Θέματα προς συζήτηση

Βάλτε τους μαθητές σας να παίξουν Το Βασίλειο της Ευγένειας και αξιοποιήστε τις παρακάτω ερωτήσεις για να προκαλέσετε περαιτέρω συζήτηση στην τάξη σχετικά με τα όσα έμαθαν παίζοντας το παιχνίδι. Οι περισσότεροι μαθητές αντλούν μεγαλύτερα οφέλη παίζοντας ο καθένας μόνος του, αλλά εσείς μπορεί να θέλετε να τους βάλετε να παίξουν ανά δύο, κάτι που είναι ίσως ιδιαίτερα επωφελές για μαθητές μικρότερης ηλικίας.

- Ποιο σενάριο στο Βασίλειο της Ευγένειας αισθάνεστε ότι σας αφορά περισσότερο και γιατί;
- Περιγράψτε μία φορά που αναλάβετε δράση διαδικτυακά προκειμένου να μεταδώσετε ευγένεια και καλοσύνη σε άλλους.
- Σε ποια περίπτωση θα άρμοζε να μπλοκάρετε κάποιον στο διαδίκτυο;
- Σε ποια περίπτωση θα άρμοζε να κάνετε αναφορά (καταγγελία) για τη συμπεριφορά κάποιου;
- Γιατί πιστεύετε ότι ο πορτοκαλί χαρακτήρας στο Βασίλειο της Ευγένειας αποκαλείται επιτιθέμενος; Περιγράψτε τα χαρακτηριστικά του και πώς οι πράξεις του επηρεάζουν το παιχνίδι.
- Παίζοντας το Βασίλειο της Ευγένειας, άλλαξε καθόλου ο τρόπος με τον οποίο σκοπεύετε να συμπεριφέρεστε προς τους άλλους; Αν ναι, πώς;

[illegible]

[illegible]

Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Ορίζοντας και ενθαρρύνοντας τη θαρραλέα διαδικτυακή συμπεριφορά

Επισκόπηση μαθήματος

Δραστηριότητα 1: Πότε να ζητάς βοήθεια
Δραστηριότητα 2: Κάνε και διαδικτυακή αναφορά
Δραστηριότητα 3: Τι σημαίνει θάρρος;

Ζητήματα που θίγονται

Είναι σημαντικό τα παιδιά να κατανοήσουν ότι δεν είναι μόνο τους όταν δουν διαδικτυακό περιεχόμενο που τα κάνει να νιώθουν άβολα – ιδίως όταν αυτό μπορεί να κάνει κακό στα ίδια ή σε κάποιον άλλον. Δεν θα πρέπει ποτέ να διστάζουν να ζητήσουν βοήθεια από κάποιον που εμπιστεύονται. Είναι επίσης καλό να γνωρίζουν τους διάφορους τρόπους με τους οποίους μπορούν να επιδείξουν θάρρος και να αναλάβουν δράση, από το να αποκαλύψουν και εκτός διαδικτύου αυτό που συμβαίνει έως και να χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία για να κάνουν διαδικτυακή αναφορά.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να κατανοήσουν** ποιες κατηγορίες καταστάσεων απαιτούν να ζητήσουν βοήθεια ή να μιλήσουν με κάποιον ενήλικα που εμπιστεύονται.
- ✓ **Να αναλογιστούν** με πόσους διαφορετικούς τρόπους μπορούν να επιδείξουν θάρρος και για ποιον λόγο είναι σημαντικό να εμπλέξουν ενήλικες στη συζήτηση.

Ποια πρότυπα πληρούνται

ISTE Πρότυπα για Εκπαιδευτικούς: 1c, 2c, 3a, 3b, 3c, 4b, 5a, 5b, 6a, 6b, 6d, 7a

ISTE Πρότυπα για Μαθητές 2016: 1c, 2b, 3d, 4d, 6a, 7a, 7b, 7c

AASL Εκπαιδευτικά Πρότυπα: I.a.1, I.b.1, I.b.2, I.c.1, I.c.2, I.c.3, I.d.3, I.d.4, II.a.1, II.a.2, II.b.1, II.b.2, II.b.3, II.c.1, II.c.2, II.d.1, II.d.2, II.d.3, III.a.1, III.a.2, III.a.3, III.b.1, III.c.1, III.c.2, III.d.1, III.d.2, IV.a.2, IV.b.3, V.a.2, V.a.3, V.c.1, V.c.3, V.d.1, V.d.2, V.d.3, VI.a.1, VI.a.2, VI.a.3, VI.d.1, VI.d.3

Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως

Λεξιλόγιο

Θαρραλέος: Γενναίος· αυτό, όμως, δεν σημαίνει άφοβος ή ατρόμητος, καθώς οι άνθρωποι γίνονται ιδιαίτερα γενναίοι όταν αισθάνονται μεν φόβο ή νευρικότητα αλλά προβαίνουν σε θετική δράση έτσι κι αλλιώς.

Παραβίαση λογαριασμού: Όταν ένας διαδικτυακός λογαριασμός σου έχει υποκλαπεί/παραβιάσσει από κάποιον άλλον και δεν έχεις πια εσύ τον απόλυτο έλεγχό του.

Μαθητική δραστηριοποίηση: Ένα βήμα παραπάνω από τη λεκτική υπεράσπιση, η μαθητική δραστηριοποίηση δίνει τη δυνατότητα να επιφέρεις αλλαγές μέσα από τη συλλογική δράση· περιλαμβάνει την προστασία ή/και την υπεράσπιση του εαυτού σου και των άλλων· συχνά θεωρείται απαραίτητο συστατικό της ιδιότητας του πολίτη.

Εμπιστοσύνη: Ισχυρή πεποίθηση ότι κάτι ή κάποιος είναι αξιόπιστος, ειλικρινής ή ικανός.

Πότε να ζητάς βοήθεια

Μία συμβουλή που εμφανίζεται διαρκώς μέσα σε αυτά τα μαθήματα είναι: αν οι μαθητές συναντήσουν στο διαδίκτυο κάτι που τους κάνει να νιώσουν άβολα ή ακόμη χειρότερα, ενθαρρύνετέ τους να το αναφέρουν – να είναι γενναίοι και να μιλήσουν σε κάποιον που εμπιστεύονται και που μπορεί να βοηθήσει, όπως π.χ. εσάς τον εκπαιδευτικό, τον διευθυντή του σχολείου, ή έναν από τους γονείς τους. Αυτό είναι κάτι που οι μαθητές θα πρέπει να εμπεδώσουν σε οποιοδήποτε από τα μαθήματα, όμως, για μεγαλύτερη σιγουριά, εδώ προτείνεται μια συζήτηση μέσα στην τάξη που εστιάζει ειδικά στη θεμελιώδη αρχή: «Αν έχεις αμφιβολίες, συζήτησέ το αμέσως». Παρακάτω θα βρείτε έναν κατάλογο από περιπτώσεις στις οποίες μπορεί να βοηθήσει πολύ μια συζήτηση με έναν ενήλικα.

Σημαντικές σημειώσεις για τον εκπαιδευτικό

1. Τα παιδιά διδάσκονται και ακούν εδώ και πολλές γενιές ότι «είναι κακό πράγμα να είσαι μαρτυριάρης», με αποτέλεσμα αυτή η «αρχή» να έχει υιοθετηθεί ως κοινωνικός κανόνας. Οι ειδικοί στην πρόληψη του εκφοβισμού (bullying) προσπαθούν σκληρά να βοηθήσουν τα παιδιά να καταλάβουν τη διαφορά ανάμεσα στο «καρφώνω» και στο «ζητάω βοήθεια». Βοηθήστε τους μαθητές σας να κατανοήσουν ότι το να ζητούν υποστήριξη όταν συμβαίνει κάτι κακό στο διαδίκτυο δεν είναι «κάρφωμα»· είναι ο τρόπος για να βοηθηθούν οι ίδιοι ή φίλοι τους όταν πλήττονται ή πληγώνονται.
2. Καλλιεργώντας ένα περιβάλλον ανοιχτής συζήτησης μέσα στην τάξη και υπενθυμίζοντας στους μαθητές ότι είστε πάντα πρόθυμος και διαθέσιμος να παράσχετε υποστήριξη, ενθαρρύνετε την εκδήλωση πρωτοβουλίας για μαθητική δραστηριοποίηση και την αναφορά καταχρηστικών συμπεριφορών.
3. Στη συζήτηση που ακολουθεί, κάθε φορά που οι μαθητές αναφέρουν περιπτώσεις στις οποίες ζήτησαν τη βοήθεια ενήλικα, φροντίστε ο τόνος της συζήτησης να είναι τέτοιος που να τους κάνει να αισθάνονται υπερήφανοι και θαρραλέοι για την πράξη τους, ειδικά επειδή μιλούν μπροστά σε συμμαθητές τους.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να αναγνωρίσουν** ότι το να ζητούν βοήθεια για τον εαυτό τους ή για άλλους δείχνει δύναμη.
- ✓ **Να εκφράσουν τις σκέψεις τους** σχετικά με καταστάσεις, τις οποίες βοηθά πραγματικά να τις συζητήσεις.

Ας συζητήσουμε

Παρακάτω θα βρείτε έναν ολόκληρο κατάλογο από καταστάσεις τις οποίες μπορεί να συναντήσετε στο διαδίκτυο. Μπορεί να μην προλάβουμε να τις εξετάσουμε όλες, καθώς θα ήθελα να σηκώσετε το χέρι σας, όταν κάποια περίπτωση σας θυμίσει μια κατάσταση στην οποία έχετε βρεθεί οι ίδιοι, και να μας πείτε τι κάνατε σχετικά, έτσι ώστε να μπορέσουμε να συζητήσουμε μαζί αυτές τις καταστάσεις.

Δίδαγμα

Μπορεί να μην το βλέπετε πάντα έτσι, αλλά το να ζητάς βοήθεια όταν δεν είσαι σίγουρος για το τι πρέπει να κάνεις είναι μια πολύ γενναία κίνηση. Και όταν αφορά στο να βοηθήσεις τον εαυτό σου ή κάποιον άλλον που έχει πληγωθεί να επουλωθεί ή να αποτρέψεις να συμβεί κακό σε σένα ή σε κάποιον άλλον, είναι και έξυπνο και θαρραλέο.

Θέματα προς συζήτηση

1. Διάβασε από μέσα σου τον παρακάτω κατάλογο. Όσο τον διαβάζεις, σκέψου αν κάποιες από αυτές τις καταστάσεις σου έχουν συμβεί, αν θέλησες να ζητήσεις βοήθεια από κάποιον ενήλικα για κάποια από αυτές και αν το έκανες ή όχι.

- Είχες την αίσθηση ότι ίσως έχει παραβιαστεί/υποκλαπεί ο λογαριασμός σου. (Ευκαιρία για συζήτηση: Τι μπορείς να κάνεις για να ενισχύσεις την ασφάλεια του λογαριασμού σου;)
- Χρειάζόσουν βοήθεια για να θυμηθείς έναν κωδικό πρόσβασης (password).
- Υποψιάστηκες ότι κάτι που είδες στο διαδίκτυο ίσως ήταν απάτη ή σκέφτηκες πως ίσως έπεσες θύμα απάτης. (Ευκαιρία για συζήτηση: Ποια είναι τα προειδοποιητικά «καμπανάκια»;
- Κάποιος προσπάθησε να συζητήσει κάτι μαζί σου διαδικτυακά που σε έκανε να νιώσεις άβολα.
- Έλαβες κάποιο τρομακτικό μήνυμα ή σχόλιο από κάποιον άγνωστο. (Ευκαιρία για συζήτηση: Ποια στοιχεία καθιστούν κάτι τρομακτικό;)
- Θέλησες να συζητήσεις με κάποιον κάτι πολύ ωραίο ή πολύ άσχημο που κάποιος είπε/ έγραψε στο διαδίκτυο.
- Προβληματίστηκες πως ίσως κοινοποίησες κάτι στο διαδίκτυο που δεν έπρεπε να είχες κοινοποιήσει. Αν δεν αισθάνεσαι άνετα να μοιραστείς με την τάξη το περιεχόμενο αυτής της κοινοποίησης, δε χρειάζεται να το κάνεις. Όμως είναι καλό να μας πεις τι έκανες για να αντιμετωπίσεις την κατάσταση.
- Είδες έναν συμμαθητή σου να συμπεριφέρεται άσχημα διαδικτυακά σε κάποιον άλλο συμμαθητή σου.
- Είδες κάποιον να απειλεί να ξεκινήσει καβγά ή να κάνει κακό σε κάποιον.
- Κάποιος ανέβασε ένα ψεύτικο προφίλ παριστάνοντας κάποιον άλλο μαθητή.
- Ανησύχησες για κάποιον συμμαθητή σου για εξαιτίας κάποια ανάρτησής του ή κάποιου μηνύματός του. (Ευκαιρία για συζήτηση: Μερικές φορές ίσως φοβάσαι μήπως εκθέσεις ή στενοχωρήσεις τον φίλο σου αν μιλήσεις. Όμως δεν είναι πιο σημαντικό να βεβαιωθείς ότι θα είναι σώος και ασφαλής;)

2. Σήκωσε το χέρι σου αν θέλεις να μας πεις τι έκανες (ή δεν έκανες) σε μία παρόμοια κατάσταση και γιατί. Αν κάποιος έχει ήδη μιλήσει για μια από τις παραπάνω περιπτώσεις, δες μήπως εσύ έχεις κάποια άλλη για την οποία μπορούμε να μιλήσουμε.

3. Ας συζητήσουμε αυτές τις καταστάσεις.

Σημείωμα για τη διεύθυνση του σχολείου

Η ύπαρξη ενός μαθητικού οργάνου ή μιας ομάδας εργασίας στο σχολείο σας (ή σε ένα Γυμνάσιο ή Λύκειο της περιοχής σας) μπορεί να είναι ένας πολύ αποτελεσματικός τρόπος για να οικοδομηθεί η πρωτοβουλία για μαθητική δραστηριοποίηση σε αυτό το ζήτημα. Αν υπάρχει ήδη κάποιο όργανο ή ομάδα μαθητών υπό την καθοδήγηση εκπαιδευτικού στο σχολείο σας, ζητήστε από τους καθοδηγητές της ομάδας να επεξεργαστούν τα παραπάνω σενάρια με τους μικρότερους μαθητές και να συνεισφέρουν τις εμπειρίες τους από αυτή την καθοδήγηση.

Κάνε και διαδικτυακή αναφορά

Χρησιμοποιώντας μια σχολική συσκευή για να επιδείξετε πού πρέπει να πάνε για να κάνουν αναφορά ακατάλληλου περιεχομένου ή συμπεριφοράς, οι μαθητές εξετάζουν διάφορους τύπους περιεχομένου, αποφασίζουν αν πρέπει να κάνουν αναφορά και συζητούν τους σχετικούς λόγους.

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ Να έχουν επίγνωση των διαδικτυακών εργαλείων για την αναφορά καταχρηστικής συμπεριφοράς.
- ✓ Να αξιολογούν πότε πρέπει να τα χρησιμοποιήσουν.
- ✓ Να συζητήσουν σχετικά με το γιατί και πότε πρέπει να αναφέρουν (καταγγέλλουν) μια καταχρηστική συμπεριφορά.

Ας συζητήσουμε

Όταν εμφανίζεται στο διαδίκτυο κάποια μοχθηρή συμπεριφορά ή κάποιου άλλου είδους ακατάλληλο περιεχόμενο, έχουμε επιλογές ανάληψης δράσης. Στην τελευταία δραστηριότητα συζητήσαμε την πιο σημαντική: να συζητήσετε την περίπτωση με κάποιον που εμπιστεύεστε. Μια άλλη επιλογή είναι να αναφέρετε (καταγγείλετε) το περιστατικό την εφαρμογή ή τη υπηρεσία όπου το συναντήσατε, πράγμα που μπορεί να βοηθήσει να διαγραφεί το ακατάλληλο περιεχόμενο. Είναι σημαντικό να εξοικειωθείτε με τη χρήση των διαδικτυακών εργαλείων αναφοράς.

Οι μαθητές θα πρέπει να αποκτήσουν τη συνήθεια να δημιουργούν ένα στιγμιότυπο οθόνης (screenshot) από συνομιλία ή δραστηριότητα που είναι επιζήμια ή ύποπτη πριν χρησιμοποιήσουν τα εργαλεία μπλοκαρίσματος και αναφοράς (τα οποία ίσως καταστήσουν το αρχείο της δραστηριότητας μη προσπελάσιμο). Αυτό διασφαλίζει τη δυνατότητα να μπορούν να δουν έμπιστοι ενήλικες τι συνέβη και να βοηθήσουν στην επίλυση της κατάστασης.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Διανεμημένα αντίτυπα του φύλλου Εργασίας «Κάντε και διαδικτυακή αναφορά!»

1. Βρείτε πώς γίνεται η αναφορά ενός προβλήματος

Πάρτε όλες τις συσκευές στις οποίες έχει πρόσβαση η τάξη σας. Αν υπάρχουν πολλές, χωρίστε την τάξη σε ομάδες. Βρείτε μαζί, σε τουλάχιστον τρεις λογαριασμούς που σχετίζονται με το σχολείο, τα εργαλεία που παρέχονται για να αναφέρει κάποιος ακατάλληλο περιεχόμενο ή καταχρηστική συμπεριφορά. (Αν υπάρχει μόνο μία συσκευή ή υπολογιστής στην αίθουσα, προσέρχονται στην οθόνη όλοι οι μαθητές ανά διαδοχικές ομάδες.)

2. Διατρέξτε τα σενάρια

Διατρέξτε όλοι μαζί ως τάξη τις επτά καταστάσεις που περιγράφονται στο Φύλλο Εργασίας.

3. Εσύ θα έκανες αναφορά;

Ζητήστε να σηκώσουν το χέρι τους όσοι από τους μαθητές θα έκαναν αναφορά για καθένα περιεχόμενο· μετά ζητήστε να σηκώσουν το χέρι τους όσοι δεν θα έκαναν.

4. Για ποιον λόγο;

Ζητήστε από κάποιον που θα έκανε αναφορά να πει στην τάξη για ποιον λόγο θα την έκανε, αλλά και από κάποιον που δεν θα έκανε αναφορά για ποιον λόγο δεν θα την έκανε.

Σημείωση: Πολύ σπάνια υπάρχει μόνο μία σωστή απάντηση ή προσέγγιση. Φροντίστε να το γνωρίζει αυτό η τάξη πριν ξεκινήσει η συζήτηση.

Δίδαγμα

Πολλές φορές, όταν βλέπεις κάποιον να πληγώνεται ή να παρενοχλείται, θέλεις να βοηθήσεις αλλά δεν ξέρεις πάντα τι να κάνεις. Τώρα ξέρεις πολλούς τρόπους με τους οποίους μπορείς να βοηθήσει ένα άτομο-στόχο. Και ξέρεις επίσης ότι έχεις επιλογές ώστε να τους βοηθήσεις με όποιον τρόπο υποστήριξης αισθάνεσαι άνετα να το κάνεις εσύ. Έχεις τη δύναμη να βοηθήσεις τους ανθρώπους με όποιον τρόπο σου ταιριάζει!

Κάνε και διαδικτυακή αναφορά

Διάβασε καθένα από τα παρακάτω σενάρια και σήκωσε το χέρι σου αν θα έκανες σχετική αναφορά στην εφαρμογή ή υπηρεσία όπου το συνάντησες. Να είσαι έτοιμος/η να εξηγήσεις για ποιον λόγο θα έκανες ή δεν θα έκανες αναφορά και να αιτιολογήσεις την επιλογή σου σε κάθε περίπτωση. Στη συνέχεια, συζήτησε τις επιλογές σου στα σενάρια με την υπόλοιπη τάξη.

Σημείωση: Όλοι θα πρέπει να γνωρίζουν ότι σπάνια υπάρχει μόνο μία σωστή επιλογή, εξού και είναι πολύ χρήσιμη η συζήτηση στην τάξη. Κανείς δεν θα πρέπει να αισθάνεται άσχημα για την επιλογή του. Ακόμα και οι ενήλικες δεν ξέρουν πάντα πότε πρέπει να κάνουν αναφορά.

Περίπτωση 1

Ένας μαθητής αναρτά μια ομαδική φωτογραφία, στην οποία απεικονίζεσαι και εσύ, σε έναν λογαριασμό με δημόσια πρόσβαση. Εσένα δεν σου αρέσει καθόλου η εικόνα σου στη συγκεκριμένη φωτογραφία. Θα έκανες αναφορά γι' αυτή τη φωτογραφία ή όχι; Πώς μπορείς να αντιδράσεις;

Περίπτωση 2

Κάποιος δημιουργεί έναν λογαριασμό δήθεν ενός συμμαθητή σας, χρησιμοποιώντας το όνομα και τη φωτογραφία του, έχοντας μετατρέψει τη φωτογραφία σε αστειό μιμίδιο ζωγραφίζοντας πάνω της ένα μουστάκι και άλλα περίεργα χαρακτηριστικά προσώπου. Θα έκανες αναφορά για αυτόν τον λογαριασμό ή όχι;

Περίπτωση 3

Κάποιος αναρτά πολλά κακεντρεχή σχόλια για μια μαθήτριά του σχολείου σου. Δεν αναφέρει το όνομά της όμως εσύ αισθάνεσαι πως ξέρεις για ποια πρόκειται. Θα έκανες αναφορά για αυτά τα σχόλια ή όχι;

Περίπτωση 4

Μια μαθήτριά δημιουργεί έναν λογαριασμό στο όνομα του σχολείου σας και αναρτά φωτογραφίες μαθητών με σχόλια που μπορούν να τα διαβάσουν όλοι. Κάποια από τα σχόλια είναι προσβλητικά για κάποιους μαθητές, ενώ κάποια άλλα είναι κολακευτικά. Κάνεις αναφορά για τα προσβλητικά σχόλια, για όλο τον λογαριασμό ή και για τα δύο;

Περίπτωση 5

Ένα βράδυ παρατηρείς ότι μια συμμαθήτριά σας έχει αναρτήσει ένα διαδικτυακό σχόλιο όπου λέει πως σκοπεύει να πιαστεί στα χέρια με μια άλλη μαθήτριά στο διάλειμμα την επόμενη μέρα. Κάνεις αναφορά για αυτό το διαδικτυακό σχόλιο ή όχι; Το αναφέρεις σε έναν δάσκαλο ή στον διευθυντή του σχολείου το επόμενο πρωί ή όχι; Ή και τα δύο;

Περίπτωση 6

Παρακολουθείς ένα βίντεο κινουμένων σχεδίων και ξαφνικά βλέπεις να παρεμβάλλεται ένα περίεργο περιεχόμενο που σίγουρα δεν είναι κατάλληλο για παιδιά και σε κάνει να αισθάνεσαι άβολα. Κάνεις αναφορά γι' αυτό ή όχι;

Περίπτωση 7

Παίζεις ένα διαδικτυακό παιχνίδι με φίλους σου και κάποιος που δεν γνωρίζεις κανείς από τους παίκτες αρχίζει να συνομιλεί μαζί σου στο τσατ (chat). Δεν σου μιλάει άσχημα, αλλά δεν παύει να σου είναι άγνωστος. Τον αγνοείς ή κάνεις σχετική αναφορά;

Τι σημαίνει θάρρος;

Οι μαθητές κατονομάζουν κάποιον που θεωρούν ότι έχει κάνει κάτι θαρραλέο. Εξετάζοντας βαθύτερα την επιλογή τους, τους ζητείται να αναλογιστούν από πού εκπορεύονται οι απόψεις τους περί θάρρους.

Σημείωση για τον εκπαιδευτικό:

Όλοι γνωρίζουμε ότι η σκέψη των ανθρώπων μπορεί να επηρεαστεί από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Κάτι που μπορεί να βοηθήσει πραγματικά τους μαθητές να το συνειδητοποιήσουν αυτό είναι η διεξοδική συζήτηση πάνω στο θέμα – η εξωτερίκευση των σκέψεών τους σχετικά με το πώς συμβαίνει αυτό. Μερικά σημαντικά πράγματα που πρέπει να θυμάστε είναι τα εξής:

- Οι απόψεις μας διαμορφώνονται από όλα όσα βλέπουμε, ακούμε και διαβάζουμε.
- Ερμηνεύουμε ό,τι βλέπουμε μέσα από το πρίσμα των προσωπικών μας εμπειριών. Κατά συνέπεια διαφορετικοί άνθρωποι μπορεί να αντλήσουν πολύ διαφορετικά μηνύματα από το ίδιο μέσο επικοινωνίας.
- Μαθαίνουμε εξίσου (ενίοτε και περισσότερα) από τις εικόνες όσο από τις λέξεις.
- Ο γραμματισμός στα μέσα συμβάλλει στην καταπολέμηση των στερεοτύπων, βοηθώντας μας να συνειδητοποιήσουμε (και να αμφισβητήσουμε) συγκεκριμένα μοτίβα – κυρίως τα επαναλαμβανόμενα. Για παράδειγμα, αν όλοι οι ήρωες που βλέπουμε στα μέσα είναι άντρες, ίσως σχηματίσουμε την ιδέα ότι οι άντρες είναι πιο πιθανό να αναδειχτούν ήρωες απ' ό,τι οι γυναίκες – ακόμη και αν κανείς δε μας λέει ποτέ ρητά πως οι γυναίκες δεν μπορούν να αναδειχτούν ηρωίδες (η απουσία πληροφοριών είναι κάτι που επίσης πρέπει να προσέχουμε).

Στόχοι για τους μαθητές

- ✓ **Να αναλογιστούν** τι σημαίνει να επιδεικνύει κάποιος θάρρος, συμπεριλαμβανομένου του θάρρους στο διαδίκτυο.
- ✓ **Να προσδιορίσουν** από πού προέρχονται οι αντιλήψεις τους σχετικά με το τι σημαίνει να είναι κανείς θαρραλέος.
- ✓ **Να αποκτήσουν** τη συνήθεια να αναρωτιούνται: «Τι έχει παραλειφθεί;»

Ας συζητήσουμε

Όταν σκέφτεστε κάποιον θαρραλέο, σκέφτεστε ίσως τους υπερήρωες των ταινιών; Ή μήπως τους πυροσβέστες; Αυτά είναι πολύ καλά παραδείγματα, όμως είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι κι εμείς μπορούμε να δείξουμε θάρρος.

Δραστηριότητα

Απαιτούμενα υλικά:

- Δείτε την επόμενη σελίδα

Πριν ξεκινήσετε, αναρτήστε καθεμιά πινακίδα σε διαφορετική γωνία ή περιοχή της αίθουσας διδασκαλίας.

1. Σήμερα θα μιλήσουμε για το θάρρος

Σκεφτείτε για λίγο και γράψτε σε μια κόλλα χαρτί το όνομα (ή το επάγγελμα, αν δεν ξέρετε το όνομα) κάποιου προσώπου –υπαρκτού ή φανταστικού, από το παρόν ή από την Ιστορία– που έχει κάνει κάτι που θεωρείτε θαρραλέο. Μη δείξετε σε κανέναν τι έχετε γράψει... Όχι ακόμα.

Απαιτούμενα υλικά:

- Μια κόλλα χαρτί και γραφική ύλη για κάθε μαθητή
- Ένα πρότυπο καταγραφής μιας λίστας ώστε να μπορούν να τη δουν όλοι
- 3 πινακίδες με έντονα γράμματα, ώστε να τις βλέπουν οι μαθητές από 2-3 μέτρα μακριά, μία για καθεμιά από τις εξής κατηγορίες: «Ηρώας/ηρωίδα σε κάποιο μέσο επικοινωνίας» (όχι πραγματικό πρόσωπο)· «Κάποιος/α που γνωρίζω προσωπικά»· «Κάποιος/α που έχω ακουστά» (από την ιστορία ή από τις ειδήσεις)

2. Σας ήταν εύκολο ή δύσκολο να σκεφτείτε κάποιον;

Όποιος πιστεύει ότι ήταν εύκολο, να σηκώσει το χέρι. Όσοι το βρήκατε δύσκολο, γιατί το βρήκατε δύσκολο; Μιλάμε συχνά περί θάρρους ή όχι και τόσο συχνά; Πού βλέπετε ή ακούτε συνήθως για ανθρώπους που κάνουν θαρραλέα πράγματα;

3. Η μεγάλη αποκάλυψη

Τώρα μπορείτε να αποκαλύψετε το πρόσωπο, υπαρκτό ή πλασματικό, που επιλέξατε, μεταβαίνοντας στο σημείο με την πινακίδα που ταιριάζει στο είδος του ατόμου που επιλέξατε.

Ας συζητήσουμε. Δείτε πόσοι από εσάς κατονομάσατε κάποιον φανταστικό ήρωα από κάποιο μέσο επικοινωνίας (π.χ. από ένα βιβλίο ή μια ταινία) ή κάποιο υπαρκτό πρόσωπο, το οποίο όμως γνωρίζετε μόνο μέσα από κάποιο μέσο (π.χ. ταινία ή σειρά). Τι σας λέει αυτό σχετικά με την προέλευση των απόψεών σας για το τι σημαίνει να είναι κανείς θαρραλέος;

Τα μέσα επιδιώκουν να βγάλουν χρήματα και αυτό σημαίνει ότι θέλουν να ελκύουν την προσοχή όσο το δυνατό περισσότερων από εμάς. Έτσι, μας παρουσιάζουν τις πιο θεαματικές μορφές θάρρους, αυτές που πλαισιώνονται από μια ιστορία δράσης. Βλέπουμε, λοιπόν, πολλούς υπερήρωες ή στρατιώτες ή διασώστες. Αυτά τα πρόσωπα αποτελούν καλά παραδείγματα, αλλά ασφαλώς το θάρρος δεν εξαντλείται σε αυτά, έτσι δεν είναι; Το σωστό είναι να αναρωτηθούμε: «Τι έχει παραλειφθεί;»

Ποια άλλα παραδείγματα θάρρους υπάρχουν; Από πού αλλού έχουμε μάθει τι σημαίνει γενναιότητα;

4. Αποκαλύπτοντας κι άλλα

Παραμένοντας στις ομάδες που είστε χωρισμένοι τώρα, συζητήστε τους λόγους των επιλογών σας: Τι ήταν αυτό που καθιστούσε το πρόσωπο που επιλέξατε θαρραλέο; Υπήρχαν διαφορές ανάμεσα στις θαρραλέες πράξεις που έκαναν οι υπαρκτοί άνθρωποι και σε εκείνες που έκαναν ήρωες κάποιου μέσο επικοινωνίας; Αν ναι, ποιες διαφορές υπήρχαν;

Μετά από λίγα λεπτά για ομαδική συζήτηση, επανενώστε όλη την τάξη και κρατήστε σημειώσεις στον πίνακα ή τον χαρτοπίνακα.

Ας το σκεφτούμε λίγο:

- Κατονόμασε κανείς κάποιον που έσωσε ανθρώπους από φυσικό κίνδυνο; (Σηκώστε το χέρι όταν η απάντησή σας σε κάποια ερώτηση είναι «ναι».)
- Κατονόμασε κανείς κάποιον που υπερασπίστηκε έναν άνθρωπο που είχε πέσει θύμα εκφοβισμού (bullying); Οι περισσότεροι θα συμφωνούσαν ότι το να σώσεις κάποιον από σωματικό τραυματισμό, ειδικά αν τραυματιστείς ο ίδιος, είναι μια θαρραλέα πράξη.

- Είναι θαρραλέο και το να σώσεις κάποιον από το να πληγωθεί συναισθηματικά; Ή να τον παρηγορήσεις ή να τον υποστηρίξεις αν έχει ήδη πληγωθεί; Είναι θαρραλέο αυτό;

Σηκώστε το χέρι σας αν μπορείτε να κατονομάσετε κάποιον που έχει επιδείξει αυτού του είδους το θάρρος – ή αν σκεφτήκατε και κάποιο άλλο είδος θάρρους.

Προαιρετικά: Χωρίστε και πάλι την τάξη σε τρία σημεία, αυτή τη φορά στις εξής κατηγορίες ανά σημείο:

- α) Το πρόσωπο στην κόλλα μου είναι γυναίκα ή κορίτσι.
- β) Το πρόσωπο στην κόλλα μου είναι άντρας ή αγόρι.
- γ) Το πρόσωπο στην κόλλα μου δεν αυτοπροσδιορίζεται ως αρσενικού ή θηλυκού φύλου.

Όταν ακούτε τη λέξη «θάρρος», ο νους σας πάει σε κάποιον άντρα ή αγόρι; Ή σε κάποια γυναίκα ή κορίτσι; Πώς θεωρείτε ότι είναι το θάρρος των γυναικών/κοριτσιών; Είναι διαφορετικό από το θάρρος των αντρών/αγοριών; Γιατί το πιστεύετε αυτό;

5. Συζητήστε ποια είναι τα χαρακτηριστικά του θάρρους

Δείτε προσεκτικά τη λίστα που καταρτίσατε με τα κατορθώματα των θαρραλέων προσώπων που επιλέξατε. Συζητήστε:

- Μπορείτε να φανταστείτε τον εαυτό σας να κάνει κάποιο από τα πράγματα σε αυτή τη λίστα;
- Μπορείτε να σκεφτείτε μία κατάσταση, στην οποία θάρρος είναι να δείξεις καλοσύνη;
- Μπορείτε να σκεφτείτε τρόπους με τους οποίους θα μπορούσατε να δείξετε θάρρος **στο διαδίκτυο** (ή στο τηλέφωνο);

Δίδαγμα

Θάρρος σημαίνει τολμώ να βοηθήσω κάποιον άλλον άνθρωπο – με οποιονδήποτε τρόπο. Τα μέσα μπορεί να διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε πράγματα όπως το θάρρος, αλλά τα μέσα δεν παρουσιάζουν όλες τις πτυχές και πιθανότητες. Γι' αυτό, ίσως βοηθά να αναρωτηθούμε: «Τι παραλείπουν;» Όταν είμαστε συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο, καλό είναι να τολμούμε για να σώσουμε κάποιους ανθρώπους από το να πληγωθούν συναισθηματικά. Όλοι έχουμε την επιλογή να επιδείξουμε θάρρος.

[illegible]